

ПРОЕКТ!

**ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА
ОБЩИНА ДЕВИН
(2021-2027 Г.)**

- Март 2021 -

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ	5
СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ.....	7
СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ.....	8
1. ВЪВЕДЕНИЕ.....	10
1.1. СЪЩНОСТ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА.....	10
1.1.1. ОБХВАТ.....	10
1.1.2. ЦЕЛ И ЗАДАЧИ.....	10
1.2. ОСНОВАНИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ.....	11
1.2.1. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА.....	11
1.2.2. СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА.....	13
1.3. ОТГОВОРНОСТИТЕ НА ИНСТИТУЦИИТЕ И ПАРТНЬОРИТЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО И ПРИЕМАНЕТО НА ПИРО.....	17
1.4. СТРУКТУРА НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДЕВИН.....	19
1.4.1. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДЕВИН.....	19
1.4.2. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ, ПРИОРИТЕТИ И МЕРКИ ЗА РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г.....	20
1.4.3. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, НА ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ.....	20
1.4.4. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА УДОВЛЕТВОРЯВАНЕ НА ИДЕНТИФИЦИРАНИТЕ НУЖДИ И ЗА ПОДКРЕПА НА ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ И НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО С ДРУГИ ОБЩИНИ.....	21
1.4.5. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД.....	22
1.4.6. ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА.....	23
1.4.7. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ.....	23
1.4.8. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА.....	23
1.5. МЕТОДИ И ПРИНЦИПИ, ИЗПОЛЗВАНИ ПРИ ИЗГОТВЯНЕТО НА ПИРО.....	24
2. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДЕВИН.....	25
2.1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНАТА.....	25
2.1.1. ПРИРОДОГЕОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	25
2.1.2. НАСЕЛЕНИЕ, СЕЛИЩА И ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	28
2.1.3. ИСТОРИЧЕСКО РАЗВИТИЕ, КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО И СПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА.....	30
2.1.4. ФУНКЦИОНАЛНА СТРУКТУРА, СЪСТОЯНИЕ НА СЕЛИЩНАТА МРЕЖА И ВРЪЗКИ СЪС СЪСЕДНИТЕ ТЕРИТОРИИ.....	34
2.2. СЪСТОЯНИЕ НА РЕГИОНАЛНАТА И МЕСТНАТА ИКОНОМИКА.....	36
2.2.1. ОБЩИ ТЕНДЕНЦИИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ В СТРАНАТА.....	37
2.2.2. ОБЩИ ТЕНДЕНЦИИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ В ЮЖЕН ЦЕНТРАЛЕН РЕГИОН.....	38
2.2.3. ОБЩИ ТЕНДЕНЦИИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ В ОБЛАСТ СМОЛЯН.....	39

2.2.4. ПОЗИЦИЯ И ПРИНОС НА ОБЩИНА ДЕВИН В ОБЛАСТНАТА ИКОНОМИКА.....	41
2.2.5. СТРУКТУРА И ДИНАМИКА НА ОБЩИНСКАТА ИКОНОМИКА	43
2.2.6. ИЗВОДИ.....	49
2.3. РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНА СФЕРА И ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ.....	49
2.3.1. ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА И ТЕНДЕНЦИИ	49
2.3.2. ОБРАЗОВАТЕЛНА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	56
2.3.3. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	58
2.3.4. СОЦИАЛНИ УСЛУГИ.....	58
2.3.5. ТРУДОВ ПАЗАР И БЕЗРАБОТИЦА	60
2.3.6. ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТ НА ТРУДА.....	61
2.3.7. ДОХОДИ НА НАСЕЛЕНИЕТО.....	62
2.3.8. ИЗВОДИ.....	63
2.4. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА	64
2.4.1. ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА И ДОСТЪПНОСТ	64
2.4.2. ЕНЕРГИЙНА ИНФРАСТРУКТУРА (ЕЛЕКТРОСНАБДЯВАНЕ) И ВЕИ.....	66
2.4.3. ВОДОСНАБДИТЕЛНА И КАНАЛИЗАЦИОННА ИНФРАСТРУКТУРА	67
2.4.4. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА ИНФРАСТРУКТУРА	68
2.4.5. ИЗВОДИ.....	68
2.5. ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ	69
2.5.1. АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ	69
2.5.2. ВОДИ.....	69
2.5.3. ПОЧВИ.....	70
2.5.4. РАДИОЕКОЛОГИЧЕН МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ. ШУМ.....	70
2.5.5. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ	71
2.5.6. УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ	77
2.5.7. ИЗВОДИ.....	78
2.6. АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ И УПРАВЛЕНИЕ.....	79
2.6.1. АДМИНИСТРАТИВНА СТРУКТУРА И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКА АДМИНИСТРАЦИЯ	81
2.6.2. ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ.....	82
2.6.3. ПОЛИТИКИ, ПРОГРАМИ, ПРОЕКТИ И ИНИЦИАТИВИ.....	82
2.6.4. КАПАЦИТЕТ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПРОЕКТИ	84
2.6.5. ИЗВОДИ.....	85
3. ОПИСАНИЕ НА ВЗАИМОВРЪЗКИТЕ НА АНАЛИЗА С РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРОВЕДЕНИЯ ХОРИЗОНТАЛЕН СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА РАЙОНИТЕ НА НАЦИОНАЛНО НИВО.....	86
4. ВРЪЗКА НА ОБЩИНАТА СЪС СЪСЕДНИ ТЕРИТОРИИ, КОИТО ИМАТ ПОТЕНЦИАЛ ДА ВЛИЯТ ВЪРХУ РАЗВИТИЕТО ѝ.....	92
5. СИНТЕЗЕН SWOT АНАЛИЗ.....	94
6. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г.	95
6.1. ОСНОВОПОЛАГАЩИ ПРИНЦИПИ ПРИ ФОРМУЛИРАНЕТО НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА ЧАСТ	95
6.2. ПОДХОД ЗА ФОРМУЛИРАНЕ НА ВИЗИЯТА	96
6.3. ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ.....	96
6.4. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ.....	97
6.5. ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ	99
7. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ, И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И	

ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧОСТ	106
8. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ.....	107
8.1. ПОДХОД ПРИ ОПРЕДЕЛЯНЕТО НА ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ.....	108
8.2. ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ.....	108
9. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ	111
10. ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА	113
10.1. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ В КОНТЕКСТА НА ПИРО ДЕВИН	113
10.2. ОБОБЩЕНА ОЦЕНКА НА НАЛИЧНИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ ПОТЕНЦИАЛ	113
10.3 ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА	120
10.4. ПРИОРИТЕТНИ ИНИЦИАТИВИ И ДЕЙНОСТИ СВЪРЗАНИ С РАЗВИТИЕТО НА ТУРИСТИЧЕСКИЯ СЕКТОР ЗАЛОЖЕНИ В МЕРКИТЕ ПО ПРИОРИТЕТИТЕ 1, 3, 4 И 5 НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА ЧАСТ НА ПИРО ДЕВИН	121
10.5. ФИНАНСОВО ОСИГУРЯВАНЕ НА ПРОГРАМАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА В ОБЩИНА ДЕВИН	122
11. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ.....	123
11.1. СПЕЦИФИКА И ПРОБЛЕМАТИКА НА ИЗМЕНЕНИЯТА НА КЛИМАТА.....	123
11.2. ФАКТИ ЗА ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА В БЪЛГАРИЯ	123
11.3. ОБЩИ ЕВРОПЕЙСКИ И НАЦИОНАЛНИ ДЕЙСТВИЯ ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА ..	124
11.4. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА	125
11.5. ОБЩИ ХОРИЗОНТАЛНИ МЕРКИ, СВЪРЗАНИ С ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА.....	126
11.6. ПРИНОС НА ПИРО ДЕВИН ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА	127
12. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО	128
12.1. СЪЩНОСТ НА СИСТЕМАТА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА	128
12.2. УЧАСТВАЩИ СТРУКТУРИ И ФОРМИ НА КОМУНИКАЦИЯ	128
12.3. ДЕЙНОСТИ ПО НАБЛЮДЕНИЕТО И ОЦЕНКАТА НА ПЛАНА	129
12.4. ПОДХОД ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА СИСТЕМАТА ОТ ИНДИКАТОРИ	129
12.5. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ	130
12.6. ВИДОВЕ ИНДИКАТОРИ	131
12.6.1. ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ	132
12.6.2. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРОДУКТ	133
13. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА.....	136
14. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ.....	137
15. ПРИЛОЖЕНИЯ.....	138

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

ФИГУРА 1: РАЗЛИКИ В СИСТЕМАТА ОТ ДОКУМЕНТИ ЗА СТРАТЕГИЧЕСКО ПЛАНИРАНЕ СЛЕД ИЗМЕНЕНИЕТО НА ЗРР ЗА НОВИЯ ПРОГРАМЕН ПЕРИОД _____	12
ФИГУРА 2: ГЛОБАЛНИ ЦЕЛИ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ООН _____	14
ФИГУРА 3: ЦЕЛИ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ _____	15
ФИГУРА 4: МЕТОДИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ИНТЕГРИРАНИ ПРОЕКТИ _____	22
ФИГУРА 5: ОБЩИНА ДЕВИН В РАМКИТЕ НА ОБЛАСТ СМОЛЯН _____	25
ФИГУРА 6: НЕФОРМАЛНИ РАЙОНИ СЪС СПЕЦИФИЧНИ ХАРАКТЕРИСТИКА И ПОТЕНЦИАЛ _____	36
ФИГУРА 7: ЮЖЕН ЦЕНТРАЛЕН РЕГИОН – БВП В ТЕКУЩИ ЦЕНИ (МЛН. ЛВ.), РДМА (ХИЛ. ЛВ.), ЗАЕТИ ЛИЦА _____	38
ФИГУРА 8: РАЗВИТИЕ НА ИКОНОМИКАТА НА ОБЛАСТ СМОЛЯН 2015-2018 Г. (РДМА, БВП, ПРОИЗВЕДЕНА ПРОДУКЦИЯ) _____	39
ФИГУРА 9: РАЗВИТИЕ НА ИКОНОМИКАТА НА ОБЛАСТ СМОЛЯН 2015-2018 Г. (БВП НА ЧОВЕК, ЗАЕТИ ЛИЦА) _____	40
ФИГУРА 10: РАЗВИТИЕ НА ИКОНОМИКАТА НА ОБЛАСТ СМОЛЯН 2014-2018 Г. (ИНВЕСТИЦИИ) _____	40
ФИГУРА 11: СТРУКТУРА НА НЕФИНАНСОВИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ В ОБЛАСТ СМОЛЯН _____	41
ФИГУРА 12: ДЯЛ НА ПРЕДПРИЯТИЯ В ОБЩИНА ДЕВИН СПРЯМО ПРЕДПРИЯТИЯТА В ОБЛАСТТА _____	41
ФИГУРА 13: ДЯЛ НА ЗАЕТИТЕ ЛИЦА В ОБЩИНА ДЕВИН СПРЯМО ЗАЕТИТЕ ЛИЦА В ОБЛАСТТА _____	42
ФИГУРА 14: ДЯЛ НА ПРОИЗВЕДЕНАТА ПРОДУКЦИЯ В ОБЩИНА ДЕВИН СПРЯМО ОБЛАСТТА _____	42
ФИГУРА 15: РАЗХОДИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ДМА В ОБЩИНА ДЕВИН СПРЯМО ОБЛАСТТА _____	43
ФИГУРА 16: БРОЙ НА ПРЕДПРИЯТИЯ НА 1000 Д. НА РАЗЛИЧНИТЕ АДМИНИСТРАТИВНИ НИВА _____	44
ФИГУРА 17: ПРОИЗВЕДЕНАТА ПРОДУКЦИЯ НА 1000 Д. НА РАЗЛИЧНИТЕ АДМИНИСТРАТИВНИ НИВА (ХИЛ. ЛВ.) _____	44
ФИГУРА 18: РДМА НА 1000 Д. НА РАЗЛИЧНИТЕ АДМИНИСТРАТИВНИ НИВА, В ХИЛ. ЛВ. _____	45
ФИГУРА 19: РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ПО БРОЯ НА ЗАЕТИТЕ В ТЯХ (2018 Г.) _____	46
ФИГУРА 20: РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАЕТИТЕ ЛИЦА В НЕФИНАНСОВИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ (2018 Г.) _____	46
ФИГУРА 21: НАСЕЛЕНИЕ НА ОБЩИНА ДЕВИН СПОРЕД ПРЕБРОЯВАНИЯТА (1934-2011 Г.) _____	50
ФИГУРА 22: РАЖДАЕМОСТ НА 1000 ДУШИ ОТ НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЩИНА ДЕВИН, ОБЛАСТ СМОЛЯН, ЮЖЕН ЦЕНТРАЛЕН РЕГИОН И БЪЛГАРИЯ (2014-2019 ГОДИНА) _____	52
ФИГУРА 23: СМЪРТНОСТ НА 1000 ДУШИ ОТ НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЩИНА ДЕВИН, ОБЛАСТ СМОЛЯН И БЪЛГАРИЯ (2014-2019 ГОДИНА) _____	52
ФИГУРА 24: ЕСТЕСТВЕН ПРИРАСТ НА 1000 ДУШИ ОТ НАСЕЛЕНИЕТО ОБЩИНА ДЕВИН, ОБЛАСТ СМОЛЯН И БЪЛГАРИЯ (2014-2019 ГОДИНА) _____	53
ФИГУРА 25: КОЕФИЦИЕНТ НА ЗАСЕЛЕНИ И ИЗСЕЛЕНИ ЖИТЕЛИ НА 1000 Д. НАСЕЛЕНИЕ В ОБЛАСТ СМОЛЯН И ОБЩИНА ДЕВИН (2014-2019 Г.) _____	53
ФИГУРА 26: МЕХАНИЧЕН ПРИРАСТ НА 1000 ДУШИ ОТ НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЩИНА ДЕВИН, ОБЛАСТ СМОЛЯН И БЪЛГАРИЯ (2014-2019 Г.) _____	54
ФИГУРА 27: РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО ПО ПОЛ В ОБЩИНА ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 Г. _____	54
ФИГУРА 28: ВЪЗРАСТОВА СТРУКТУРА НА НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЩИНА ДЕВИН, 2019 Г. _____	55
ФИГУРА 29: ЕТНИЧЕСКА СТРУКТУРА НА НАСЕЛЕНИЕТО _____	55
ФИГУРА 30: ОБРАЗОВАТЕЛНА СТРУКТУРА НА НАСЕЛЕНИЕТО _____	56
ФИГУРА 31: БРОЙ ЛИЦА, ПОЛУЧАВАЩИ СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ, ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 Г. _____	59
ФИГУРА 32: НАСЕЛЕНИЕ В ПОД, НАД И В ТРУДОСПОСОБНА ВЪЗРАСТ В ОБЩИНА ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 Г. _____	60
ФИГУРА 33: СРЕДНОГОДИШНА БЕЗРАБОТИЦА В ОБЩИНА ДЕВИН И РАЗЛИЧНИТЕ АДМИНИСТРАТИВНИ НИВА В ПРОЦЕНТИ _____	61
ФИГУРА 34: ПРОИЗВЕДЕНА ПРОДУКЦИЯ (В ЛВ.) НА ЕДНО ЗАЕТО ЛИЦЕ ПО ИКОНОМИЧЕСКИ СЕКТОР ЗА ПЕРИОДА 2014-2018 Г.* _____	62

ФИГУРА 35: СРЕДНА ГОДИШНА ЗАПЛАТА НА НАЕТИТЕ ЛИЦА ПО ТРУДОВО И СЛУЖЕБНО ПРАВООТНОШЕНИЕ И ПО ИКОНОМИЧЕСКИ СЕКТОРИ В ОБЩИНА ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2014-2018	62
ФИГУРА 36: СРЕДНА ГОДИШНА ЗАПЛАТА НА НАЕТИТЕ ЛИЦА ПО ТРУДОВО И СЛУЖЕБНО ПРАВООТНОШЕНИЕ В ОБЩИНА ДЕВИН И ПО АДМИНИСТРАТИВНИ НИВА ЗА ПЕРИОДА 2014-2018 Г.	63
ФИГУРА 37: СЪСТОЯНИЕ НА РПМ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ДЕВИН (КМ)*	65
ФИГУРА 38: ЕЛЕКТРОПРЕНОСНА СИСТЕМА НА БЪЛГАРИЯ	66
ФИГУРА 39: АДМИНИСТРАТИВНА СТРУКТУРА НА ОБЩИНА ДЕВИН	81
ФИГУРА 40: ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ, СЪБЛЮДАВАНИ ПРИ ФОРМУЛИРАНЕТО НА ПЛАНА	96
ФИГУРА 41: СТРУКТУРА НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА ЧАСТ НА ПИРО ДЕВИН	105
ФИГУРА 42: СЕЛИЩНА СТРУКТУРА/ЗОНИРАНЕ НА ОБЩИНА ДЕВИН	110
ФИГУРА 43: РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВИЯ РЕСУРС ПО ИЗТОЧНИЦИ	136
ФИГУРА 44: РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВИЯ РЕСУРС ПО ПРИОРИТЕТИ	136

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

ТАБЛИЦА 1: ЗАКОНИ, ОКАЗВАЩИ ПРЯКО ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ ПИРО	13
ТАБЛИЦА 2: БРОЙ НА НАСЕЛЕНИЕТО НА Р БЪЛГАРИЯ И ОБЩИНА ДЕВИН ПО ДАННИ ОТ НАЦИОНАЛНИ ПРЕБРОЯВАНИЯ	28
ТАБЛИЦА 3: СЕЛИЩНА СИСТЕМА И НАСЕЛЕНИЕ КЪМ 2019 Г.	29
ТАБЛИЦА 4: МЯСТО И РОЛЯ НА ОБЩИНА ДЕВИН В ОБЛАСТ СМОЛЯН ПО ИЗБРАНИ ПОКАЗАТЕЛИ	29
ТАБЛИЦА 5: НАРОДНИ ЧИТАЛИЩАТА В ОБЩИНА ДЕВИН	31
ТАБЛИЦА 6: РЕЛИГИОЗНИ ХРАМОВЕ В ОБЩИНА ДЕВИН	32
ТАБЛИЦА 7: СПОРТНИ ОБЕКТИ В ОБЩИНА ДЕВИН	33
ТАБЛИЦА 8: БАЛАНС НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ДЕВИН СПОРЕД ОУПО ДЕВИН	34
ТАБЛИЦА 9: РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОБЩАТА ТЕРИТОРИЯ ПО ЗЕМЛИЩА В ОБЩИНА ДЕВИН	35
ТАБЛИЦА 10: ОСНОВНИ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ НА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА ЗА ПЕРИОДА 2009-2019 Г.	38
ТАБЛИЦА 11: СЕКТОРНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА В ОБЩИНА ДЕВИН ПРЕЗ 2014 И 2018 Г.*	46
ТАБЛИЦА 12: ОСНОВНИ ИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ НА НЕФИНАНСОВИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ В ОБЩИНА ДЕВИН ЗА 2018 Г. ПО ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ*	48
ТАБЛИЦА 13: РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЩИНА ДЕВИН ПО НАСЕЛЕНИ МЕСТА 2012-2019 Г.	51
ТАБЛИЦА 14: ДЕТСКИ ГРАДИНИ, ДЕЦА, ПЕРСОНАЛ, МЕСТА И ГРУПИ В ОБЩИНА ДЕВИН (УЧ. ГОДИНИ 2013/14 – 2019/20)	57
ТАБЛИЦА 15: ПАРАЛЕЛКИ, УЧИТЕЛИ И УЧАЩИ СЕ В ОУ И СУ В ОБЩИНА ДЕВИН ПО КЛАСОВЕ	57
ТАБЛИЦА 16: БРОЙ И ДЯЛ НА НАПУСНАЛИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА В ОБЩИНА ДЕВИН СПРЯМО ОБЩИЯ БРОЙ УЧЕНИЦИ	58
ТАБЛИЦА 17: ОБЩИНСКА ПЪТНА МРЕЖА, ПРЕМИНАВАЩА ПРЕЗ ОБЩИНА ДЕВИН	65
ТАБЛИЦА 18: ЦЕНТРАЛИ И ЕВЕНТУАЛНИ ПРОИЗВОДСТВЕНИ МОЩНОСТИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ДЕВИН КЪМ 2020 Г.	67
ТАБЛИЦА 19: СЪСТОЯНИЕ НА ВОДНИТЕ ТЕЛА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ДЕВИН 2019 Г.	69
ТАБЛИЦА 20: ГЕНЕРИРАНИ КОЛИЧЕСТВА ОТПАДЪЦИ В ОБЩИНА ДЕВИН ПРЕЗ 2019 Г.	78
ТАБЛИЦА 21: АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ НА ОБЩИНА ДЕВИН	82
ТАБЛИЦА 22: БРОЙ, СТОЙНОСТ И БФП НА ПРОЕКТИТЕ РЕАЛИЗИРАНИ В ОБЩИНА ДЕВИН ЗА ПЕРИОДА 2007-2020 Г.	84
ТАБЛИЦА 23: ВЗАИМОВРЪЗКИ МЕЖДУ ЗАКЛЮЧЕНИЯТА ОТ АНАЛИЗА НА РАЙОНИТЕ И ПИРО	87
ТАБЛИЦА 24: МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ И АДАПТАЦИЯ КЪМ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА	127

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АНКПР	Актуализирана национална концепция за пространствено развитие
АО	Административно обслужване
БВП	Брутен вътрешен продукт
БГ	България
БЕЛ	Български език и литература
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ГИС	Географска информационна система
ДБТ	Дирекция бюро по труда
ДВ	Държавен вестник
ДГ	Детска градина
ДМА	Дълготрайни материални активи
ЕЕСМ	Единна електронна съобщителна мрежа
ЕИО	Европейска икономическа общност
ЕС	Европейски съюз
ЕСО	Електроенергиен системен оператор
ЗЕВИ	Закон за енергията от възобновяеми източници
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗОС	Закон за общинската собственост
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ЗТ	Закон за туризма
ИАОС	Изпълнителната агенция по околна среда
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение
ИТН	Интегрирани териториални инвестиции
ИТСР	Интегрирана териториална стратегия за развитие
МБАЛ	Многопрофилна болница за активно лечение
МЗ	Министерство на здравеопазването
МИГ	Местна инициативна група
МИРГ	Местна инициативна рибарска група
МКБППМП	Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни
МОН	Министерство на образованието и науката
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРО	Масово разпространени отпадъци
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МДТ	Местни данъци и такси
МТИТС	Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията
НВО	Национално външно оценяване
НКПР	Национална концепция за пространствено развитие
НПО	Неправителствена организация
НПР	Национална програма за развитие
НСИ	Национален статистически институт

НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
ОД	Областна дирекция
ОДЗ	Областна дирекция „Земеделие“
ООН	Организация на обединените нации
ОБ	Общински бюджет
ОП	Общинско предприятие
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ОПР	Общински планове за развитие
ОПУ	Областно пътно управление
ОУ	Основно училище
ОУП	Общ устройствен план
ОУПО	Общ устройствен план на общината
ПВУБ	План за възстановяване и устойчивост на България
ПЗ	Приоритетна зона
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ПМДР	Програма за морско дело и рибарство
ППЗРР	Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПЧИ	Преки чуждестранни инвестиции
РБ	Републикански бюджет
РДМА	Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РПМ	Републиканска пътна мрежа
РСУО	Регионално сдружение за управление на отпадъците
РУО	Регионално управление на образованието
СЕС	Средства на Европейския съюз
СУ	Средно училище
ЦУР	Цели за устойчиво развитие
ЮЦР	Южен централен район/регион
CORINE	Coordination of the information of the environment (Координация на информация за околната среда)
COVID-19	Coronavirus disease 2019 (Заболяване коронавирус 2019)
NUTS	Nomenclature des unités territoriales statistiques (Номенклатура на териториалните единици за статистически цели)
SWOT	Strengths, weaknesses, opportunities and threats (Силни и слаби страни, възможности и заплахи)
TEN-T	Trans-European Transport Network (Трансевропейска транспортна мрежа)

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. СЪЩНОСТ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА

1.1.1. ОБХВАТ

В своята същност *Планът за интегрирано развитие на община Девин (ПИРО) 2021-2027 г.* е основополагащ, стратегически документ и важен инструмент за управлението на общината през следващите седем години. Пространственият обхват на ПИРО включва цялата територия на общината – землищата на град Девин петнайсет села – Беден, Брезе, Водни пад, Грохотно, Гьоврен, Жребево, Кестен, Лясково, Михалково, Осиково, Селча, Стоманево, Тешел, Триград и Чуруково. Определени са зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за коопериране със съседни общини. Планът за интегрирано развитие на общината е със средносрочно действие, като времето за неговото изпълнение съвпада със следващия програмен период на ЕС до края на 2027 година.

ПИРО като част от системата от стратегически документи интегрира регионалното и пространственото развитие и служи за определяне на актуалните проблеми, нуждите и потенциалите за развитие на районите, общините и населените места, които се отчитат при разработването на инвестиционни програми и финансови инструменти, включително съфинансирани от фондовете на Европейския съюз. В унисон с тях е и планирането и изпълнението на интегрирани подходи за териториално и градско развитие и на местни инициативи, допринасящи за постигане на националните цели и приоритетите за регионално и местно развитие.

В спецификата на общината се съдържат аргументите за очертаване на нейната визия за развитие до края на програмния период. Тези аргументи произтичат от комплексните анализи на природните дадености, историята и мястото на общината в регионален и национален план от гледна точка на нейното икономическо, социално, екологично, културно и управленско ниво на развитие; наличните потенциали и съществуващите проблеми и предизвикателства. Последователността на проучванията, направените анализи и изводи в процеса на работата по плана са основната предпоставка за формулиране на аргументирана стратегическа част и като краен продукт една конкретна програма за действие.

1.1.2. ЦЕЛ И ЗАДАЧИ

Цел

Основната цел на Плана за интегрирано развитие на община Девин е да предложи обща рамка и последователност от конкретни действия за устойчиво и интегрирано развитие на местно ниво, обединени в конкретна програма за действие. ПИРО Девин е оперативен документ, обединяващ целите и начините за тяхното постигане, изготвен в съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион от ниво 2 и действащите устройствени планове.

По същество планът се разработва и прилага в общия контекст на актуалната законодателна и стратегическа рамка на регионалното развитие в България и Европа, като изявява местната специфика и предлага аргументирани решения за социалните, икономическите, екологичните, културните и управленските предизвикателства по пътя към устойчивото развитие на общината. Тези решения очертават общата рамка и последователност от конкретни действия за устойчиво и интегрирано развитие на местно ниво.

Задачи

За успешното постигане на основната цел е необходимо да бъдат решени следните задачи:

- комплексно управление на процеса по разработването на ПИРО, включително разпределение на дейностите във времето и на отговорностите между отделните експерти, коректна комуникация с Възложителя и всички заинтересовани страни;
- предварително извеждане на ясна и последователна методология за разработването на ПИРО;
- определяне на структура на ПИРО, отчитаща разпоредбите в системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие, която обхваща Методически указания за разработване и прилагане на:
 - Интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2;
 - Плановете за интегрирано развитие на община.
- информационно обезпечаване, чрез събиране, обработка и синтез на данни от разнообразни и точни източници на информация;
- проучване на основните законодателни и стратегически документи и извеждането на изводи от тях;
- извършване на комплексен анализ на съвременната ситуация в общината;
- извеждане на обобщена оценка за проблемите и потенциалите в общината, заедно със синтезен SWOT анализ;
- приложение на подход за формулиране на изпълними стратегически предложения;
- очертаване на визия за развитие и формулиране на цели, приоритетни области и съпътстващите ги мерки;
- разработване на поредица от инструменти за реализацията на плана;
- успоредни публични дискусии и анкетни проучвания, ориентирани към различни целеви групи и представляващи основно средство за генериране на идеи.

1.2. ОСНОВАНИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ

Планът за интегрирано развитие на община Девин е със срок на действие 7 години. Той е съобразен с нормативните документи, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, опазването на околната среда, кадастъра и имотния регистър за територията на общината и в съответствие с целите на кохезионната политика на Европейския съюз за периода 2021-2027 г. – „Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи“. В него са определени средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките ѝ с други общини. Осигурена е пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на дефинираните цели за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия.

1.2.1. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА

Закон за регионалното развитие

Изготвянето на плановете за интегрирано развитие на общини (ПИРО) е регламентирано в Закона за регионалното развитие с неговата редакция от месец март 2020 година, както и в правилника за неговото прилагане. В новия програмен период 2021-2027 г.

ПИРО обединяват в рамките на един стратегически документ елементите на общинските планове за развитие (ОПР) и интегрираните планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР), които се изготвяха до момента.

Следващата схема представя системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие преди и след промяната на Закона за регионалното развитие от 13.03.2020 г.

Фигура 1: Разлики в системата от документи за стратегическо планиране след изменението на ЗРР за новия програмен период

Източник: ЗРР; Авторски колектив, ПИРО Девин 2020 г.®

Съгласно ЗРР плановете за интегрирано развитие на община са част от системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие. Те са в йерархична съподчиненост на документите от по-горните нива – интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2 и актуализираната Национална концепция за регионално и пространствено развитие. Изготвят се с хоризонт от 7 години и очертават средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината в съответствие с интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2 и общия устройствен план на общината (чл. 13. ЗРР). В този смисъл ПИРО следва да отчете и предвижданията на общия устройствен план на общината и да се синхронизира с него.

ПИРО се приема от общинския съвет по предложение на кмета на общината, според чл. 13 от ЗРР.

Закон за туризма

Изменението на Закона за туризма от 2020 г. (ДВ, бр. 17, 2020) изисква в програмата за реализация на плановете за интегрирано развитие на общините да се включва самостоятелен раздел, който съдържа общинската програма за развитие на туризма (чл. 11 от ЗТ). Според ЗТ е регламентирано още, че в случаите, когато на територията на общината е разположен национален курорт, общинският съвет е длъжен да планира разходи за подобряване на

предлаганите туристически дейности, общински обекти, услуги и продукти в националния курорт, но в пределите на община Девин не е разположен курорт от национално значение.

Други закони, имащи отношение към разработването и реализацията на ПИРО

При изготвянето на ПИРО са взети предвид и редица закони, които имат пряко влияние върху управлението на територията, вкл. нейното финансиране. По-важните от тях са:

Таблица 1: Закони, оказващи пряко влияние върху ПИРО

1.	ЗАКОН ЗА АДМИНИСТРАТИВНО–ТЕРИТОРИАЛНОТО УСТРОЙСТВО НА Р БЪЛГАРИЯ	Обнародван в ДВ, бр.63 от 14.07.1995 г. Последно изм. ДВ, бр.9 от 02.02.2021 г.
2.	ЗАКОН ЗА МЕСТНОТО САМОУПРАВЛЕНИЕ И МЕСТНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ	В сила от 17.09.1991 г. Последно изм. ДВ, бр.107 от 18.12.2020 г.
3.	ЗАКОН ЗА АДМИНИСТРАЦИЯТА	Обнародван в ДВ, бр.130 от 5.11.1998 г. Последно изм. ДВ, бр.21 от 13.03.2020 г.
4.	ЗАКОН ЗА ДОСТЪПА ДО ОБЩЕСТВЕНА ИНФОРМАЦИЯ	Обнародван в ДВ, бр.55 от 7.07.2000 г. Последно изм. ДВ, бр.17 от 26.02.2019 г.
5.	ЗАКОН ЗА ОБЩИНСКАТА СОБСТВЕНОСТ	Обнародван в ДВ, бр.44 от 21.05.1996 г. Последно изм. ДВ, бр.17 от 26.02.2021 г.
6.	ЗАКОН ЗА ОБЩИНСКИЯ ДЪЛГ	Обнародван в ДВ, бр.34 от 19.04.2005 г. Последно изм. ДВ, бр.99 от 12.12.2017 г.
7.	ЗАКОН ЗА ДЪРЖАВНИЯ СЛУЖИТЕЛ	Обнародван в ДВ, бр.67 от 27.07.1999 г. Последно изм. ДВ, бр.109 от 22.12.2020 г.
8.	КОДЕКС НА ТРУДА	В сила от 01.01.1987 г. Последно изм. ДВ, бр.109 от 22.12.2020 г.
9.	ЗАКОНА ЗА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ	Обнародван в ДВ, бр.15 от 15.02.2013 г. Последно изм. ДВ, бр.98 от 17.11.2020 г.
10.	ЗАКОН ЗА МЕСТНИТЕ ДАНЪЦИ И ТАКСИ	Обнародван в ДВ, бр.117 от 10.12.1997 г. Последно изм. ДВ, бр.16 от 23.02.2021 г.

Източник: <https://www.lex.bg/>

Освен изброените закони има и други специализирани административни актове, които определят дейността на общините в различни сектори, като: Закон за устройство на територията, Закон за управление на отпадъците, Закон за опазване на околната среда, Закон за социално подпомагане, Закон за водите, Закон за горите, Закон за обществените поръчки, Закон за концесиите и т.н. – секторно законодателство и подзаконовни нормативни актове, от които произтичат конкретни права и задължения на общинска администрация. Тук трябва да се добавят Международните конвенции, ратифицирани от правителството на Р България, с които е свързана работата в конкретен социално-икономически сектор – например права на човека, културно наследство и др.

1.2.2. СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА

Действащото законодателство задължително изисква осигуряването на съгласуваност на ПИРО с основните стратегически документи на глобално (Глобални цели за устойчиво развитие на ООН), европейско (Европа 2030), национално (България 2030; Национална стратегия за регионално развитие; АНКПР) и областно ниво (ИТСР на Южен централен регион).

**Глобални цели на устойчивото развитие (ООН)/ Трансформиране на нашия свят:
Дневен ред 2030 за устойчиво развитие**

Фигура 2: Глобални цели за устойчиво развитие на ООН

Източник: Програма за устойчиво развитие 2030

Целите са насочени към преодоляване на глобалните предизвикателства, пред които сме изправени. Всички 17 цели са свързани помежду си и е поставен срок за тяхното постигане до 2030 г. Новите цели предвиждат изкореняването на крайната бедност във всичките ѝ форми, ликвидирането на глада и помощ за устойчивото развитие на селското стопанство, поощряването на здравословния начин на живот и съдействието за благополучието на всички хора, осигуряването на всеобщо и качествено образование, рационална употреба на водните ресурси, всеобщ достъп до екологично чиста енергетика и др. Реализацията на целите за устойчиво развитие ще изисква до 4,5 трилиона долара годишно. За постигането на целите ще трябва да бъдат изпълнени общо 169 производни задачи в областта на социално-икономическото развитие. Напредъкът по изпълнението на плана ще се обсъжда четири пъти годишно на форум на високо равнище под егидата на Общото събрание.

Документ за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“

Този документ замества действащата до сега Стратегия „Европа 2020“, като интерпретира отношението на страните от ЕС към глобалния Дневен ред 2030 за устойчиво развитие. В Европа е направено много – приоритетите за устойчиво развитие са включени в основни хоризонтални програми, както и в секторните политики и инициативи. ЕС е сред водещите сили за приемането на Програмата на ООН относно устойчивото развитие до 2030 г. и нейните цели за устойчиво развитие (ЦУР). Показателите на Съюза и неговите държави членки по отношение на ЦУР са сред най-добрите в света. За да постигнем целите до 2030 г. е необходимо всички страни да съблюдават тези цели в цялостната система на стратегическото и програмно планиране от националното ниво, през регионалните планове до плановите за интегрирано общинско развитие. ПИРО Девин е структуриран и целенасочен в рамките на документа „Към устойчива Европа до 2030 г.“

Фигура 3: Цели за устойчиво развитие

ПО-ИНТЕЛИГЕНТНА ЕВРОПА чрез иновации, цифровизация, икономическа трансформация и подкрепа за малките и средните предприятия;

ПО-ЕКОЛОГОСЪОБРАЗНА НИСКОВЪГЛЕРОДНА ЕВРОПА, прилагаща Парижкото споразумение и инвестираща в енергиен преход, възобновяеми източници и борбата с изменението на климата;

ПО-СВЪРЗАНА ЕВРОПА със стратегически транспортни и цифрови мрежи;

ПО-СОЦИАЛНА ЕВРОПА, прилагаща Европейския стълб на социалните права и подкрепяща качествените работни места, образованието, уменията, социалното приобщаване и равния достъп до здравни грижи;

ЕВРОПА ПО-БЛИЗО ДО ГРАЖДАНИТЕ чрез подкрепа за местно инициирани стратегии за развитие и устойчиво градско развитие в целия ЕС.

Източник: Документ за размисъл Към устойчива Европа до 2030 г.; Авторски колектив, ПИРО Девин 2021 г.®

Програма за развитие: България 2030

Националната програма за развитие „България 2030“ е програмен документ, поставящ рамката и насоките за подготовка на останалите стратегически документи в страната. С тази програма се адаптират приоритетите на документа „Към устойчива Европа до 2030 г.“ към нашата национална специфика в границите на България. Документът определя три стратегически цели: ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата, за реализирането на които са предвидени целенасочени политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие – Иновативна и интелигентна България; Зелена и устойчива България; Свързана и интегрирана България; Отзивчива и справедлива България; Духовна и жизнена България. За постигането на стратегическите цели са дефинирани 13 национални приоритета, като с решение на правителството са определени водещите ведомства по отделните приоритети.

Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.

Въпреки че времето на действие на този документ е ограничено до 2022 г., Националната стратегия за регионално развитие се фокусира върху балансираното, равнопоставено и устойчиво развитие на регионите в България през периода до 2022 г. и очертава начините и средствата за намаляване на неравенствата между отделните региони, области и общини в страната. Стремещът за постигането на баланс продължава общата Кохезионна политика на ЕС на национално ниво. НСРР е интегрирана стратегия за развитие, осигуряваща координация между управлението на различните сектори и условия за реализация на НПП БГ 2030.

Фокусът на стратегията е постигането на полицентрично, балансирано и устойчиво развитие на регионите в България. От друга страна тя осигурява координация между отделните секторни политики и стратегически документи на национално ниво и подпомага тяхното синхронизиране на по-ниските нива на планиране (NUTS 1, NUTS 2 и NUTS 3).

Целите и приоритетите на НСРР подчертават значението на малкия и среден бизнес, формирането на устойчиви туристически дейности и подобряването на социалната и техническата инфраструктура при съхраняване на природното и културно наследство.

Актуализирана национална концепция за регионално и пространствено развитие 2013-2025

Устройството и управлението на националната територия до 2025 година се регламентира от Национална концепция за регионално и пространствено развитие, която е актуализирана през 2019 г. и с нея се полагат основите за програма за развитие на регионите 2021-2027 г. Концепцията съдържа средносрочни и дългосрочни насоки за устройственото планиране и опазването на териториалните ресурси. Тя осигурява и подходяща основа за териториална насоченост и израз на секторните политики и стратегии, като се подчертава, че желаният модел за умерен полицентризъм (поддържане на мрежа от равномерно разпръснати градове, които са предпоставка за по-балансирано развитие и съживяване на селските и периферните райони) все още е на дневен ред. Актуализирания документ има няколко много важни нови елемента: отразени са новите насоки в европейската кохезионна политика и политиката за пространствено развитие; стратегическата ѝ част интегрира в още по-силна степен регионалното планиране с пространственото такова; идентифицира конкретни територии със специфични характеристики, потребности и потенциали.

В разработения урбанистичен модел за „умерен полицентризъм“ се подчертава, че в Южна България ще доминират градовете от 2-ро ниво – Пловдив и Стара Загора, а град Хасково има шанс да е с партнираща роля по отношение спрямо тях. Областните градове, сред които и Смолян следва да осъществяват организираща и стабилизираща роля на територията на региона. В този модел община Девин е една от 20-те общини в Южен централен регион, чийто център е определен като йерархичен център от 4-то ниво (малки градове с микрорегионално значение в територията на групи общини).

Интегрирана териториална стратегия за развитие на Южен централен регион за периода 2021-2027 (ИТСР)

Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион от ниво 2 е стратегически планов документ, определящ общата политическа, пространствена, икономическа и тематична рамка за развитието на региона в годините на новия програмен период 2021-2027. Тя е разработена в съответствие с Националната концепция за регионално и пространствено развитие за периода 2013-2025 г. (Актуализация 2019 г.) и отчита предвижданията на секторните стратегии на регионално ниво в областта на икономическото развитие, здравеопазването, образованието, науката, социалните услуги, транспорта, водния сектор, енергетиката, широколентовите комуникации, туризма и околната среда.

Предложените целенасочени действия са фокусирани върху подкрепата на местните фирми, както и върху привличането на външен инвестиционен ресурс в съчетание с действия за преодоляване на технологичната изостаналост и недостатъчната иновационна активност, за по-добра конкурентоспособност на региона в дългосрочен план. Друга значима сфера на развитие според стратегическия документ следва да бъде развитието на образователната и социалната инфраструктури, подпомагането на процеса на трудова интеграция и повишаването на ефективността на местните пазари на труда. Изпълнението на поставените цели следва да окаже благоприятно влияние по отношение на вътрешнорегионалните различия в Южен централен регион.

Национален план за възстановяване и устойчивост

Планът за възстановяване и устойчивост е изготвен като част от елемента „Следващо поколение ЕС“ (2021-2024 г.) от Плана за възстановяване на Европа. Основната цел на плана е да доведе до икономическо и социално възстановяване от кризата, която се прояви вследствие на пандемията COVID-19. За да бъде постигната целта са обособени мерки и реформи, които следва да окажат съществен принос по отношение на възстановяването потенциала на растежа и да осигурят устойчивост по отношение на възможни негативни външни въздействия в бъдеще. Акцент в плана е и трансформацията към зелена и цифрова икономика, което да спомогне за постигането на заложените в Зелената сделка цели. ЕК насърчава следните водещите области, към които следва да бъдат насочени инвестиции и реформи – ускоряване по отношение на разработването и използването на ВЕИ; повишаване на енергийната ефективност на обществения и частния жилищен фонд; развитие на чисти технологии; въвеждане на широколентови услуги, включително 5G мрежи; цифровизация на администрацията и услугите (съдебна система, здравеопазване); увеличаване на капацитета на европейските промишлени данни в облак и разработване на мощни и устойчиви процесори; адаптиране на образователните системи с фокус към развитието на цифровите умения, образованието и професионалното обучение във всички възрастови групи.

1.3. ОТГОВОРНОСТИТЕ НА ИНСТИТУЦИИТЕ И ПАРТНЬОРИТЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО И ПРИЕМАНЕТО НА ПИРО

Общи изисквания към подготовката, съгласуването и приемането на ПИРО

Съгласно предписанията на Закона за регионалното развитие и Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие, кметът на общината организира изработването, съгласуването и актуализирането на ПИРО и осъществява координацията и контрола по процеса на неговото разработване и съгласуване, а финансирането на процеса по изработване, съгласуване с партньорите и актуализиране на ПИРО следва да се осъществи със средства от бюджета на общината.

Със заповед на кмета е сформирана работна група, която отговаря за изготвянето на ПИРО. Кметът носи отговорност за цялостната организация и действията по изготвянето на ПИРО. Осигурен е непрекъснат публичен достъп за информация и възможност за излагане на становища на всички етапи от разработването и реализацията на ПИРО.

Кметът на общината определя начина за изработване на ПИРО – с привличане на външни експерти или консултантски фирми, като в този случай организира провеждането на обществена поръчка, в съответствие с изискванията на Закона за обществените поръчки (ЗОП) и съпътстващата го нормативна уредба.

Работната група определя етапите, практическите действия и приема програма – график за изработването на ПИРО. ПИРО се обсъжда и съгласува със заинтересуваните органи и организации, с икономическите и социалните партньори, както и с физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината. Постъпилите предложения и препоръки се отразяват в проекта на ПИРО и по предложение на кмета Общинският съвет го приема и одобрява. Цялата документация на ПИРО е публична, включително протоколите от обсъжданията и срещите на работната група.

Одобреният план за интегрирано развитие на община се представя от кмета на общината пред съответния областен съвет за развитие в срок до три месеца от неговото

приемане от съответния общински съвет. ПИРО и решението на общинския съвет за неговото приемане се публикуват на страницата на общината в интернет, както и на портала за обществени консултации на Министерски съвет.

Изменение и актуализация на ПИРО

Изменение и актуализация на плана се допуска при условията, посочени в ППЗРР, в т.ч.:

- при съществени промени на икономическите и социалните условия в общината;
- в резултат на промени в свързаното национално законодателство или в законодателството на ЕС;
- при съществени промени в национални или секторни стратегии, концепции и програми, влияещи върху изпълнението на плана;
- **при приемане или изменение на бюджета на общината и утвърждаване на индикативните разчети за средствата от Европейския съюз се актуализира и програмата за реализиране на плана.**

Същевременно, актуализация на програмата за реализация на плана може да бъде извършвана периодично въз основа на изводите и препоръките в годишните доклади за наблюдение с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението му и постигане на целите и приоритетите за развитие. Периодичната актуализация на програмата за реализация и приложенията към нея се извършва с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници на финансиране. Така например, в случай на възникнала възможност за включването на допълнителни ресурси – средства от европейски програми за периода 2021-2027 г. или от други национални или донорски проекти и програми, при актуализацията на програмата за реализация могат да бъдат идентифицирани допълнителни проектни идеи, които да бъдат финансирани с допълнителните ресурси. Допълнителни мерки, дейности и проекти/проектни идеи се включват в програмата или приложенията към нея само чрез обосновка на приноса им към постигането на целите и приоритетите на плана при спазване на принципа на интегриран подход.

Изготвеният актуализиран ПИРО се приема при условията и по реда за изработване и приемане на плана.

Наблюдение и оценка на ПИРО

Наблюдението на плана се осъществява в съответствие с разпоредбите на ППЗРР. Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на ПИРО чрез разработване на годишен доклад за всяка година от действието на плана. Съгласно чл. 33 от ЗРР в средата на периода на действие на ПИРО (2024 г.) се изготвя междинна оценка на плана, която следва да оцени първоначалните резултати от изпълнението, степента на постигане на съответните цели, ефективността и ефикасността на използваните ресурси, както и да посочи изводи и препоръки за по-нататъшното изпълнение на ПИРО. Друг задължителен елемент на плана, съобразно изискванията на ЗРР, е извършването на последваща оценка, на базата на годишните доклади, не по-късно от една година след изтичането на периода на неговото действие (2027 г.). Последващата оценка включва:

1. Оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите.
2. Оценка на общото въздействие.
3. Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси.
4. Изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

1.4. СТРУКТУРА НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДЕВИН

Структурата на плана за интегрирано развитие на община Девин е изцяло съобразена с разпоредбите на чл. 13 от ЗРР и методическите указания за разработване и прилагане на ПИРО 2021-2027 г., публикувани от МРРБ. Тя е изцяло в синхрон с най-добрите практики на стратегическото планиране на териториите.

Структурата на плана следва използвания методически подход при изготвянето му. Документът започва с представянето на резултатите от проведените социално-икономически и пространствени **анализи** на територията, които представят ситуацията в общината и очертават тенденциите в развитието ѝ до 2027 г. След това продължава с **оценка** и **изводи** от аналитичната част. На тяхна база е **формулирана визия** и са отправени **стратегически предложения** (цели и приоритети за развитие на общината). Накрая са разписани основните **инструменти** за успешната реализация, вкл. наблюдението и оценката на плана. Неразделна част от документа са съпътстващите го **приложения**, изготвени в процеса на неговото разработване.

Избраният подход обуславя основните точки (съдържание на плана), които са:

- Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Девин;
- Описание на взаимовръзките на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво;
- Връзка на общината със съседните територии, които имат потенциал да влияят върху развитието ѝ;
- Синтезен SWOT анализ;
- Цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027 г.;
- Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност;
- Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие;
- Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия;
- Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО;
- Индикативна финансова таблица;
- Приложения.

1.4.1. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДЕВИН

Анализът на икономическото, социалното и екологичното състояние, на нуждите и потенциалите за развитие е изготвен за територията на цялата община. Подробното описание на отделните аспекти от общинското развитие завършва с обобщени изводи, комбинация от проблеми и потенциали. Идентифицираните проблеми и потенциали са основа за извеждането на синтезен SWOT анализ, чиято цел е да открие най-важните моменти в историческото и съвременното развитие на общината. Обобщени са положителните и отрицателните характеристики в рамките на община Девин и прилежащия ѝ пространствен контекст – тенденциите на регионално, национално и европейско ниво.

Анализът поставя акцент върху географската, историческата и културната характеристика, проследени са закономерностите във функционално-пространственото развитие, социалното, икономическото и екологичното състояние в границите на община Девин. Подробно проучена е транспортната система, количествените и качествените измерения на електроснабдителната, водоснабдителната и канализационната системи. Административният капацитет на общината е представен като единство на възможности и ограничения за приложение на политики и изпълнение на проекти при взаимодействие между община Девин, неправителствения сектор и бизнеса.

В аналитичната част на ПИРО Девин са описани и взаимовръзките на плана с резултатите от социално-икономическия анализ на районите на национално ниво. Те са представени в табличен вид и дават възможност за ясно сравнение на темповете на развитие на общината спрямо националното ниво.

Друг важен елемент от аналитичната част е връзката на община Девин със съседните ѝ територии, които разполагат с потенциал да окажат влияние върху местното развитие. Разгледани са възможности за съвместни проекти и инициативи, които са с надобщинско ниво.

Изброените аспекти покриват разнообразието на общинското развитие и напълно съответстват на публикуваните от МРРБ Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. Разработването на анализа се осъществява на база официални статистически данни, стратегически документи на общинско и регионално ниво, становища на институции и получени мнения от публични дискусии и целеви анкети.

1.4.2. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ, ПРИОРИТЕТИ И МЕРКИ ЗА РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г.

Стратегическите предложения обхващат очертаването на визия за развитие до края на плановия период, формулирането на цели, приоритетни направления и мерките към тях. Основно предизвикателство е формулирането на аргументирани, изпълними и съответстващи на местните ресурси и специфика предложения. Използването на интегриран подход за планиране на регионалното и пространственото развитие изисква целите и приоритетите да бъдат съгласувани и да предвиждат взаимодействието с факторите, условията и потенциала за специфичното развитие на общината, мрежата от населени места и отделните сектори (индустрия, транспорт, екологична инфраструктура, туризъм и др.), залегнали в устройствените планове за развитие на територията. Към подхода се присъединяват и проследените обществени потребности и препоръки, заедно с насоките на стратегическите документи от по-високо ниво. Разгледаните аспекти са използвани за синтезирането на ключови теми. По този начин се постига синергичен ефект между резултатите на отделните приоритетни направления, като за осъществяването на дадена цел допринасят повече от един приоритет.

1.4.3. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, НА ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

Важен фактор при разработването на ПИРО е прилагането на принципа за партньорство и сътрудничество. Още в началото на работата по плана бяха определени заинтересованите

страни и участниците в процеса на формирането и прилагането на местната политика за интегрирано устойчиво развитие. Беше осигурена прозрачност на действията и информация относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло. По този начин се мотивира обществеността за активно участие в процеса на подготовка и реализация на ПИРО. От съществено значение е заинтересованите страни да бъдат включени както на етапа на разработване и приемане на ПИРО, така и при реализацията на целите и приоритетите, заложиени в него. Община Девин осигури необходимата публичност и предприе всички възможни мерки за поддържане на интереса и мотивацията за участие на местните общности в определянето на целите и приоритетите на документа. Разработени са механизми за осигуряване и обмен на информация между отделните заинтересовани страни. Идентифицирани са възможностите за публично представяне и разпространяване на резултатите от всички етапи по разработването и реализацията на ПИРО. Особено внимание е отделено на ползотворното взаимодействие и поддържане на активна комуникация между всички участващи в процеса. Приложиха се и се предвиждат подходящите средства за споделяне на информация, представяне на ПИРО и съвместно действие между община Девин, кметовете на селата Беден, Брезе, Грохотно, Гьоврен, Лясково, Осиково, Селча и Триград, кметските наместници на селата Жребево, Кестен, Михалково, Стоманево и Чуруково, културните и образователните институции, бизнеса и гражданите. Положителните контакти и комуникация, формирани по време на разработването на плана, следва да бъдат съхранени и продължени през следващите седем години.

1.4.4. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА УДОВЛЕТВОРЯВАНЕ НА ИДЕНТИФИЦИРАНИТЕ НУЖДИ И ЗА ПОДКРЕПА НА ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ И НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО С ДРУГИ ОБЩИНИ

На база на анализа на силните и слабите страни на общинската територия, както и на потенциалите за развитие са определени приоритетни зони за въздействие на територията на общината, в които основно ще бъде съсредоточено изпълнението на мерките, предвидени в програмата за реализация на плана. Това са пространствено обособени територии с определена характеристика и състояние на физическата среда, социална структура на населението и характер. Те са определени на базата на общи характеристики на определена територия или общи проблеми и потенциали за развитие. Целта на определянето на приоритетни зони за въздействие е постигане на максимален ефект с ограничените ресурси на Общината.

1.4.5. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД

Фигура 4: Методи за финансиране на интегрирани проекти

Източник: Авторски колектив, ПИРО Девин 2021 г.®

Програмата за реализация на ПИРО има за задача на основата на целите и приоритетите за развитие на общината, залегнали в плана, да осигури вътрешната и външната съгласуваност на факторите на развитието и ресурсите за реализация на плана, като оптимизира възможностите за финансиране, институционална подкрепа и техническа помощ за изпълнение на плана. Програмата за реализация е финалният елемент от структурата на ПИРО и представлява конкретния начин за осъществяване на неговите стратегически предложения. Централно място заема списъкът с проекти, където са изброени, описани и обосновани отделните обекти и връзките между тях. Извършена е оценка на ориентировъчната им финансова стойност, избрана е управленска структура и са посочени заинтересованите партньори в реализацията на всеки проект. Включена е възможността за актуализация на Програмата за реализация, като част от цялата система за наблюдение, оценка и актуализация на плана. Основни компоненти на програмата за реализация са:

- **Описание на прилагания интегриран подход и предвидените мерки и дейности за реализация на плана** – по какъв начин са комбинирани отделните елементи на секторните политики на местно ниво, така че да доведат до постигане на целите, определени в стратегическата част;
- **Индикативен списък на важни за общината проекти, които се разработват и изпълняват в рамките на програмата** – индикативният списък на важни за общината проекти е изготвен по образец, приложен към Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. (Приложение № 1А);
- **Индикативна финансова таблица**, която представлява общата финансова рамка на развитието в община Девин през следващите седем години. Тя онагледява общата оценка на необходимите ресурси за реализация на приоритетите на плана и описва финансовата рамка

на поетите ангажименти по неговото изпълнение от страна на всички партньори в местното развитие при водещата роля на органите на местното самоуправление, подпомагани от общинската администрация.

Финансовата таблица изразява ориентировъчните ресурси за реализация на най-значимите общински проекти. Прогнозираният общ финансов ресурс е разпределен между отделните приоритетни области от стратегията на плана. Предвидено е средствата по всеки приоритет да бъдат осигурени чрез съчетаване на различни финансови източници. Адекватното планиране на финансовата таблица е предпоставка за успешно и ефикасно управление на финансовите ресурси на общината. За тази цел бъдещите финансови средства са реалистично предвидени на основата на потенциала на община Девин да привлича и управлява средства от оперативните програми. Приложени са методи за оценка и прогнозиране на предполагаемите средства за реализация на проектите, част от различните приоритетни области. Индикативната финансова таблица е проектирана спрямо модела на Приложение №2 от „Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“.

1.4.6. ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА

След извършените изменения по отношение на Закона за туризма през 2020 г. е необходимо програмите за развитие на туризма на общините да бъдат включени в състава на техните Планове за интегрирано развитие. Предписанията в тази част от плана следва да описват възможностите за развитието на туристически дейности от различни сектори, съобразени с местните туристически ресурси и потребности.

1.4.7. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ

Климатичните фактори – глобалното затопляне, природните бедствия, както и рисковите територии, заемат важно място в разработваните концепции и стратегии за пространствено планиране на държавите в ЕС, върху управлението на водите, земята и природните ценности. Адаптирането на подходите в планирането на регионалното и пространствено развитие към глобалното затопляне на климата ще осигури запазването на екологичния комфорт в урбанизираните територии и намаляването на рисковете от природни бедствия. В тази част от ПИРО Девин са идентифицирани мерки за ограничаване на изменението на климата и за адаптация към вече настъпилите промени.

1.4.8. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА

Индикаторите за наблюдение и оценка са дефинирани съобразно смисъла и съдържанието на стратегическите цели и приоритетните области на стратегията. Системата от индикатори обединява два основни компонента – индикатори за резултат, проследяващи степента на изпълнение на целите, както и индикатори за продукт, измерващи ефектите от изпълнението на мерките в рамките на приоритетните области. Двата вида индикатори са въведени в следствие на предписанията от „Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“.

Индикаторите са избрани в синхрон с наличната и регулярно поддържана информационна основа както на национално, така и на общинско ниво. Така могат да бъдат

посочени техни начални, междинни и целеви стойности. Инструментът следва да бъде основно средство за проследяване изпълнението на плана при изготвянето на годишните доклади, междинната и последващата оценка за изпълнението на ПИРО Девин.

По отношение на наблюдението и оценката на изпълнението на плана е разработена е система за наблюдение, оценка и актуализация, обвързваща функциите на участващите звена и времеви график за действие.

1.5. МЕТОДИ И ПРИНЦИПИ, ИЗПОЛЗВАНИ ПРИ ИЗГОТВЯНЕТО НА ПИРО

Приложеният методически подход и следваните принципи при разработването на плана са в пълно съответствие с нормативните изисквания, целите и приоритетите на социално-икономическото и пространственото развитие на общината, като интегрална част от ЮЦР. Планът е съобразен със специфичните изисквания за прилагане на нормативните документи, регламентиращи дейностите на местното самоуправление, териториалното устройство и опазването на околната среда. От методологическа гледна точка разработването на плана се основава на „стратегическия подход“, „интегрирания подход“, „териториалния подход“, както и на „ориентирания към резултатите подход“. В рамките на разработването на ПИРО са приложени доказани теоретични постановки и методологически подходи за стратегическо планиране на устойчивото общинско развитие. Проучени и използвани са съвременните практики за подготовка на стратегически документи, изготвянето на комплексни анализи, синтезни оценки и прогнозиране на развитието съобразно наличните обстоятелства. Внимателно е подходено към инструментите за реализация на плана, изградени на основата на прилаганите европейски подходи, но и на реалните опит и умения за управление на проекти в българските общини, включително структурите на местното самоуправление, неправителствения и частния сектор. Подобен начин осигурява внедряването на съвременни идеи, но и способност за тяхната изпълнимост.

Принципи

Структурираност. Общинският интегриран план е съвкупност на смислово, функционално и хронологично свързани елементи. Използван е утвърдения метод за последователно надграждане на първоначален анализ, синтезирани оценки, обоснована стратегия и оперативни инструменти за реализация.

Интегрираност. Изследванията и изводите на ПИРО касаят разнообразните социални, икономически, екологични, културни и управленски проявления на местното развитие.

Точност. Приложените анализи се основават преобладаващо на официална статистическа информация. Използвани са данните от текущата статистика на НСИ, както и други официални източници – ДБТ, ОДЗ, ОПУ, оператори на комунални услуги и др. Същият принцип е използван и при дефинирането на системата от индикатори, с оглед на нейната реална приложимост и резултатност.

Публичност. Активният контакт и обмен на идеи със заинтересованите страни е ръководен принцип във всички дейности от обхвата на ПИРО. Съвместно са проследени характеристиките на общината, идентифицирани са проблемите и потенциалите, формулирани са стратегическите предложения и са положени основите за сътрудничество с оглед на реализацията на ПИРО.

2. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДЕВИН

2.1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНАТА

2.1.1. ПРИРОДОГЕОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

Географско местоположение и достъпност

Фигура 5: Община Девин в рамките на област Смолян

Източник: ОУПО Девин

По отношение на административно-териториалното деление (към момента на изготвяне на ПИРО Девин), община Девин се намира в Южен централен регион за планиране, северозападно от областния център – Смолян. Общината има обща граница с община Борино (област Смолян) на запад, с община Батак (област Пазарджик) на северозапад, с община Брацигово (област Пазарджик), община Родопи (област Пловдив) и община Кричим (област Пловдив) на север, с общините Чепеларе (област Смолян) и Смолян (областен център) на изток. По въздушна линия общинският център е разположен на 138 км от столицата на страната и на 32 км от гр. Смолян.

Общината е достъпна единствено посредством автомобилен транспорт. През нейната територия преминават три пътя от Републиканската пътна мрежа на страната по данни на ОПУ Смолян – Път **III-197** (Гоце Делчев – Девин), **III-862** (Пловдив – Михалково) и път **III-866** (Смолян – Пазарджик-Пловдив/).

Релеф и полезни изкопаеми

От природогеографска гледна точка територията на общината попада в югозападната част на планина Родопи – централната част на Западните Родопи. Характеризира се с блоково-разломен строеж и структура предимно от стари магмени и метаморфни скали. Характерни форми на релефа са земните пирамиди, карстовите форми, глациалните форми и денудационните заравнености. Релефът бива определен като планински, със стръмни склонове и дълбоки долове, с полегати до стръмни била.

В пределите на общината попадат части от шест съставни за Западните Родопи ридове. На изток от каньоновидната долина на река Въча до границата с община Чепеларе, на юг до долината на Широколъшка река и на север до границата с област Пловдив територията на общината се заема от западните и югозападните части на рида Чернатица, като по границата на общината с общините Чепеларе и Родопи се намира и най-високият връх в общината – Голям Персенк (2095 м н.в.). Южно от рида Чернатица, между дълбоките долини на реките Въча на северозапад, Широколъшка река на север и Мугленска река на югозапад на територията на община Девин се простират северозападните ниски части на най-високия родопски рид Мурсалица. Районът на югозапад от рида Мурсалица, между каньоновидните долини на реките Мугленска на североизток и Чаирдере на югозапад се заема от рида Чамлия. Той се простира от югоизток на северозапад, като най-високите му части са разположени по границата с Р Гърция. Най-южните райони на община Девин, землищата на селата Триград и Кестен се заемат от крайните югоизточни части на най-дългия западнородопски рид – Велишко-Виденишкия дял. Между река Въча на юг и изток и левият ѝ приток Девинска река на север на територията на община Девин се простират най-източните части на Девинска планина, а северозападната част на общината, между долините на реките Въча на изток и Девинска река на юг заемат югоизточните части на Баташката планина. Най-ниската точка на общината е 589 м н.в. и се намира в котлата преливник на язовир Въча.

Общината е бедна на полезни изкопаеми, което оказва положително влияние по отношение съхраняването на природната среда, поради евентуалните негативни последици, които могат да настъпят вследствие експлоатирането на находища.

Климат

Община Девин попада в планинската климатична област. Сравнително голямата надморска височина, силно пресеченият релеф и най-вече високо издигащото се на юг главно морфохидрографско било не позволява проникването на средиземноморското климатично влияние.

Климатът се характеризира с по-ниски от средните за страната температури и по-изобилни валежи. Средните януарски температури са между -3 и -6°C, а средните юлски – между 10 и 16°C. Максималните температури се наблюдават през месеците юли и август, а минималните – през месец февруари. Най-ниските измерени температури са от -18 до -20 °C, а най-високите от 30° до 32 °C. Годишните валежи варират от 750 mm в по-ниските райони до 1100 mm във високите части. Максимумът на валежите е през месеците май и юни, а минимумът – през месец септември. Снеговалежите са най-много през месеците декември, януари и февруари. Снежната покривка е най-дебела през месец февруари, а дните, в които тя се наблюдава, може да надхвърли 80 см. С нарастването на надморската височина се увеличават снеговалежите и задържането на снежната покривка. Най-често срещаните

неблагоприятни климатични явления на територията на община Девин са мъглите, температурните инверсии и поледиците.

Води

Община Девин попада в Егейската отточна област. Задържането на снежни маси по заравнените била в планинските части оказва влияние върху речния режим. Те се топят бавно, което от своя страна подпомага инфилтрирането и увеличаването на почвената влага, която подхранва до късна пролет реките на тази територия.

През средата на общината, от юг на север, в дълбока и каньоновидна долина, протича горното и част от средното течение на втората по големина река в Родопите – Въча. За начало на река Въча, която е основна водна артерия на общината, се приема Буйновска река, извираща от Каинчалския дял на Западните Родопи. На територията на община Девин реката получава четири от най-големите си притока – Чаирдере (вливаща се при с. Тешел), Широколъшка река (вливаща се на 2 км от град Девин), Девинска река (вливаща се източно от общинския център и явяваща се най-голям приток на р. Въча) и река Гашня (вливаща се в най-долната част на язовир Цанков камък, преди преградната му стена). По поречието на река Въча са изградени два язовира в пределите на общината – язовир Въча и язовир Цанков камък, като в последствие Въча се влива в река Марица.

Находищата на минерални извори в община Девин са с национално значение. Общината е богата на минерални извори, като температурата на водата е от 16 до 76°C. Част от находищата са „Беденски бани“ (в близост до с. Брезе), „Сярно изворче“ (в гр. Девин), изворите на кв. Настан и изворът при с. Михалково. Минералният състав на водите е предимно с хидрокарбонатни, калциеви и натриеви води. Минералните води (съобразно физико-химическата им характеристика) са подходящи за лечението на различни видове заболявания на двигателния апарат, нервната, половата, дихателната и сърдечно-съдовата система.

Почви

На територията на община Девин преобладават кафявите горски почви, които са разположени върху рохкави пясъчливо-глинени материали и различни по произход и състав скали. Почвите са сравнително плитки, като достигат 40-80 см, а хумусният хоризонт не е мощен – около 20 см. Кафявите горски почви са заети предимно от горския фонд, но също така и от ливади и пасища. Те са благоприятни за отглеждането на овес, ръж, картофи, малини и др.

Около речните тераси са разположени алувиално-ливадни почви, вследствие на постоянното овлажняване от реките. Цветът им е тъмносив до сив, а мощността на хумусния хоризонт варира от 10 до 70 см. Този тип почви се характеризира с добра аерация, голяма водопроницаемост и средна влагоемкост. Те благоприятстват отглеждането на зеленчуци, ориз и др.

На територията на общината, в районите с варовици и мрамори, са разположени хумусно-карбонатни почви (рендзини). Те се образуват върху скална основа и се характеризират с добре оформен хумусен хоризонт и съдържание на хумус в диапазона от 3 до 7%.

Горски фонд. Растителност и животински свят

Територията на община Девин е една от най-гористите в страната – над 70% от нея е покрита с гори, а на територията ѝ функционират 3 стопанства – ДЛС „Извора“, ДГС „Михалково“, ДГС „Триград“. Районите, обхванати с горски масиви, са с площ от 45 324 ха, от които 39 841 ха са държавни горски територии, 3 424,2 ха са гори, собственост на общината, а горските територии собственост на физически лица са 1 531 ха по данни на РДГ гр. Смолян. Съгласно отчетите за добитата маса в обхвата на общината за 2019 г. са добити над 72 000 плътни кубични метра дървесина, като близо 95% от тях са от държавни горски територии.

Растителните пояси в общината са на ксеромезофитните, мезофитните и иглолистните гори. Поясът на мезофитните и ксеромезофитните гори заема територии предимно между 600 и 1000 м надморска височина. Основните дървесни представители на територията на общината са обикновения горун и обикновения габър. В пояса на иглолистните гори преобладават съобщества на белия бор, смърч и черен бор. Съставна част са и храстовите и тревисти съобщества – смрадлика, люляк, ливадна власатка, ливадна класица, полевица. В южните части на общината се среща борелно-планинска растителност, като основни представители на този тип растителност са иглолистните видове. В този тип се включват съобществата на обикновената бреза, трепетликата, храстовия очеболец, малината и редица други широколистни, чието разпространение е свързано със Субарктичната област.

По отношение на фауната общината се отнася към Рило-Родопския зоографски район, характеризира се с евросибирските и европейски видове, които преобладават над средиземноморските. В общината основни представители на животинския свят от бозайниците са благороден елен, сърна, дива коза, дива свиня, кафява мечка, вълк, лисица, златка, катерица, таралеж и др. От земноводните и влечугите се срещат дъждовник, голяма водна жаба, смок, мишкар и слепок, а от птичия свят – глухар, сойка, кълвач, горска чучулига и др.

2.1.2. НАСЕЛЕНИЕ, СЕЛИЩА И ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

Население

Динамиката на населението на община Девин е сходна с тази на национално ниво, като тенденцията за намаляване на населението в общината се проявява след 1985 г. Според последните официални данни на Националния статистически институт за 2019 г. на територията на общината живеят близо 10 500 души, което означава, че тенденцията за намаляване на населението се запазва и след 2011 г. При съпоставка на темповете, с които е намаляло населението на национално и общинско ниво между последните две национални преброявания става ясно, че процесите на обезлюдяване в общината са по-силно изразени – в периода 2001-2011 г. населението в община Девин е намаляло с малко над 13%, при близо 7% средно за страната.

Таблица 2: Брой на населението на Р България и община Девин по данни от национални преброявания

Година	1934 г.	1946 г.	1956 г.	1965 г.	1985 г.	1992 г.	2001 г.	2011 г.
България	6 077 939	7 029 349	7 629 254	8 227 966	8 948 649	8 487 317	7 932 984	7 364 570
Девин	9 404	12 029	14 696	15 986	17 067	14 964	15 010	13 013

Източник: Национален статистически институт 2020 г.

Селища

Селищната система в община Девин е съставена от 1 град – Девин и 15 села – Беден, Брезе, Водни пад, Грохотно, Гьоврен, Жребево, Кестен, Лясково, Михалково, Осиково, Селча, Стоманево, Тешел, Триград и Чуруково. Близо 55% от населението на общината живее в общинския център, като този дял остава сравнително непроменен от 2001 г. насам. При всички селища се наблюдава спад по отношение броя на населението през последните 20 години. Село Водни пад е без постоянно население, а селата Тешел, Кестен и Чуруково са представени като територии в риск от обезлюдяване по данни в ИТСП на ЮЦР.

Таблица 3: Селищна система и население към 2019 г.

Населено място	Брой на населението	Населено място	Брой на населението
гр. Девин	5 927	с. Лясково	629
с. Беден	307	с. Михалково	231
с. Брезе	327	с. Осиково	282
с. Водни пад	–	с. Селча	507
с. Грохотно	836	с. Стоманево	153
с. Гьоврен	808	с. Тешел	2
с. Жребево	68	с. Триград	512
с. Кестен	67	с. Чуруково	40
Общо за община Девин			10 696

Източник: НСИ

Икономическа характеристика

Икономиката на община Девин е базирана на наличните местни природни ресурси. Като най-важни за икономическото развитие на общината се определят наличните минерални извори и експлоатирането им с цел бутилиране на минерална вода и развитие на туризма; големите горски ресурси, чрез които се развиват дърводобива и дървопреработването; наличието на природни дадености – пещери и скални образувания, които са допълнителна предпоставка за туристическо развитие; добрата природогеографска характеристика, която е предпоставка за развитието на селското и рибното стопанство; развитата преработваща промишленост, а също така и хранително-вкусовата промишленост.

Място и роля на община Девин в областта

Таблица 4: Място и роля на община Девин в област Смолян по избрани показатели

Показател	За общината	Дял от областта	Общо за областта
Територия (км ²)	575	20,5%	2 803
Население към 2019 г.	10 696	10,3%	103 532
Гъстота на населението (д./км ²) към 2019 г.	18,6		36,9
Регистрирани в БТ безработни лица към 31.12.2019 г.	729	13,8%	5 286
Коефициент на безработица, 2019 г.	11,8%		8,8%
Произведена продукция, 2018 г. (хил. лв.)	106 416	6,7%	1 572 212
Произведена продукция на глава от населението (хил. лв.)	5,1		14,9

Източник: НСИ, ДБТ-Смолян, ОУПО Девин

Община Девин е втората по площ, произведена продукция и население (почти наравно с община Мадан при разлика от 4 души в броя население към 2019 г.) в пределите на област Смолян. Въпреки това тя е със слабо изразена роля в развитието на областта от икономическа гледна точка, поради силната концентрация на производствени мощности и услуги в областния център. Община Девин не оказва пряко влияние в развитието на област Смолян.

2.1.3. ИСТОРИЧЕСКО РАЗВИТИЕ, КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО И СПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА

Историческа характеристика

Историко-географските характеристики и пространственото развитие на селищната структура в община Девин са предпоставката за заселване на различни цивилизации по територията ѝ още от древността. В тази връзка, културното наследство в общината е резултат от дългогодишното напластяване на отминали цивилизации и епохи, които носят специфична памет и идентичност на мястото.

Националната концепция за пространствено развитие на Република България представя културните коридори и прави оценка за степента на значимост на културното напластяване, като община Девин е представена със средна степен – наличие на два културни пласта или един силно изразен.

В пространствената структура на общината е проследено южното културно пространство „Via Diagonalis“ – „Родопи“ представено от културни ценности от един или два исторически периода с идентични стилови и смислови белези съчетани с природни и етнографски дадености.

Южното културно направление включва обобщени темите: „Античност“, „Корени на европейската идентичност – Траки“, „Българско Средновековие IX-XIV в.“, „Късно Българско Средновековие XVII-XIX в.“, „Византия“, „Европа и Османската империя XIV-XIX в.“, „Традиционна архитектура, традиции и обичаи“, „XX в. Интернационализъм и модернизъм“, „XX в. Тоталитарна архитектура, изкуство, символи“, „Християнско изкуство“, „Природни и култови феномени“.

Културните направления и идентичността на общината изразяват устойчивостта във времето на селищните взаимовръзки и трайно обособените урбанистични оси. Културните направления свързват важни елементи на културното наследство и традициите, които отразяват събития или периоди от българската и европейската история. Те показват процесите на динамиката в пространственото развитие на селищната мрежа.

Културно наследство, бит и културна инфраструктура

Културни средища на територията на община Девин са народните читалища. Те са общо 12 на брой, като са разположени в 11 от населените места в общината (само в общинския център са 2). Читалищата осигуряват достъп до библиотечен фонд, възможност за художествено творчество, съхранение и разпространение на културното богатство, участие в различни групи, състави и школи по интереси. През годината в читалищата на територията на общината се провеждат различни мероприятия, целящи развитие на читалищната дейност. Те участват активно и в осъществяването на културния календар на община Девин, в който има близо 200 събития годишно, сред които празника на град Девин и минералната вода,

провеждащ се в началото на месец август, и Освобождението на град Девин и региона, което се отбелязва на осми октомври – официален празник на града.

Таблица 5: Народни читалищата в община Девин

Населено място	Наименование на читалището	Населено място	Наименование на читалището
гр. Девин	НЧ „Родопска просвета-1923“	с. Лясково	НЧ „Просвета-1942“
гр. Девин (кв. Настан)	НЧ „Възраждане-1949“	с. Селча	НЧ „Отец Паисий-1951“
с. Грохотно	НЧ „Назъм Хикмет-1948“	с. Стоманево	НЧ „Светлина-1946“
с. Гьоврен	НЧ „Светлина-1948“	с. Осиково	НЧ „Съединение-2006“
с. Триград	НЧ „Изгрев-1936“	с. Брезе	НЧ „Асен Златаров-1945“
с. Беден	НЧ „Надежда-1950“	с. Михалково	НЧ „Родопска обнова-1938“

Източник: Община Девин

Културни средища в община Девин са и музеите. На територията на общината могат да бъдат посетени четири такива обекта. Музейната сбирка в гр. Девин съхранява близо 2000 експоната с местно и национално значение, разкриващи древната история на града и региона. Археологическите находки от пещерите „Ягодинска“, „Горни раж“ и „Харамийска“ (Триград) сочат, че тук са живеели хора от времето на ранния неолит. Намерените хромели, овъглено жито, различни оръдия от кост, керамичните изделия се свързват с траките. Според археологическите изследвания още от тракийско време върху днешната територия на община Девин е съществувало селище с тракийско име. В района на Девин са намерени множество монети от римското владичество, славянски гробове и др. При разкопките в центъра на Девин (мястото на Дома на културата) е открит средновековен некропол от периода XIII-XIV в. Намерените предмети са намерили място в музейната сбирка – бронзови и стъклени гривни, пръстени и керамични съдове, които доказват, че тук е съществувало средновековно селище.

В гр. Девин може да бъде посетен още и експозиционен рибарски център. Обекта включва две зали – обучително информационна и експозиционна. В експозиционната зала са експонирани макети и елементи от ихтиологичното богатство на района, включващи дъно на планински водоем, 20 вида риби, най-характерни за територията на „Високи Западни Родопи“ в естествена големина, модели на видра, голям корморан, жълтоуха водна змия и планинска жаба в естествена големина и пряко свързани с живота на рибите. Центърът разполага с техническо оборудване, посредством което могат да бъдат изнасяни презентации пред туристи и гости, както и да се провеждат обучения от типа „рибарски училища“, съществували в района, и други форми за популяризиране на района като дестинация за риболовен туризъм.

В музея на мечката в с. Триград посетителите могат да чуят записи с автентичен рев на мечки, вълци, лисици, както и да видят отливки на стъпки на различни диви животни. В музея са визуализирани и пресъздадени интересни факти, свързани с живота на кафявата мечка. Интерактивната изложба позволява на посетителите да научат повече за поведението на едрите хищници, техните местообитания, жизнен цикъл, опасности, свързани с тяхната популация, и съвети за поведение при среща с тях.

В общината е разположен още и музеят на балканската пъстърва по пътя за село Грохотно. Комплексът представя оборудвана музейна експозиция с аквариум с жива пъстърва; обекти за традиционен риболов на пъстърва; табла с любопитна информация за живота,

местообитанията и опазването на пъстървата, както и за провежданите в региона световни първенства за улов на пъстърва.

Културното наследство в района на община Девин е резултат от дългогодишното напластяване на отминали цивилизации и епохи, които носят специфична памет и идентичност на място. Свидетелство за това са архитектурните недвижими културни ценности от праисторическата епоха и тракийската култура. На територията на общината са идентифицирани множество недвижими културни ценности. По данни на национални институт за недвижимо културно наследство на територията на общината има три обекта недвижими културни ценности с национално значение на територията на общината – Тракийско селище – пещера Горни Раж 1, праисторическо и тракийско селище – пещера, Горни Раж 3 и тракийско селище – пещера „Суходолска каба“, като и трите обекта се намират в землището на с. Триград. Общият брой на НКЦ на територията на общината пък наброява над 50 по данни на общината.

Други културно-исторически обекти, заслужаващи специално внимание, са крепостта „Калето“ и „Кемеровият мост“. Крепостта „Калето“ се намира на около 2 километра от гр. Девин. Тя е една от последните крепости, падащи под османско иго, а част от руините на крепостта са запазени и днес. „Кемеровият мост“ според някои датира още от римската епоха, а според други е дело на българската строителна школа. От летописците, стигнали до нас става ясно, че още Александър Македонски е използвал този път по време на походите си в тази част на планината. По време на османската империя тази презродопска магистрала за многобройните султански каравани, които превозвали събраните данъци в селищата на Тракийската низина и Родопите. След Освобождението на тази част на Родопите пътят постепенно е бил изоставен, а днес от него личат само останките на каменния калдъръм. Огромната каменна дъга на моста прехвърля Девинска река в тихо и пусто място, близо до водослива ѝ с Катранджи дере. Още отдалеч той привлича погледа на туристите и напомня, че строителят му е бил не само добър архитект, но и отличен математик и художник, за да създаде такава прекрасна композиция сред горската пустош. От груби камъни без спойки е иззидана голямата мостова дъга, широка близо 3 м, дълга 30 м и висока 6 м. Тя е идеален полукръг, крепящ се на един ред камъни. Мостът е обявен за паметник на културата.

Друг елемент обвързан с културата и бита на местното население е религиозната инфраструктура. На територията на общината функционират общо 19 религиозни храма.

Таблица 6: Религиозни храмове в община Девин

Населено място	Наименование на храма	Населено място	Наименование на храма
гр. Девин	Църква „Св. Иван Рилски“	с. Осиково	Православен храм „Св. Св. Петър и Павел“ - порутена
с. Чуруково	Храм „Възнесение Господне“	местност „Будулско дере“	Средновековна църква
с. Чуруково	Храм „Възнесение Господне“	с. Осиково, местност „Камек“	Ранно християнска църква
с. Брезе	Храм-пαραклис „Св. Йоан Предтеча“	с. Осиково	Българска божия църква
с. Триград	Храм-паметник „Св. Цар Борис-Михаил – Покръстител“	с. Осиково, местност „Големите поляни“	Ранно християнска църква

Населено място	Наименование на храма	Населено място	Наименование на храма
с. Михалково	Храм „Свети Архангел Михаил“	с. гр. Девин	Мюсюлмански храм
гр. Девин, кв. Настан	Мюсюлмански храм	с. Грохотно	Мюсюлмански храм
с. Гьоврен	2 бр. Мюсюлмански храмове	с. Триград	Мюсюлмански храм
с. Стоманево	Мюсюлмански храм	с. Селча	Мюсюлмански храм
с. Лясково	Мюсюлмански храм		

Източник: Община Девин

Спортна инфраструктура

Община Девин е отговорна за развитието на спортните дейности и поддържането на спортните обекти, които са общинска собственост. Към 2020 г. спортните обекти (включително в училищата) са 17 на брой по данни на общината, като необходимост от извършване на действия по рехабилитация и обновяване на спортната инфраструктура има в част от училищата на територията на общината и по отношение на една спортна площадка в общинския център. Регистрираните спортни клубове в община Девин пък са три на брой. Това са волейболен клуб „Девин“, футболен клуб „Девин“ и Сдружение Шахматен клуб „Девин“.

Таблица 7: Спортни обекти в община Девин

Вид на обекта	Населено място	Капацитет	Физическо състояние	Необходими дейности, забележки
Стадион	гр. Девин	7000 м ² , 1000 места	Добро	
Спортна площадка „Врътлек“	гр. Девин	840 м ² , 80 места	Добро	
Спортна площадка „Настан“	гр. Девин	700 м ² , 60 места	Отлично	
Спортна площадка	с. Гьоврен	600 м ² , 60 места	Добро	
Спортна площадка в УПИ I, кв. 155	гр. Девин		Лошо	Необходимост от ремонт и реконструкция на спортната площадка, както и изграждане на обслужваща сграда.
Физкултурен салон №1 в СУ „Христо Ботев“	гр. Девин		Добро	Необходимост от измазване на стени и таван; боядисване на под.
Физкултурен салон №2 в СУ „Христо Ботев“	гр. Девин		Добро	Необходимост от измазване на стени и таван; поставяне на подова настилка.
Външно игрище в СУ „Христо Ботев“	гр. Девин		–	В процес на изграждане, наложително е изграждането на второ външно игрище, поради големият брой ученици, които се обучават в училището.
Физкултурен салон в ПГЕ „А. С. Попов“	гр. Девин		Лошо	Необходими са дейности по реконструкция и обзавеждане с необходимите уреди и съоръжения.

Вид на обекта	Населено място	Капацитет	Физическо състояние	Необходими дейности, забележки
Физкултурен салон в ОУ „Св. св. Кирил и Методий“	гр. Девин		Добро	Необходимост от доставка и монтиране на 2 табла за баскетбол; настилка и поставяне на ограда.
Външно игрище в ОУ „Св. св. Кирил и Методий“	гр. Девин		Отлично	
Физкултурен салон в ОУ „Гео Милев“	с. Грохотно		Добро	Няма изграден салон, а е пригодена класна стая.
Физкултурен салон в ОУ „П. Кр. Яворов“	с. Гьоврен		Добро	Няма изграден салон, а е пригодена класна стая.
Външно игрище в ОУ „П. Кр. Яворов“	с. Гьоврен		Отлично	
Физкултурен салон в ОУ „Иван Вазов“	с. Триград		Добро	Няма външно игрище, но двора на училището е пригоден за игра на волейбол и футбол.
Физкултурен салон в ОУ „Христо Ботев“	с. Лясково		Задоволително	Няма изграден салон, а е пригодена класна стая, а външното игрище е в добро състояние.

Източник: Община Девин

2.1.4. ФУНКЦИОНАЛНА СТРУКТУРА, СЪСТОЯНИЕ НА СЕЛИЩНАТА МРЕЖА И ВРЪЗКИ СЪС СЪСЕДНИТЕ ТЕРИТОРИИ

По данни от Общия устройствен план на община Девин, териториалната структура е с площ от 57 379 ха, като най-голям дял заемат горските територии – малко над 70%, следвани от необработваемите земи с близо 19%. Подробни данни, отнасящи се до баланса на територията, са представени в следващата таблица.

Таблица 8: Баланс на територията на община Девин според ОУПО Девин

Вид площи	Обхват	Дял от територията на общината
Жилищни функции	537,07 ха	0,94%
Общественообслужващи функции	2,55 ха	0,00%
Производствени дейности	39,2 ха	0,07%
Складови дейности	1,53 ха	0,00%
Рекреационни дейности, курортни и вилни зони	153,71 ха	0,27%
Озеленяване, паркове и градини	30,83 ха	0,05%
Спорт и атракции	13,84 ха	0,02%
Стопанско обслужване	91,89 ха	0,16%
Обработваеми земи – ниви	2 313 ха	4,03%
Обработваеми земи – трайни насаждения	221,47 ха	0,39%
Необработваеми земи	11 088,42 ха	19,32%
Гори	40 646,82 ха	70,82%
Горски земи	416,15 ха	0,73%
Водни площи	737,98 ха	1,29%

Вид площ	Обхват	Дял от територията на общината
Транспорт и комуникации	207,06 ха	0,36%
Техническа инфраструктура	66,36 ха	0,12%
Гробищен парк	9,01 ха	0,02%
Недефиниран НТП и функция	267,71 ха	0,47%
Територии за природозащита	363,45 ха	0,63%
Територии за опазване на културното наследство	0,17 ха	0,00%
Територии с обособена теритоалноустройствена защита	180,11	0,31%
Територии за възстановяване и рекултивация	0,62 ха	0,00%
Общо	57 378,95 ха	100%

Източник: ОУПО Девин

Таблица 9: Разпределение на общата територия по землища в община Девин

Населено място	Площ на землище (км ²)	Населено място	Площ на землище (км ²)
гр. Девин	134,832	с. Лясково	56,505
с. Беден	45,762	с. Михалково	32,700
с. Брезе	32,872	с. Осиково	43,107
с. Водни пад	Попада в землището на с. Триград	с. Селча	23,678
с. Грохотно	22,373	с. Стоманево	15,820
с. Гьоврен	29,293	с. Тешел	Попада в землището на с. Гьоврен
с. Жребево	Попада в землището на с. Триград	с. Триград	77,993
с. Кестен	26,956	с. Чуруково	31,793
Общо			573,684

Източник: Интернет

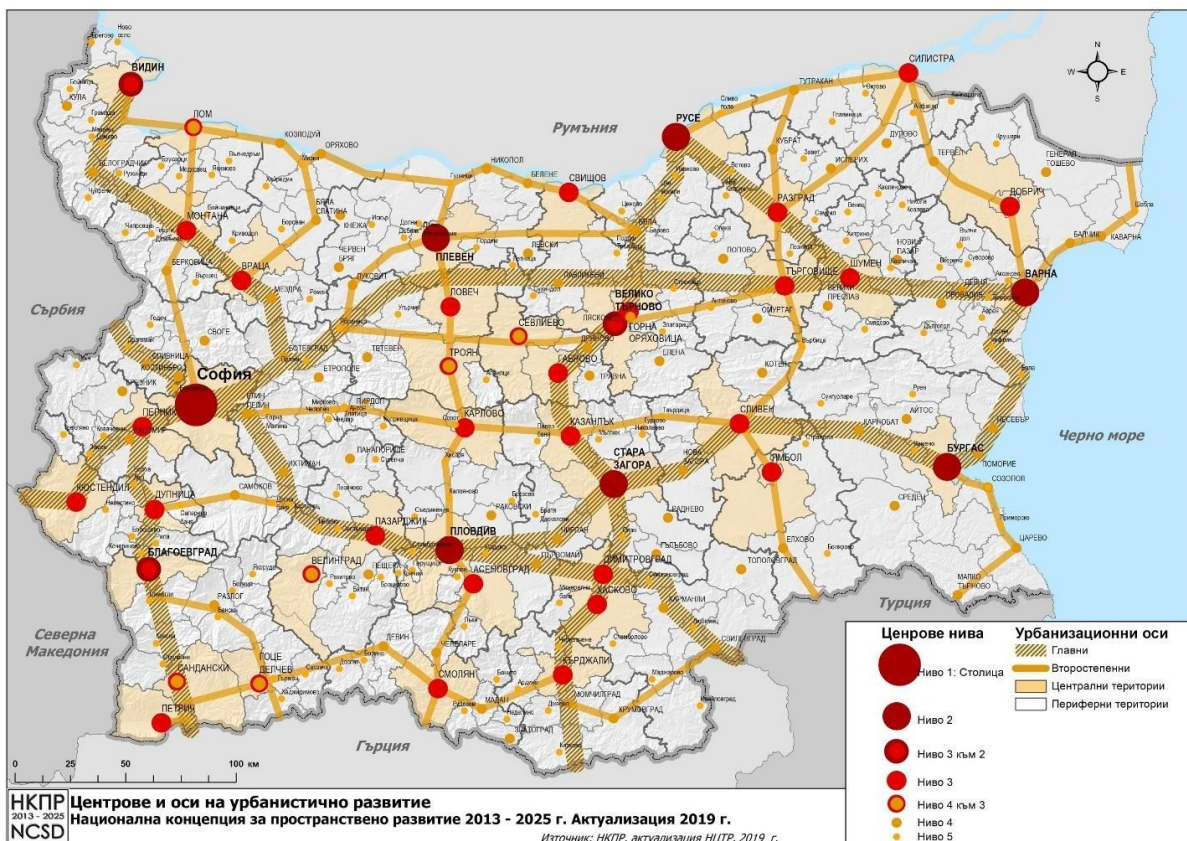
Селищната мрежа на община Девин се състои от гр. Девин и 15 села. Град Девин е общински център, в който е съсредоточена социално-икономическата и културната дейност. Разположен в централната, западна част на общината, той има издължена структура в направление изток-запад, съобразена с морфологичните условия. Градът се е развил в долината на р. Девинска, и по нейните притоци. В структурата на града се включват функционалните системи обитаване, обществено обслужване, производство и складова дейност, отдих и рекреация, включващи спорт, зелена система, културно наследство.

Източно от Девин и перпендикулярно на издължената му селищна структура преминава р. Вьча, край която е изграден път III-866, който заедно с път III-197, се явяват основни връзки на общината със съседните общини. Градът се развива в еднакви сравнително пропорционални направления изток-запад и север-юг от двете страни на река Девинска. Осите следват релефните условия, като естествени ограничители са Девинска планина, връх Гребенец и склоновете на Чернатица. ОУПО Девин обособява три групи селища – Северна група (с. Осиково, с. Селча, с. Стоманево, с. Чуруково, с. Лясково и с. Михалково), Централна група (гр. Девин, с. Грохотно, с. Брезе, с. Беден, с. Тешел и с. Гьоврен) и Южна група (с. Триград, с. Жребево, с. Кестен и с. Водни пад). Ключовото местоположение на общината, границата с Р

Гърция създават възможности за осъществяването на транспортни и икономически връзки, които до момента не са реализирани, но са идентифицирани като възможност.

Община Девин е определена като една от 95-те средно урбанизирани общини в страната в социално-икономическия анализ на регионите в България. Спрямо актуалната категоризация на населените места от 27.11.2018 г., изготвена от МРРБ, гр. Девин спада към селищата от III-та категория, село Михалково – към V-та, селата Брезе, Грохотно, Гъоврен, Лясково, Селча и Триград – към VI-та, селата Беден, Осиково и Стоманево – към VII-ма, а селата Водни пад, Жребево, Кестен, Тешел и Чуруково - към VIII-ма категория.

Фигура 6: Неформални райони със специфични характеристика и потенциал

Източник: АНКПР

2.2. СЪСТОЯНИЕ НА РЕГИОНАЛНАТА И МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

Икономиката на община Девин функционира като неразделна част от икономиката на страната. Икономическите показатели на национално, областно и общинско ниво постоянно оказват влияние един върху друг, което обосновава и необходимостта от съпоставка между икономиката на страната, на област Смолян и община Девин. Анализът ще спомогне да бъдат идентифицирани силните страни на местната икономика, както и тенденциите, свързани с нейното развитие.

За да се открие максимално връзката между националната и общинската икономика, както и да се придобие поглед върху жизнения стандарт на жителите на общината, са взети следните икономически показатели при изследването на икономиката:

Брутен вътрешен продукт (БВП) – индикаторът се използва за измерване стандарта на живот в страната чрез остойността на всички произведени стоки и услуги. Колкото по-

висок БВП има страната, толкова е по-силна икономиката и има по-висок стандарт на живот населението.

Реален ръст на БВП – чрез него се измерва икономическия растеж. Той се измерва в процентно изменение на БВП спрямо даден базисен период.

Средногодишна инфлация – представлява постоянното и цялостно покачване на цените, което означава постоянен спад в покупателната способност на парите.

Ниво на безработица – НСИ измерва коефициента (нивото) на безработица като отношение на броя на безработните спрямо броя на икономически активните лица.

Преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ)– индикаторът отразява потока от чуждестранни инвестиции към страната. Може да се каже, че колкото е по-голям той, толкова повече страната е по-привлекателна за чужди инвеститори.

2.2.1. ОБЩИ ТЕНДЕНЦИИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ В СТРАНАТА

Общото макроикономическо развитие на България в последните 10 години беше белязано от световната икономическа и финансова криза и възстановяване от нея.

Проследявайки динамиката на БВП по текущи цени, през годините се отчита непрекъснат растеж (с изключение на 2013 г.) в абсолютни стойности. Това обаче не е достатъчно за реален ръст на българската икономика. Всъщност е точно обратното, реално БВП все още не е достигнал предкризисните си нива, като само в периода 2012-2013 се наблюдава задържането на неговото реално ниво. През останалите години се отчита устойчив спад вследствие на инфлацията и други процеси.

Размерът на ПЧИ също се задържа на сравнително еднакви стойности, но отчитайки инфлацията и други макроикономически показатели, реално чуждестранните инвестиции намаляват.

След период на дефлация (която често е свързана със забавянето на икономиката), последните години (2017-2019) се отчита увеличаващо се средногодишно ниво на инфлация.

Последиците от изминалата криза могат да се проследят и с нивото на безработица в страната, което в периода 2010-2014 е над 10%, докато в последните години устойчиво намалява и през 2019 г. достига до исторически ниски нива от 4,2%.

Тези фактори – ниска безработица, намаляващи ПЧИ, растяща инфлация и намаляващ реално БВП – се отразяват и на местните икономики и население, чиито доходи от такси, продажби, труд и други източници на приходи се увеличават, но в същото време покупателната им способност намалява. Много ниските нива на безработица от своя страна пък оказват пряко влияние върху възможността за привличане на нови инвестиции и големи работодатели в българските общини, които трудно ще намират кадри за обезпечаване на трудовия процес.

Тази линия на развитие, характерна за българската икономика, определя и ограниченията и възможностите за развитие пред община Девин.

Таблица 10: Основни макроикономически показатели на националната икономика за периода 2009-2019 г.

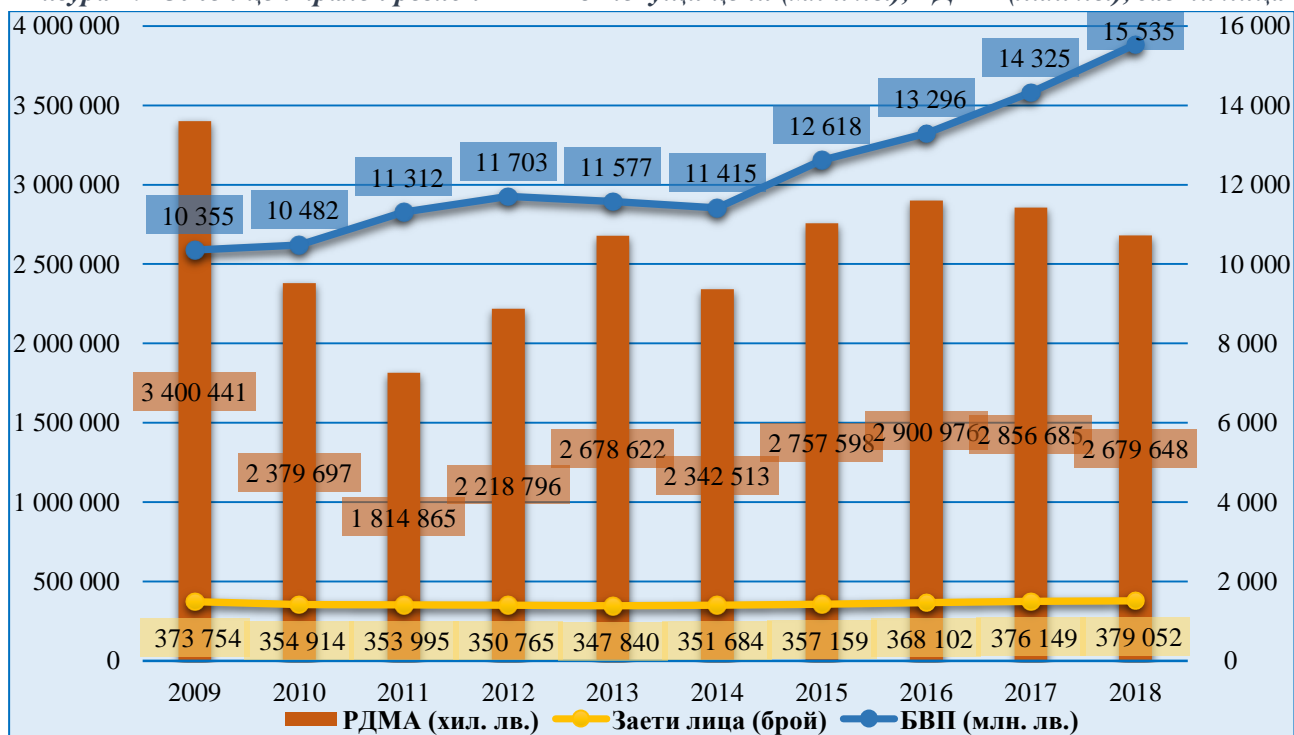
Основни макроикономически показатели – реален сектор	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
БВП в текущи цени (производствен метод) в млн. лв.	73 147	74 407	80 682	82 209	81 919	83 857	89 333	95 092	102 308	109 695	118 669
Реален ръст на БВП на годишна база в %	3	-1	-2	0	0	-2	-4	-4	-4	-3	-3
Средногодишна инфлация в %	2.5	3.0	3.4	2.4	0.4	-1.6	-1.1	-1.3	1.2	2.6	2.5
Коефициент на безработица (15 + години) в %	6,8	10,3	11,3	12,3	12,9	11,4	9,1	7,6	6,2	5,2	4,2
Преки чуждестранни инвестиции в страната в млн. евро	20 442	22 114	21 645	21 951	23 340	21 582	23 163	23 509	24 475	24 920	–

Източник: НСИ, собствени изчисления

2.2.2. ОБЩИ ТЕНДЕНЦИИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ В ЮЖЕН ЦЕНТРАЛЕН РЕГИОН

Наблюдавайки икономическото развитие на региона през последните години, се забелязва следване на тенденциите на национално ниво по отношение БВП (наблюдава се плавно увеличение) и броя на зетите лица (остава относително стабилен с минимални отклонения), но не и по отношение на направените разходи за придобиване на дълготрайни материални активи, където стойностите от 2009 г. остават недостижими.

Фигура 7: Южен централен регион – БВП в текущи цени (млн. лв.), РДМА (хил. лв.), зети лица

Източник: НСИ, собствени изчисления

Данните показват ръст по отношение на стойността на БВП с 50% за периода 2009-2018 г., като ръст със същите темпове се наблюдава и на национално ниво. По отношение на направените разходи за придобиване на дълготрайни материални активи се наблюдават вариращи стойности – най-висока е стойността на показателя през 2009 г., а най-ниска – през 2011 г. През последните 5 год. от разглеждания период средната стойност е 2 707 484 хил. лв.

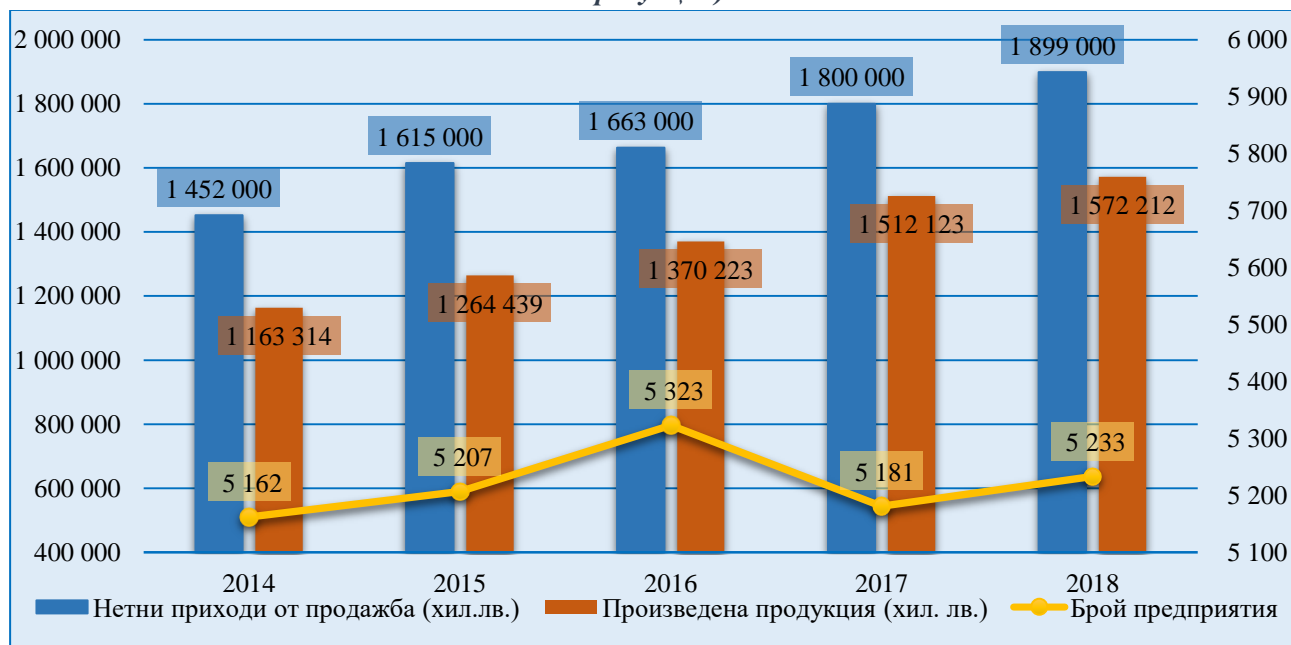
Други прогнози, които имат пряко отношение за икономическото развитие на региона сочат, че населението ще продължава както да намалява и застарява, така и да бъде неравномерно разпределено (в област Пловдив се очаква към 2035 г. да бъде съсредоточено над 50% от населението на ЮЦР, а в област Смолян – под 7%). На общинско ниво разликите в разпределението на населението следва да бъдат дори по-осезаеми. Проблематично е и че основният дял болнични заведения и леглата в тях са съсредоточени в гр. Пловдив. Същото важи и за индустриалните и технологични зони, което допълнително ще засили дисбаланса в региона.

Южен централен регион разполага и с потенциали за развитие – регионът е втори по отношение на ниска безработица в страната и има водеща позиция по отношение на първичния сектор в национален мащаб. Съществуват и потенциали за развитие на туризма – в ЮЦР попадат два значими туристически района – Тракийски и Родопски, които благоприятстват развитието на културния, винения, планинския и селския туризъм.

2.2.3. ОБЩИ ТЕНДЕНЦИИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ В ОБЛАСТ СМОЛЯН

Изследвайки процесите на областно ниво в периода 2014-2018 година, може да се заключи, че подобно на развитието на регионално ниво, в по-голямата си част се следват националните тенденции в периода на действие на ОПР на Девин (2014-2020) година. Наличните данни за последните години показват постоянно равномерно увеличение стойността на продукцията, която генерират предприятията от нефинансовия сектор в област Смолян, отбелязвайки ръст от 30,8% през разглеждания период.

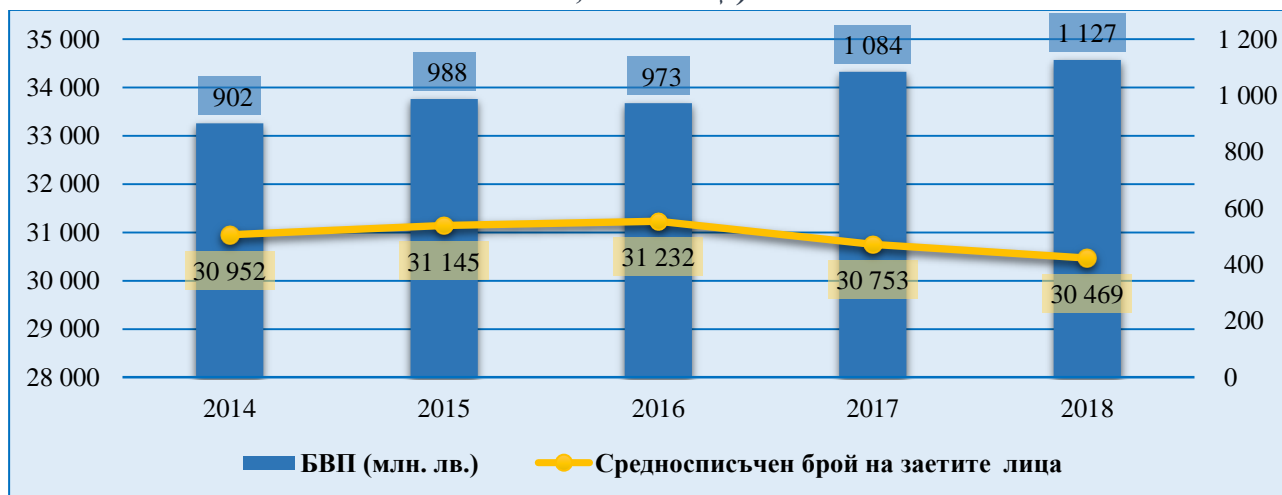
Фигура 8: Развитие на икономиката на област Смолян 2015-2018 г. (РДМА, БВП, Произведена продукция)

Източник: НСИ, собствени изчисления

Реализираните нетни приходи от продажби през периода също постоянно нарастват с темпове, близки до тези на произведената продукция – от 1 452 млн. лв. през 2014 са се покачили на 1 899 млн. лв. или е отбелязан ръст от малко над 35%. По-колебливи са стойностите на показателя брой предприятия в областта – в периода 2014-2016 г. се наблюдава ръст от 3,1%, а между 2016 и 2018 г. – спад от 1,7%.

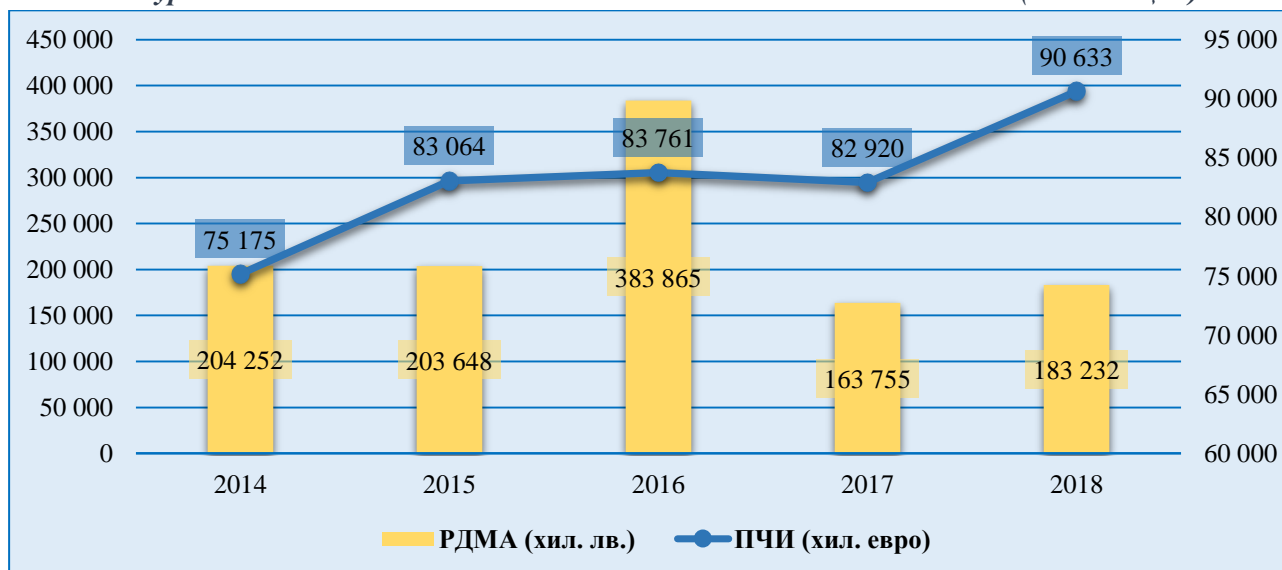
Фигура 9: Развитие на икономиката на област Смолян 2015-2018 г. (БВП на човек, заети лица)

Източник: НСИ, Собствени изчисления

В контраст с тенденцията за повишаване на заетите на национално ниво (в периода 2015-2018 г. броят на заетите в България се е покачил с почти 3% по данни на НСИ), в област Смолян се наблюдава колебливо движение на показателя през разглеждания период. Броят на заетите лица през 2014 г. в областта е малко под 31 хил. души. До 2016 г. броят има нараства и достига 31 232 души през 2016 г., но след това тенденцията е за намаляване и през 2018 г. стойността на показателя вече е дори по-ниска от тази през 2014 г. Въпреки низходящата тенденция по отношение на заетите лица, БВП на областта нараства в периода 2016-2018 г., достигайки 1 127 млн. лв. (за периода 2014-2018 г. е отбелязан ръст от 24,9% - значим прогрес, но все още далеч от нивата на регионално и национално ниво).

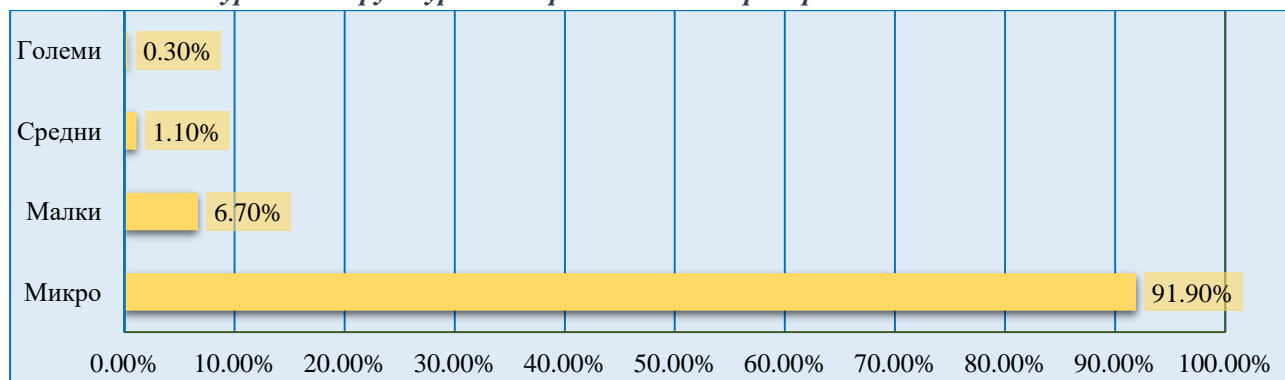
Фигура 10: Развитие на икономиката на област Смолян 2014-2018 г. (инвестиции)

Източник: НСИ, собствени изчисления

За да бъде изградена представа относно направените инвестиции в областта следва да бъдат разгледани показателите „разходи за дълготрайни материални активи“ и „преки чуждестранни инвестиции“. По отношение на първия се наблюдават изключително непостоянни стойности, като е притеснително, че през последните две години от разглеждания период са регистрирани най-ниските такива. По отношение на ПЧИ се наблюдава обратното – стойността на показателя е видимо по-стабилна, като са отбелязани две значими покачвания между 2014 и 2015 и между 2017 и 2018 г. Стойността на ПЧИ се е покачила с 20,6%, докато тази на направените РДМА се е понижала с 10,3%.

Фигура 11: Структура на нефинансовите предприятия в област Смолян

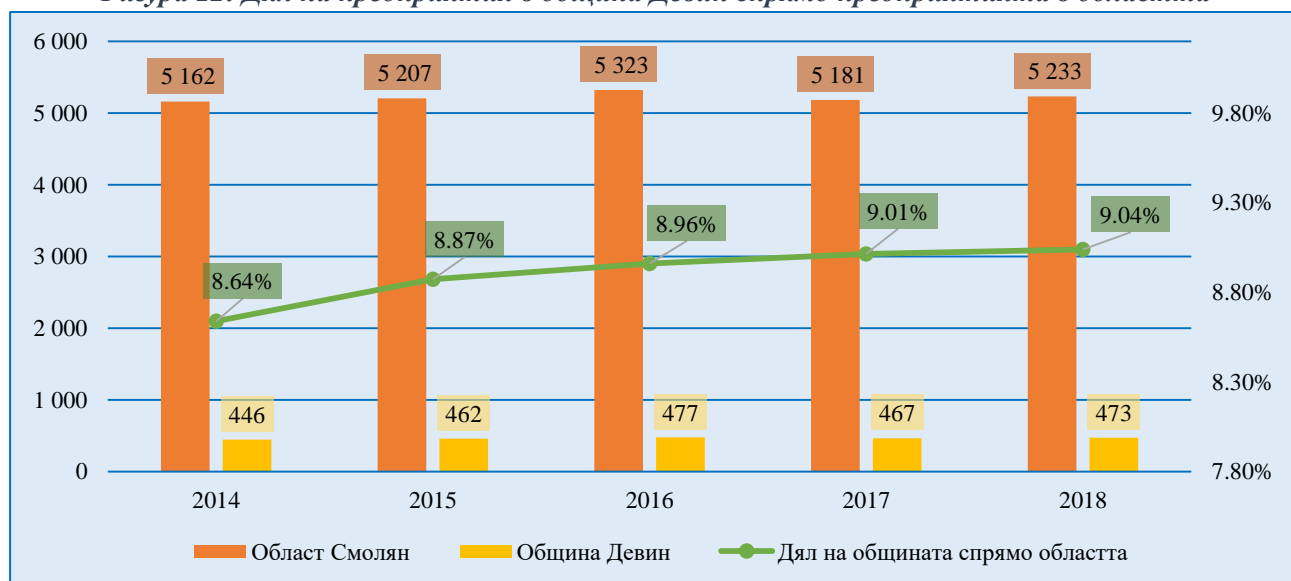

Източник: НСИ

2.2.4. ПОЗИЦИЯ И ПРИНОС НА ОБЩИНА ДЕВИН В ОБЛАСТНАТА ИКОНОМИКА

Икономиката на община Девин оказва засилващо се, но въпреки това спомагателно, влияние по отношение на икономиката на област Смолян, но това е естествено предвид разликите в броя население между област и община. Сравняването на икономическите показатели аргументира това твърдение и дава представа за тенденциите по отношение на икономическото развитие на общината в рамките на областта.

Фигура 12: Дял на предприятия в община Девин спрямо предприятията в областта

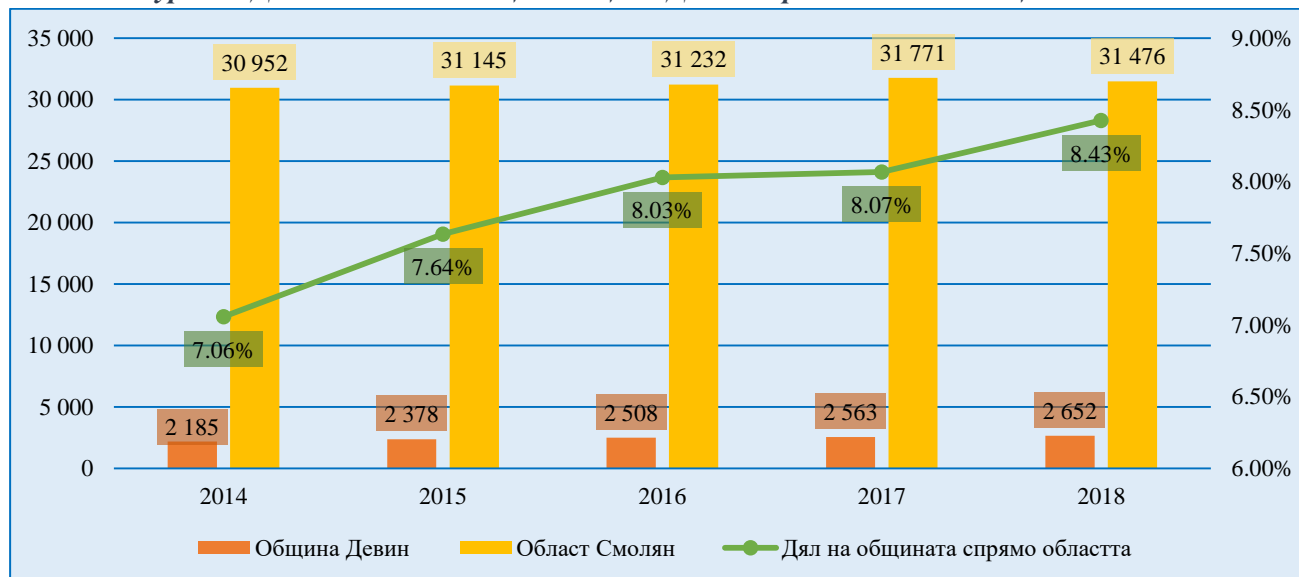

Източник: НСИ, собствени изчисления

Броят на предприятията в община Девин съставлява малко над 9% от общия брой предприятия в областта. Област Смолян отбелязва ръст от 1,3% по отношение на показателя, а община Девин – близо 6% или 27 нефинансови предприятия за същия период, което е

предпоставка за засилваща се роля на общинската икономика в обхвата на областта. Следва да се отбележи, че въпреки регистрирания растеж в периода 2014-2018 г. и на двете административни нива се наблюдават колебливи движения по отношение стойностите на показателя.

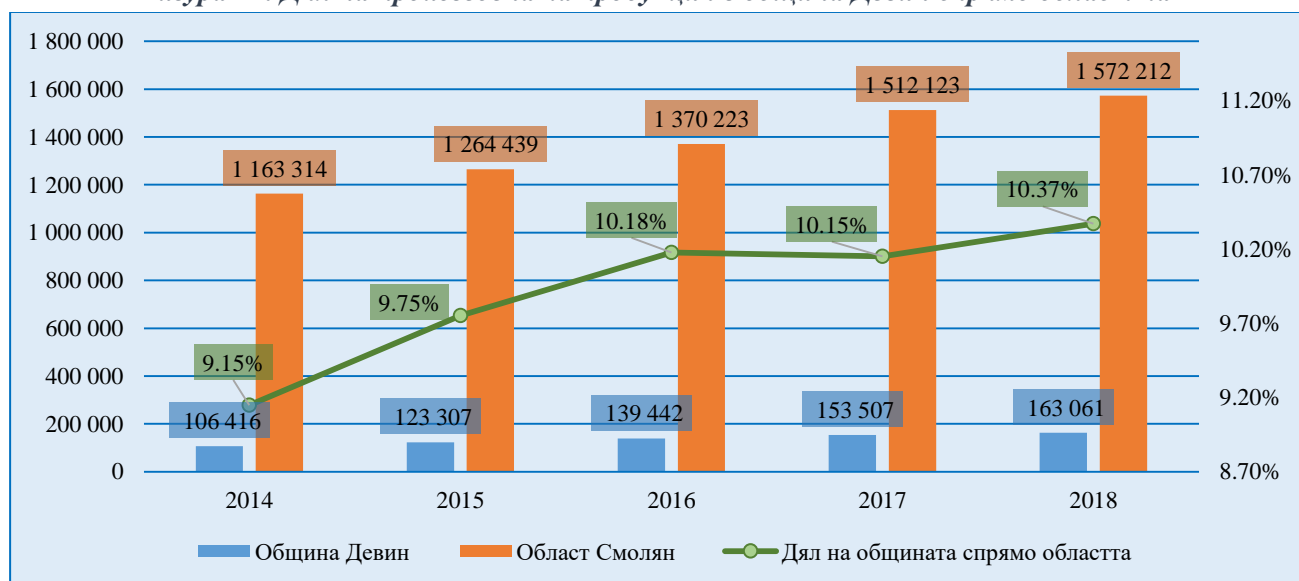
Фигура 13: Дял на заетите лица в община Девин спрямо заетите лица в областта

Източник: НСИ, собствени изчисления

Друго потвърждение за засилващата се роля на общината е отбелязания ръст по отношение на заетите лица в общинската икономика спрямо областта. За периода 2014-2018 г. делът на заетите лица в общината спрямо областта се е повишил с близо 1,5%. На областно ниво се наблюдава тенденция за задържане по отношение на показателя, а на общинско – тенденция за постоянен ръст през разглеждания период. Броят на заетите лица в община Девин се е покачил с 467 или над 20% само в рамките на 4 години, което е сериозна предпоставка за икономически растеж.

Фигура 14: Дял на произведената продукция в община Девин спрямо областта

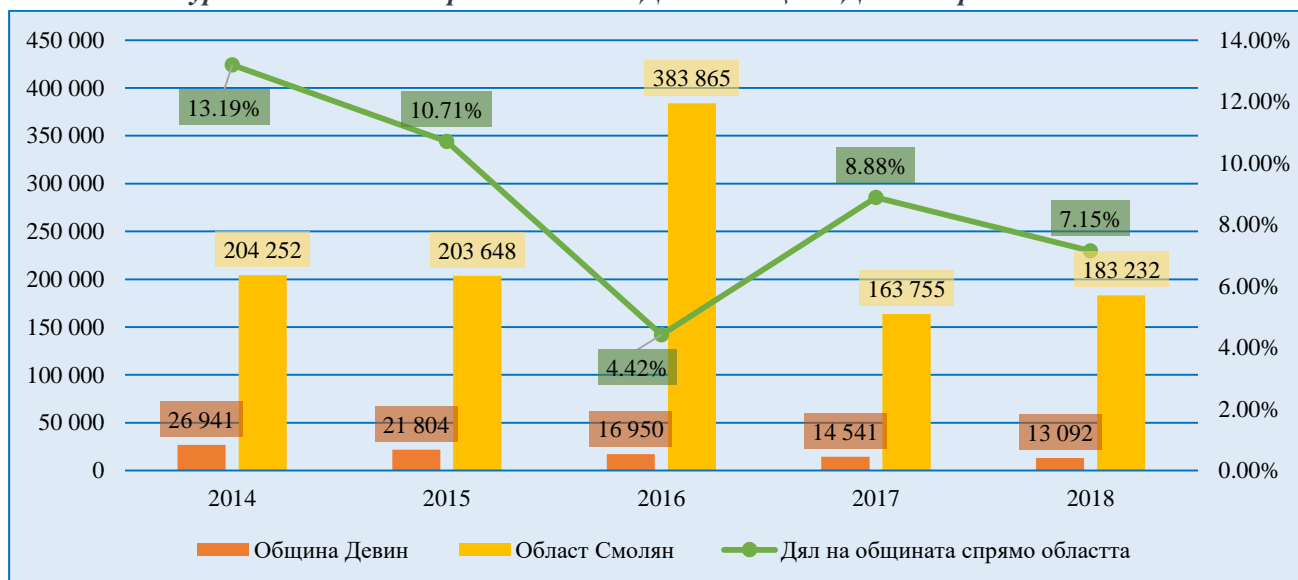

Източник: НСИ, собствени изчисления

Направените заключения за засилващата се роля на общината в рамките на област Смолян се потвърждават и от произведената продукция от нефинансовите предприятия за

периода 2014-2018 г. Въпреки че се наблюдава ръст по отношение на показателя и на общинско и на областно ниво, темповете на растеж в община Девин са по-високи и делът на произведената продукция спрямо областта се увеличава през разглеждания период. Стойността на произведената продукция в общината през 2014 г. е била близо 106 млн. лв., а към 2018 г. вече достига 163 млн. лева или се наблюдава покачване с близо 60%, от което се извежда заключението, че производителността на труда се покачила чувствително само за 4 години.

Фигура 15: Разходи за придобиване на ДМА в община Девин спрямо областта

Източник: НСИ, собствени изчисления

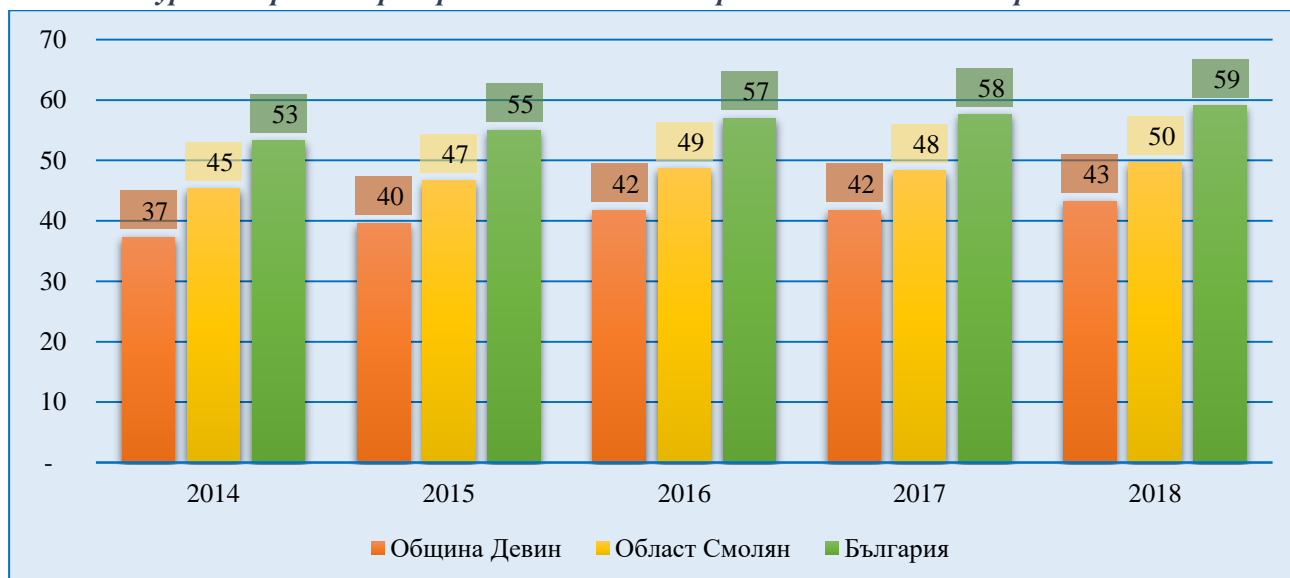
По отношение на показателя РДМА се наблюдава постепенен спад в периода 2014-2018 г. Може да се предположи, че именно направените инвестиции през 2014 и 2015 г. са допринесли са положителното движение по отношение на останалите разгледани до момента показатели. Средният дял на разходите за придобиване на ДМА в община Девин спрямо област Смолян е 8,8% за разглеждания период, който дял е сходен като стойност до делът на предприятия, заети лица и произведена продукция.

2.2.5. СТРУКТУРА И ДИНАМИКА НА ОБЩИНСКАТА ИКОНОМИКА

Подходът, използван за тази част от анализа, включва проследяване на динамиката на ключови икономически показатели и сравняването им с областта и България, което дава възможност да се проследи развитието на икономиката на община Девин в периода 2014-2018 година. На следващо място се анализира тази динамика по отношение на основните сектори – аграрен (селско и горско стопанство), индустриален и този на услугите. Проследяването на всеки от секторите на местната икономика позволява да се открие кой от тях оказва най-силно влияние върху нея и се очаква да продължи да го прави или има потенциални да бъде „двигател“ за растеж. Състоянието им е проследено чрез броя на предприятия в сектора, заетите лица, обема на произведената продукция, генерираните приходи. Отделните елементи са представени чрез съпоставка на техния брой/стойност през периода 2014-2018 г. спрямо 1000 д. от населението на общината. По този начин се постига максимален обективизъм, защото демографската ситуация не оказва директно влияние върху икономическите данни.

Брой на предприятията на 1000 д.

Фигура 16: Брой на предприятия на 1000 д. на различните административни нива

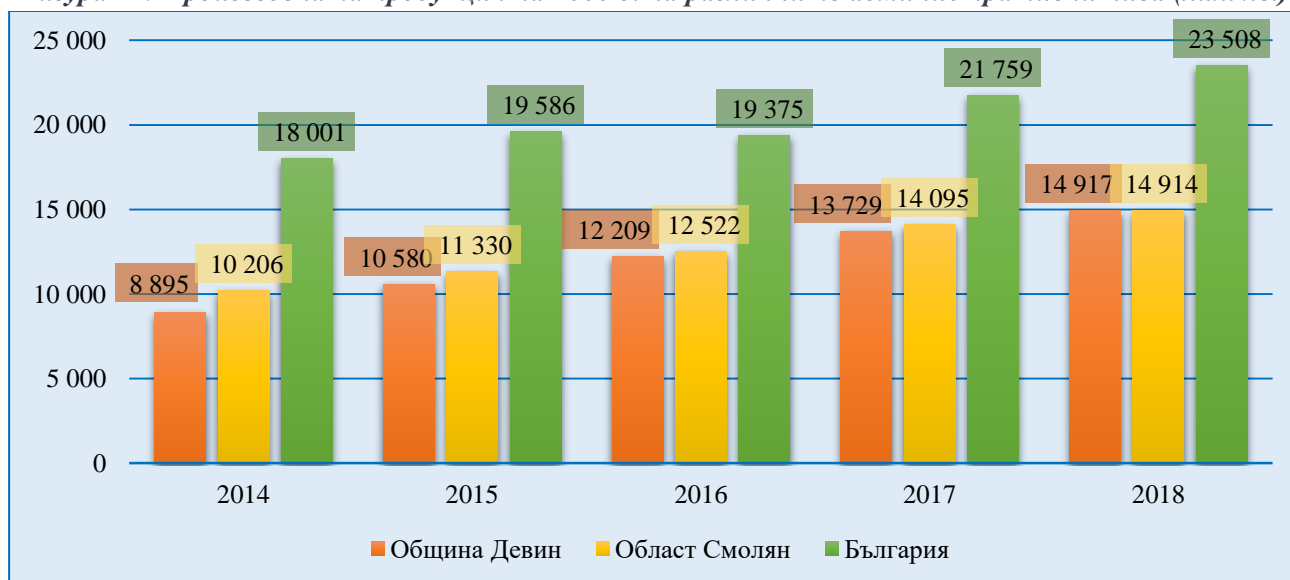

Източник: НСИ, собствени изчисления

През периода 2014-2018 г. броят на предприятията на 1000 д. в страната постепенно нараства. Тенденцията се наблюдава и на областно ниво със същия темп на растеж – 11%. Показателят за община Девин е с по-ниски стойности спрямо другите две административни нива, но темповете на растеж през разглеждания период са по-високи (16%), което е предпоставка за постепенно догонване на средните за страната стойности.

Произведената продукция на 1000 души

Фигура 17: Произведената продукция на 1000 д. на различните административни нива (хил. лв.)

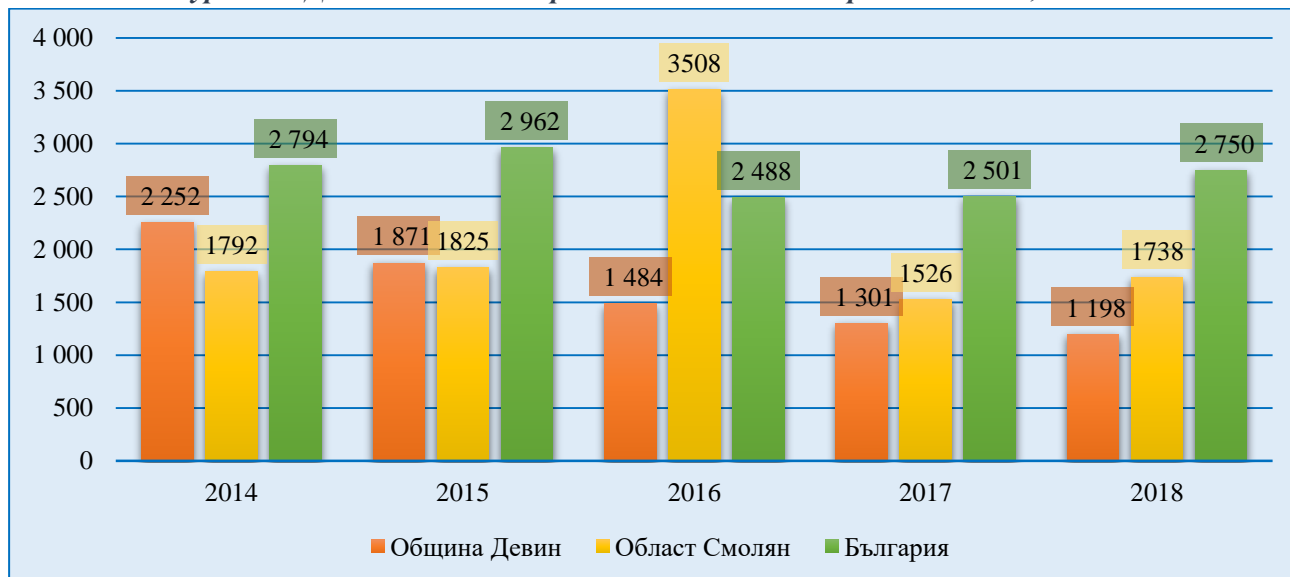
Източник: НСИ, собствени изчисления

Представената фигура ясно илюстрира значителния напредък, който е отбелязала община Девин по отношение производителността на труда през разглеждания период. По отношение на показателя произведена продукция на 1000 души се наблюдават сериозни разлики между стойностите на национално и общинско/областно ниво. Подобно на показателя брой предприятия на 1000 души население и тук се наблюдават най-високи темпове на растеж на ниво община – за периода от 2014 до 2018 г. неговата стойност е нараснала с 67%, при ръст

от 46% на областно ниво и 31% на национално ниво. Общината е отбелязала и най-висок ръст по отношение стойността на показателя – 6 022 хил. лв., което е с 500 хил. лв. повече спрямо покачването на национално ниво и 1 300 хил. лв. повече от регистрираното покачване за област Смолян.

Разходи за ДМА на 1000 души

Фигура 18: РДМА на 1000 д. на различните административни нива, в хил. лв.

Източник: по данни на НСИ, собствени изчисления

Показателят „разходи за придобиване на материални активи“ дава информация по отношение финансовите измерения на направените инвестиции на глава от населението на различните административни нива. В община Девин най-високите стойности на инвестиции са направени през 2014 г., като ефектът, който са оказали върху местната икономика е видим посредством направения вече анализ на брой предприятия и стойност на произведената продукция. С цел допълнителното разгръщане на икономическия потенциал на общината е необходимо засилване на инвестиционния интерес и осъществяване на ръст по отношение направените разходи за ДМА. Действия, които могат да спомогнат за осъществяването на тази цел са рекламни кампании, реализиране на ПЧП, подобряване на инвестиционната среда в общината и засилване на диалога между бизнеса и местното управление.

Разпределение на предприятията по икономически сектори и икономически дейности

Както беше посочени по-рано в анализа, по отношение на общия брой предприятия в общината за периода 2014-2018 г. се наблюдава постоянен растеж. Следващата таблица представя движението в броя на предприятията спрямо икономическите сектори, като по този начин следва да се открият тенденциите в икономическото развитие на общината. Прави впечатление, че въпреки цялостния растеж що се отнася до броя на предприятията, единствено при третичния сектор се наблюдава нарастване на техният брой, а при първичния и вторичния се наблюдава лек спад за разглеждания период.

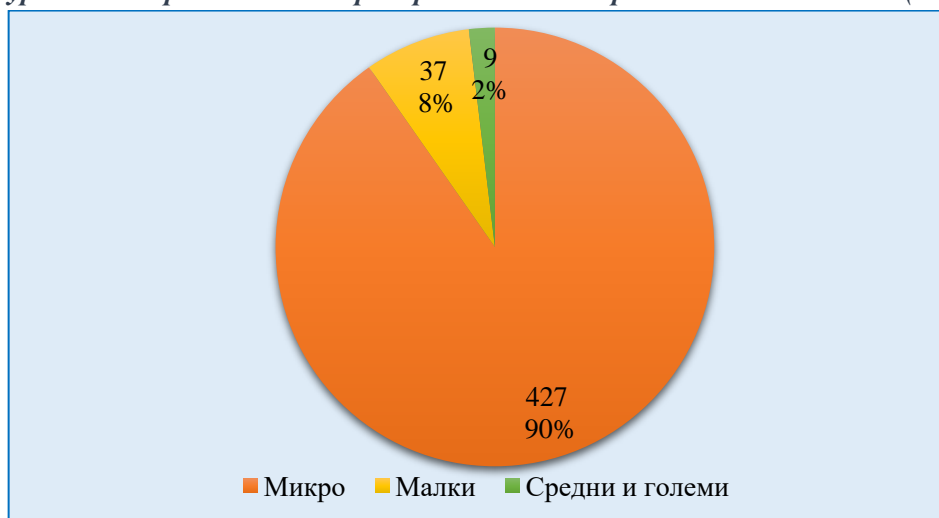
Таблица 11: Секторно разпределение на предприятията в община Девин през 2014 и 2018 г.*

Предприятия	2014		2015		2016		2017		2018	
	бр.	%	бр.	%	бр.	%	бр.	%	бр.	%
Първичен сектор	29	6,6%	9	3,5%	32	6,8%	30	6,5%	27	5,8%
Вторичен сектор	77	17,6%	53	20,7%	76	16,1%	73	15,8%	68	14,6%
Третичен сектор	331	75,7%	194	75,8%	365	77,2%	358	77,7%	372	79,7%
Общо	437	100%	256	100%	473	100%	461	100%	467	100%

Източник: НСИ, собствени изчисления

*Забележка: в стойностите на показателите не са включени икономическите дейности, за които данните са конфиденциални.

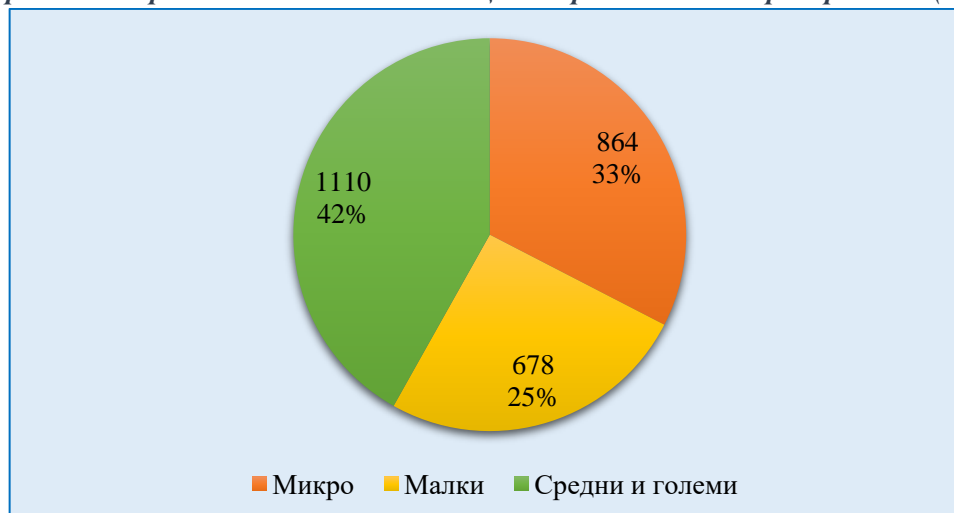
Фигура 19: Разпределение на предприятията по броя на заетите в тях (2018 г.)

Източник: НСИ, собствени изчисления

Разпределението на предприятията по броя на заетите лица в тях показва, че преобладават микро предприятията (до 9 заети лица), като техният брой е нараснал от 404 през 2014 г. на 427 през 2018 г. При малките предприятия (между 10 и 49 заети лица) се наблюдават задържане на техния брой в началото и в края на разглеждания период, а при общия брой на средните (между 50 и 249 заети лица) и големите (над 250 заети лица) се наблюдава значително увеличение – от 4 през 2014 г. на 9 през 2019 г.

Фигура 20: Разпределение на заетите лица в нефинансовите предприятия (2018 г.)

Източник: НСИ, собствени изчисления

По отношение на разпределението на заетите лица в нефинансовите предприятия се наблюдава относително равномерно разпределение, което говори за стабилност на икономиката. Най-много са лицата в средните и големите предприятия, следвани от тези в преобладаващия тип предприятия на територията на общината – микро предприятията, а най-малък е броят на заетите в малките предприятия.

По отношение на икономическите дейности, най-голямо представителство към 2018 г. имат икономически дейности от третичния сектор, а именно – „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети“ (36% от общия брой предприятия), „Хотелиерство и ресторантьорство“ (16% от общия брой предприятия) и „Преработваща промишленост“ (9% от общия брой предприятия). Що се отнася до брой на заетите лица и произведена продукция, лидер сред икономическите дейности е „Преработващата промишленост“ – на нея се падат малко над 50% от общия брой на заетите лица в общината и близо $\frac{3}{4}$ от стойността на произведената продукция. Прави впечатление, че броят на заетите лица в „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“ и „Строителство“ намалява чувствително за сметка на броя на заетите в „Преработваща промишленост“ и „Хотелиерство и ресторантьорство“ в периода 2015-2018 г. Въпреки това, процентното разпределение на произведената продукция по икономически дейности, почти не се изменя.

На база на изложените данни се прави заключението, че с най-голямо значение за икономиката на община Девин е „Преработваща промишленост“, следвана от дейностите „Строителство“, „Хотелиерство и ресторантьорство“, „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“ и „Транспорт, складиране и пощи“. Тези дейности следва да бъдат целенасочено подпомагани и развивани, защото в тях са съсредоточени най-голям брой предприятия, ангажирани най-голям брой лица и се произвежда продукция с най-висока стойност.

Таблица 12: Основни икономически показатели на нефинансовите предприятия в община Девин за 2018 г. по икономически дейности*

Икономически дейности (А21)	Предприятия		Заети лица		Произведена продукция		Приходи от дейността	
	бр.	%	бр.	%	хил. лв.	%	хил. лв.	%
Селско, горско и рибно стопанство	27	5,7%	99	3,7%	2 478	1,5%	2 777	1,3%
Добивна промишленост	–		–		–		–	
Преработваща промишленост	43	9,1%	1 381	52,1%	120 243	73,7%	146 465	68,2%
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	8	1,7%	20	0,8%	2 247	1,4%	2 297	1,1%
Доставяне на води; Канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	–		–		–		–	
Строителство	17	3,6%	97	3,7%	14 151	8,7%	14 990	7,0%
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	171	36,2%	387	14,6%	5 783	3,5%	26 765	12,5%
Транспорт, складиране и пощи	39	8,2%	126	4,8%	7 491	4,6%	7 856	3,7%
Хотелиерство и ресторантьорство	76	16,1%	331	12,5%	5 853	3,6%	8 161	3,8%
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения		136	0,1%	152	0,1%
Операции с недвижими имоти	23	4,9%	27	1,0%	541	0,3%	963	0,4%
Професионални дейности и научни изследвания	26	5,5%	44	1,7%	519	0,3%	571	0,3%
Административни и спомагателни дейности	6	1,3%	12	0,5%	259	0,2%	446	0,2%
Образование	
Хуманно здравеопазване и социална работа	13	2,7%	99	3,7%	3 059	1,9%	3 140	1,5%
Култура, спорт и развлечения	7	1,5%	8	0,3%	
Други дейности	11	2,3%	13	0,5%	155	0,1%	157	0,1%
Общо	462	100%	2 378	100%	123 307	100%	174 974	100%

Източник: НСИ, собствени изчисления

*Забележка: „..“ – конфиденциални данни; „–“ – няма случай.

2.2.6. ИЗВОДИ

Проблеми

- Спад на инвестициите в ДМА;
- Слабо представен първичен сектори;
- Недостатъчна диверсификация на общинската икономика – над две трети от цялата произведена продукция е дело на преработващата промишленост.

Потенциали

- Все по-значима роля на общината в рамките на областта;
- Традиции в преработващата промишленост;
- Засилваща се роля на третичния икономически сектор;
- Равномерно разпределение на броя на заетите лица в различните типове нефинансови предприятия.

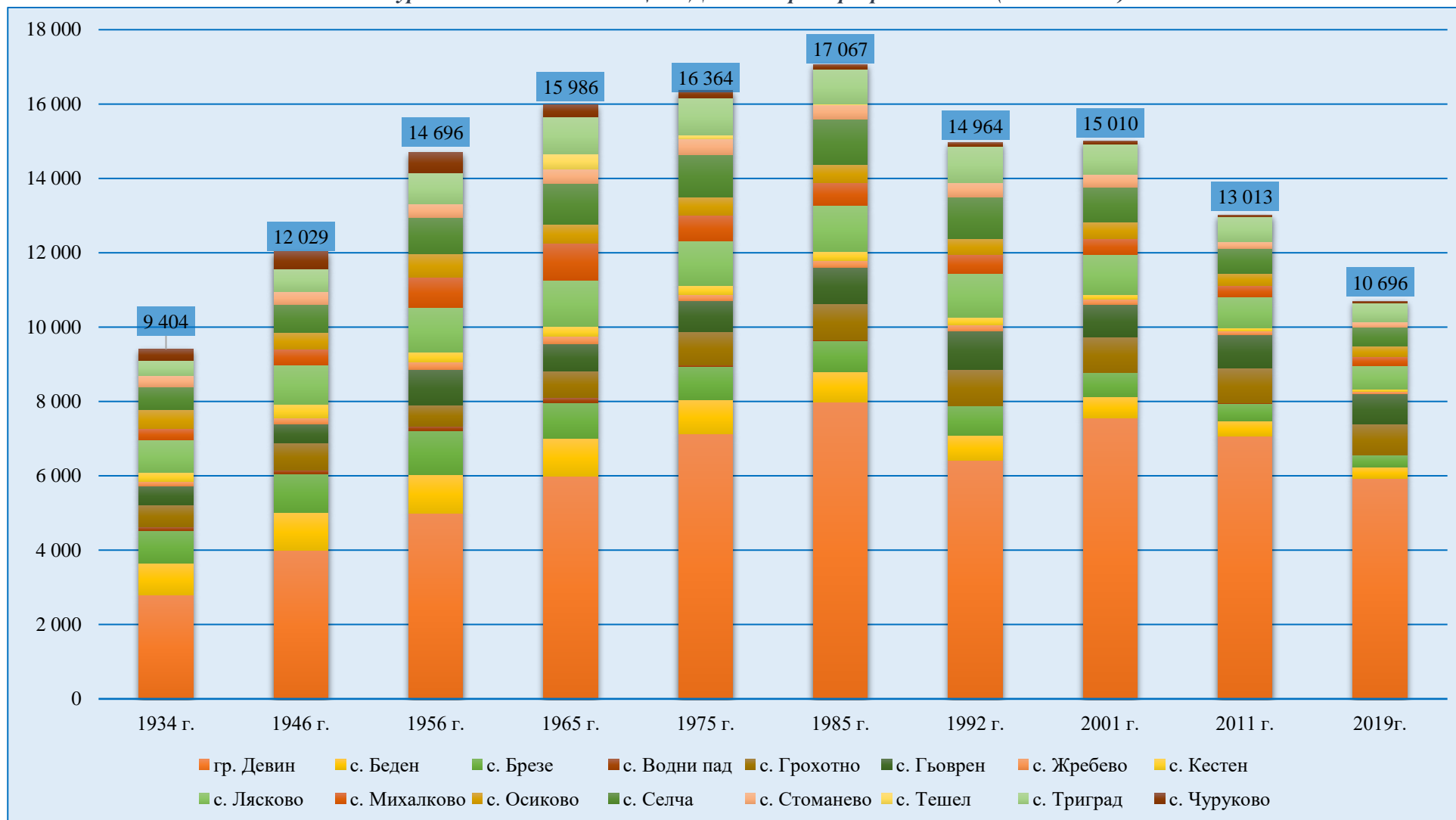
2.3. РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНА СФЕРА И ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

2.3.1. ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА И ТЕНДЕНЦИИ

Общо население при преброяванията

Динамиката на населението в община Девин по данни от националните преброявания показва, че броят на населението е бил най-висок през 1985 година – 17 067 души. Спрямо тогава населението на общината е намаляло с близо 6 600 души или 37,3% и по данни от последното национално преброяване проведено през 2011 г. наброява 10 696 души. От всичките 16 населени места в пределите на общината няма нито едно, в което да се наблюдава положителна тенденция относно броя на населението. За наблюдавания период от време (1934-2011 г.) има постоянна тенденция за увеличаване делът на населението, живеещо в общинския център – от 29,9% на 54,2%, но урбанизацията е по-слабо проявена от средното за страната. Към 2019 г. с. Водни пад е без население, а селата Тешел, Чуруково, Кестен и Жребево застрашени от обезлюдяване.

Фигура 21: Население на община Девин според преброяванията (1934-2011 г.)

Източник: НСИ

Забележка: Броят на населението в общината, населените места и селищните образувания е в съответствие с административно-териториалното деление на страната към 01.02.2011 година.

Годишно население към 31.12. на съответната година

На база на годишната демографска статистика, представена от НСИ, можем да направим извода, че населението на община Девин продължава да намалява и след 2011 г., като продължава да няма нито едно населено място с положителна демографска тенденция. За периода от 2011 г. до 31.12.2019 г. населението на общината е намаляло с 1 867 души или 14,8%. На база на представената информация следва да се направи заключението, че демографския проблем, който се наблюдава в повечето общини в страната е характерен и за община Девин.

Таблица 13: Разпределение на населението в община Девин по населени места 2012-2019 г.

Населено място	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
гр. Девин	6 819	6 618	6 485	6 347	6 223	6 100	6 011	5 927
с. Беден	406	396	370	355	352	331	315	307
с. Брезе	439	423	407	389	371	363	339	327
с. Водни пад	1	1	1	1	-	-	-	-
с. Грохотно	923	910	908	868	861	860	851	836
с. Гьоврен	897	887	879	867	865	853	827	808
с. Жребево	93	91	86	79	78	73	70	68
с. Кестен	92	88	83	80	74	70	71	67
с. Лясково	789	774	748	713	693	668	651	629
с. Михалково	287	284	284	272	265	255	245	231
с. Осиково	330	326	321	314	308	307	293	282
с. Селча	629	606	581	588	566	549	527	507
с. Стоманево	176	173	171	167	164	164	157	153
с. Тешел	6	4	4	2	2	2	2	2
с. Триград	632	611	594	571	559	545	531	512
с. Чуруково	44	42	41	42	40	41	41	40
Община Девин	12 563	12 234	11 963	11 655	11 421	11 181	10 931	10 696

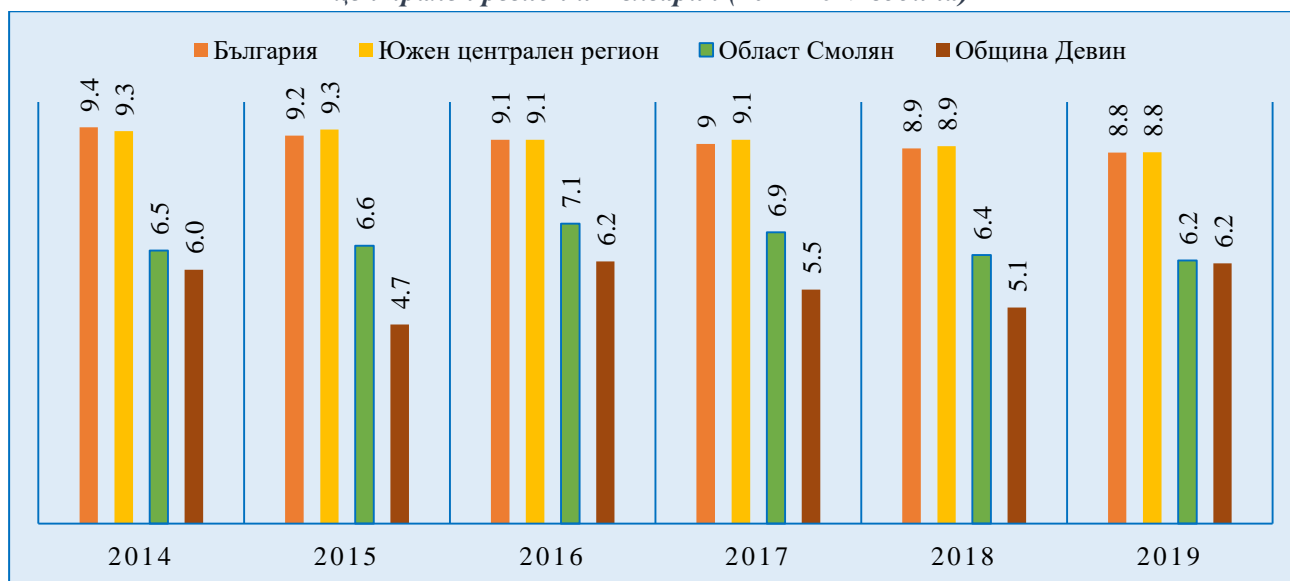
Източник: НСИ

Раждаемост, смъртност и естествен прираст

Демографската ситуация на национално ниво продължава да бъде с негативен характер. Застаряване на населението, ниска раждаемост, висока смъртност и отрицателен механичен прираст характеризират демографията в България.

На всяко едно административно ниво в страната се наблюдава спад по отношение на коефициента на раждаемост между 2014-2019 г. Средните стойности за разгледания период са 9,1‰ за страната и региона, 9,1‰ за Южен централен регион за планиране, 6,6‰ за област Смолян и 5,6‰ за община Девин. Най-негативната стойност на показателя е отчетена през 2015 г. – 4,7‰, а най-позитивната – през 2016 и 2019 г., когато достига 6,2‰.

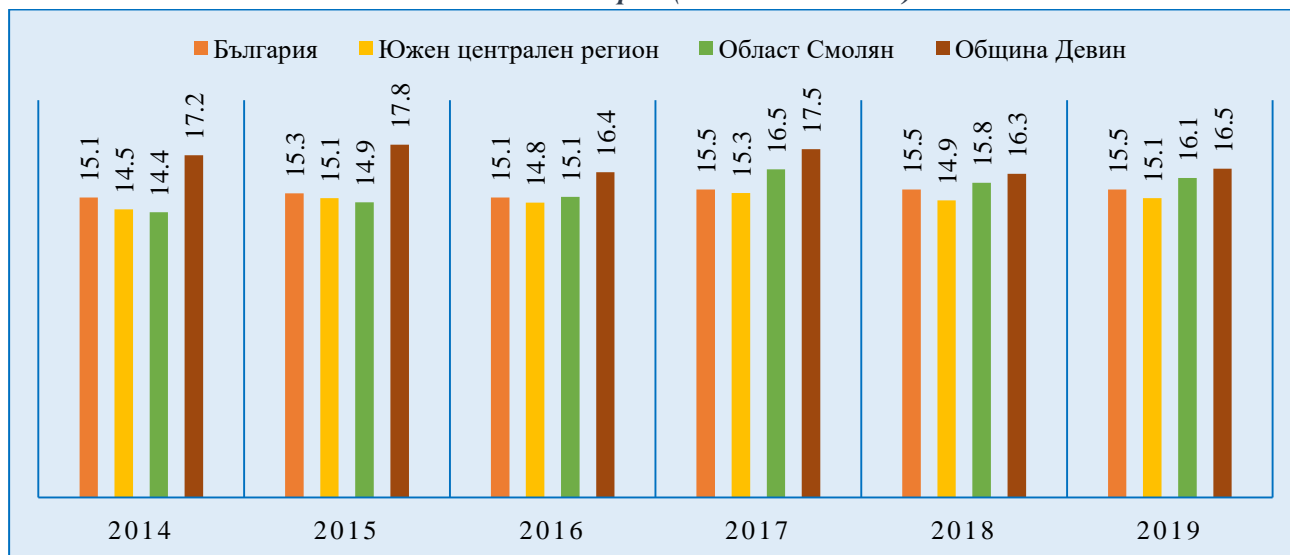
Фигура 22: Раждаемост на 1000 души от населението в община Девин, област Смолян, Южен централен регион и България (2014-2019 година)

Източник: НСИ, собствени изчисления

Що се отнася до коефициента на смъртност, както при коефициента на раждаемост, и тук се наблюдава негативна тенденция на всички административни нива за периода 2014-2019 г., с изключение на ниво община. Коефициента на смъртност в община Девин, въпреки че все още поддържа стойности, по-високи от областта и страната, отбелязва колеблив спад. Средните стойности за разглеждания период са 15,3‰ на национално ниво, 15,5‰ на областно ниво и 17‰ на общинско ниво.

Фигура 23: Смъртност на 1000 души от населението в община Девин, област Смолян и България (2014-2019 година)

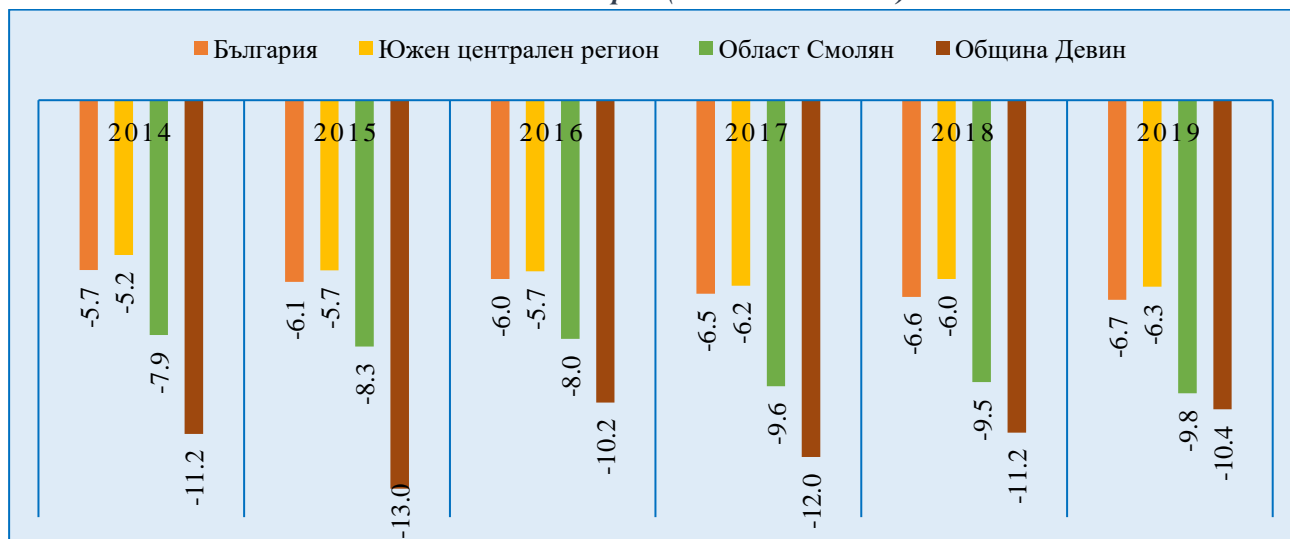

Източник: НСИ, собствени изчисления

Разликата между живородените деца и умрелите за една година на 1000 души от средногодишното население представлява **естествения прираст на населението**. При положителни стойности се приема, че са налице благоприятни демографски тенденции, а при отрицателни – негативни такива. В случая на община Девин се наблюдават по-неблагоприятни стойности от средните за страната, региона и областта по отношение и на двата коефициента (раждаемост и смъртност), което води и до силно изразен отрицателен естествен прираст.

Коефициента на естествени прираст на община Девин за 2019 г. по данни на НСИ се равнява на -10,4%, което предполага високи темпове на обезлюдяване. Въпреки това, следва да бъде отчетено, че за периода 2017-2019 г. се наблюдава положителна тенденция по отношение изменението на показателя.

Фигура 24: Естествен прираст на 1000 души от населението община Девин, област Смолян и България (2014-2019 година)

Източник: НСИ, собствени изчисления

Заселени, изселени и механичен прираст

Механичният прираст е разликата между заселилите и изселилите се жители на дадено населено място. Положителните стойности на индикатора се считат за благоприятна демографска тенденция. Механичният прираст е тенденциозно отрицателен показател на национално ниво през последните години. Област Смолян не е изключение и там също се наблюдават повече изселени, отколкото заселени на годишна база. За да може да бъде направено съпоставяне на областно и общинско ниво, следващата фигура сравнява заселените и изселените на 1000 д. население между двете административни нива.

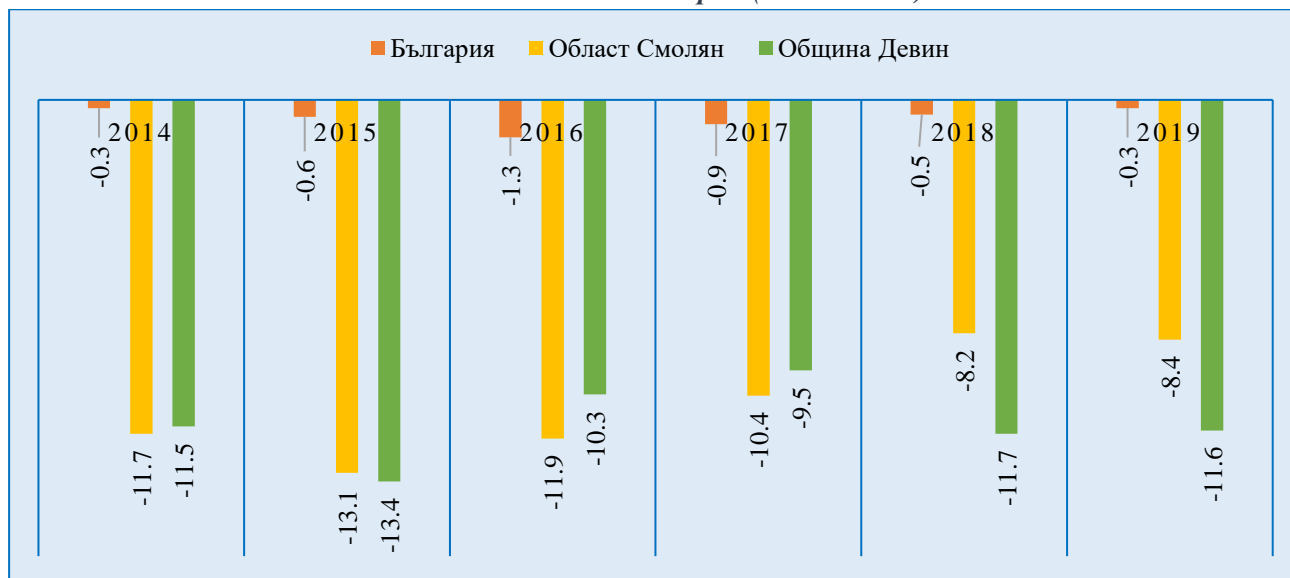
Фигура 25: Коефициент на заселени и изселени жители на 1000 д. население в област Смолян и община Девин (2014-2019 г.)

Източник: НСИ, собствени изчисления

За периода 2014-2019 г. община Девин регистрира единствено отрицателен механичен прираст. Темповете на изселване са сходни с тези на област Смолян, но тези на заселване са чувствително по-ниски. Общият брой на заселените в жители в общината за разгледания период е 763, а на изселените – 1 532 души. Данните обосновават необходимостта от подобряване качеството на живот в общината с цел задържане на местното население и генерирането на положителен механичен прираст.

Фигура 26: Механичен прираст на 1000 души от населението в община Девин, област Смолян и България (2014-2019 г.)

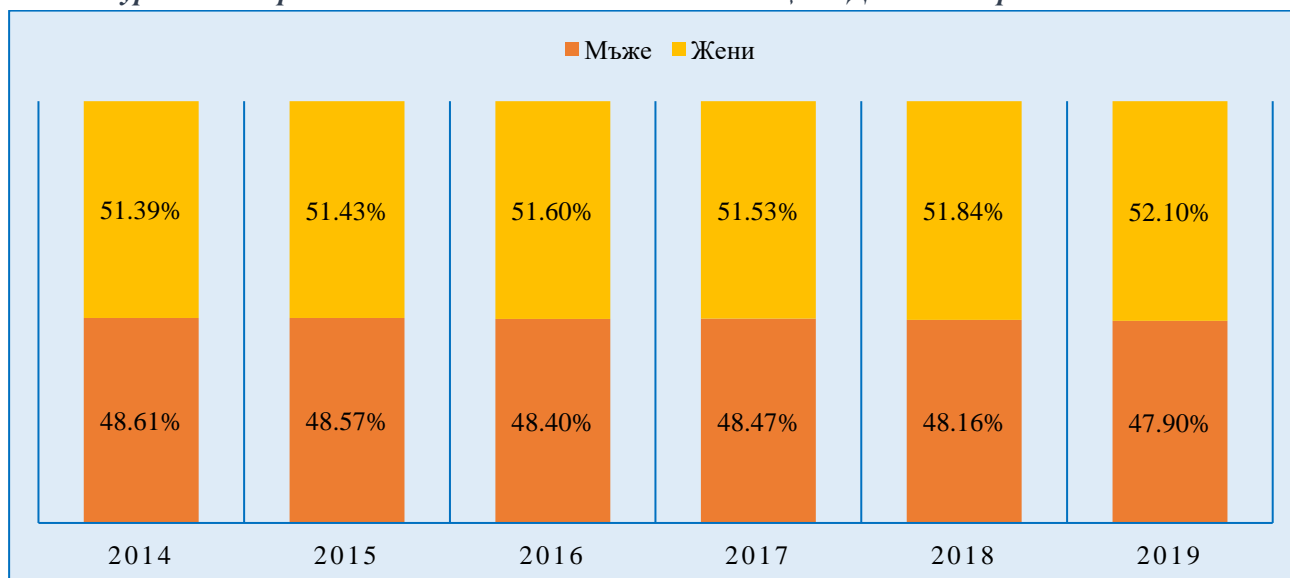

Източник: НСИ

Полова структура на населението

По отношение на половата структура на населението се наблюдава постепенно увеличаване на разликата между представителите на мъжкия и женския пол. Тенденциозно се раждат повече момчета, отколкото момичета, но по-дългата средна продължителност на живота при жените компенсира тази разлика и постепенно техният дял се увеличава вследствие на негативния естествен прираст и съответно застаряващото население.

Фигура 27: Разпределение на населението по пол в община Девин за периода 2014-2019 г.

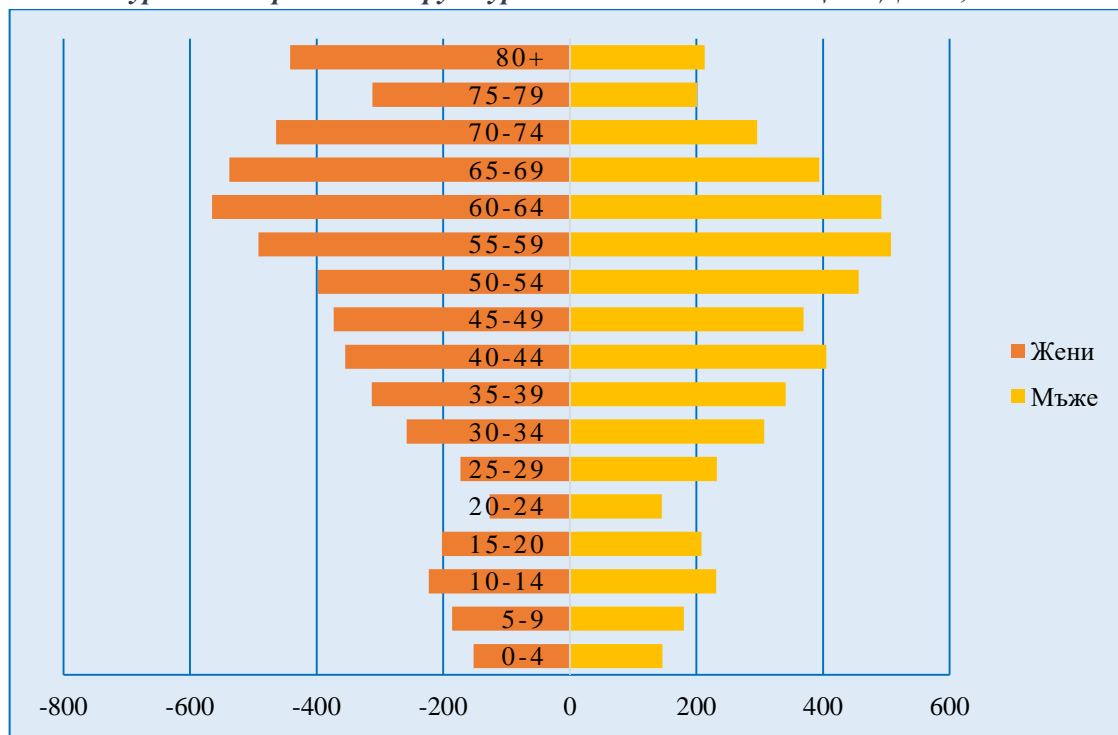

Източник: НСИ, собствени изчисления

Възrastова структура на населението

В последните 10 години се забелязва поетапно застаряване на населението на територията на страната. През 2010 година средната възраст в България е 41,9 години, а днес е 43,9 години.

Фигура 28: Възrastова структура на населението в община Девин, 2019 г.

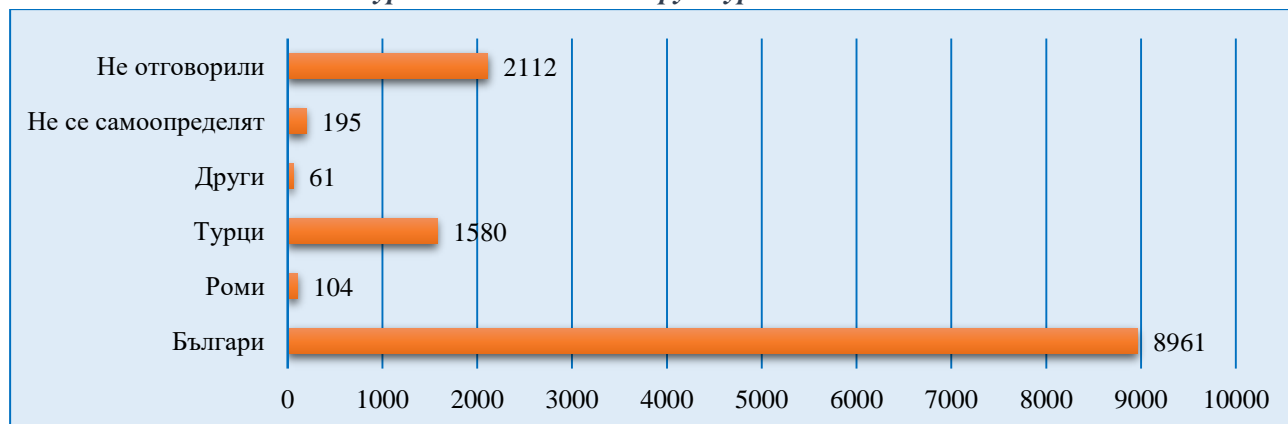

Източник: НСИ

Структурата на фигурата следва да бъде с пирамидална форма, но за съжаление в действителност е обърната пирамида, което ще рече, че населението над средна възраст е многобройно от младото население в община Девин – броят на жителите в общината под 45 годишна възраст е 4 184 или едва 39,1% от цялото население на общината. Негативната възрастова характеристика на населението е предпоставка за бъдещ недостиг на работна ръка и забавяне на икономически растеж.

Етническа структура на населението

Фигура 29: Етническа структура на населението

Източник: НСИ

Данните за етническата структура на населението са от последното национално преброяване, проведено през 2011 г. Според него населението на общината е малко над 13 000

души, от които на въпроса са отговорили близо 11 000. Преобладава населението, принадлежащо към българския етнос, следвано от населението, не пожелало да отговори на въпроса, и населението, което се самоопределя като представител на турския етнос.

Образователна структура на населението

Последните налични данни са отново от националното преброяване, проведено през 2011 г. На въпроса „Каква е най-високата степен на завършено образование, която притежавате?“ са отговорили 12 328 души или 94,7% от населението на общината към онзи момент. Най-голям дял е населението със завършено средно образование, а най-малък – на децата до 7. Възраст, които все още не посещават училище.

Фигура 30: Образователна структура на населението

Източник: НСИ

2.3.2. ОБРАЗОВАТЕЛНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Детски градини

По отношение на броя на заведенията за предучилищно образование, в общината няма изменения през последните 7 години. Функционират общо 4 детски градини – детска градина „Изворче“ – гр. Девин (с филиал в кв. Настан, гр. Девин), детска градина „Здравец“ – гр. Девин (с филиал в кв. Люляк, гр. Девин), детска градина „Катя Ванчева“ – с. Грохотно и детска градина „Радост“ – с. Гьоврен (с филиал в с. Триград). Всичките детски учебни заведения на територията на общината са общинска собственост. С промени в Закона за училищното и предучилищното образование през 2020 г. бе прието от учебната 2022/2023 г. предучилищните заведения да бъдат посещавани задължително и от 4 годишните деца. С Решение №150 от 29.10.2020 г. на Общински съвет – Девин е въведено задължително предучилищно обучение на 4-годишните деца от общината, считано от датата на влизане в сила на решението.

За периода от учебната 2013/14 до 2019/20 г. се забелязва спад по отношение броя на децата и педагозите в предучилищните учебни заведения. Децата са намалели с 28,4%, а педагогическият персонал – с 15,6%. Детските градини разполагат с достатъчно капацитет, за да могат да приемат и 4-годишните деца към 2023 г. Не се отчита необходимост от привличането на нови педагози, а необходимост от задържане на действащия персонал.

Таблица 14: Детски градини, деца, персонал, места и групи в община Девин (уч. години 2013/14 – 2019/20)

Показатели	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Детски градини	4	4	4	4	4	4	4
Места в детските градини	406	403	403	369	355	354	352
Деца в детските градини	335	326	303	268	265	244	240
Детски педагози (учители)	32 (30)	32 (30)	32 (30)	31 (29)	28 (26)	27 (25)	27 (25)
Места на 100 деца	121	124	133	138	134	145	147

Източник: по данни на НСИ

Училища

На територията на община Девин към учебната 2020/2021 функционират седем училища. Три от тях са разположени в общинския център – гр. Девин. Това са ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, СУ „Христо Ботев“ и професионална гимназия по електротехника „А. С. Попов“, където се преподават компютърна техника и технологии, бизнес администрация, хотелиерство и други защитени специалности и професии. Освен училищата в общинския център, на територията на общината функционират още четири училища – в село Грохотно (ОУ „Гео Милев“), с. Гьоврен (ОУ „Пейо Крачолов Яворов“), с. Триград (ОУ „Иван Вазов“) и в с. Лясково (ОУ „Христо Ботев“). До учебната 2019/2020 година са функционирали и две училища в селата Селча и Осиково, но са закрити с решение на общинския съвет поради малкия брой ученици, които са ги посещавали (общо трима). Във всички учебни заведения обучението се осъществява в една смяна.

Таблица 15: Паралелки, учители и учащи се в ОУ и СУ в община Девин по класове

Показател/Уч. година	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
I - IV клас							
Учители	28	27	28	42	42	45	42
Учащи	335	356	344	354	324	357	300
V - VIII*/ V - VII**							
Учители	39	39	39	42	44	49	41
Учащи	322	333	310	310	243	256	242
IX-XIII*/ VIII- XII**							
Учители	19	19	18	17	19	20	19
Учащи	205	201	195	208	254	262	254
Общо учители	86	85	85	101	105	114	102
Общо учащи	882	890	849	872	821	875	796
Общо паралелки	42	43	37	27	26	25	27

Източник: по данни на НСИ

* Данните след 2017/18 не са съпоставими с предходните периоди поради промени в Закона за предучилищното и училищното образование.

** От 2017/18 групирането се променя – V-VIII става V-VII, а IX-XIII става VIII-XII

През разглеждания период се наблюдава тенденция за постепенно намаляване по отношение броя на обучаващите се ученици в общообразователните училища на територията на община Девин. Техният брой е спаднал с 86 или близо 10% само в рамките на седем учебни години. По отношение на преподавателите се наблюдава драстична разлика между учебната

2015/16 и учебната 2016/17 години и към момента следва да няма проблеми с недостиг на обучаващи кадри на територията на общината.

Следва да се отчете като положителна характеристика ниският дял на напусналите образователната система. За периода от 2013/14 до 2018/19 са напуснали общо 20 деца, а в две от годините броят на напусналите е 0, което означава, че педагозите се справят с това да задържат децата в училищата.

Таблица 16: Брой и дял на напусналите образователната система в община Девин спрямо общия брой ученици

Учебна година	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
Брой напуснали	0	0	9	4	6	1
Дял напуснали	0,0%	0,0%	1,1%	0,5%	0,7%	0,1%

Източник: по данни на НСИ

2.3.3. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

По данни на НСИ към 2019 г. на територията на община Девин функционират две яслени групи с общо 34 места в тях.

Националната здравна карта е разработена в съответствие с изискването на чл. 29 от Закона за лечебните заведения, съгласно който чрез нея се определят и планират на териториален принцип потребностите на населението от достъпна извънболнична и болнична медицинска помощ и се осъществява националната здравна политика.

По данни от Националната здравна карта, в община Девин функционират следните лечебни заведения – осемнадесет заведения за първична извънболнична помощ (шест индивидуални практики за първична извънболнична медицинска помощ, единадесет индивидуални практики за първична извънболнична медицинска помощ в направление дентална медицина и една групова практика за първична извънболнична помощ в направление дентална медицина), осем заведения за първична извънболнична помощ (три индивидуални практики за специализирана извънболнична медицинска помощ, три медицински центъра, една самостоятелна медико-диагностична лаборатория и една самостоятелна медико-техническа лаборатория), две заведения за болнична помощ (МБАЛ „Девин“, гр. Девин и специализирана болница за рехабилитация „Орфей“, гр. Девин) и филиал на център за спешна медицинска помощ (ФСМП – Девин, намираща се в общинския център).

СБР „Орфей“ разполага с общо 130 легла, разположени в 65 двойни стаи. Балнеологичният блок на комплекса позволява провеждането на балнеопрофилактика, рехабилитация и рекреация, като комплексът се захранва от два минерални извора – Беденски и Девински извор. МБАЛ „Девин“ разполага с 85 легла – 45 за терапевтични дейности, 10 за хирургични, 10 за педиатрични, 5 за акушеро-гинекологични и 15 за продължително лечение. ФСМП Девин обслужва общините Девин и Борино.

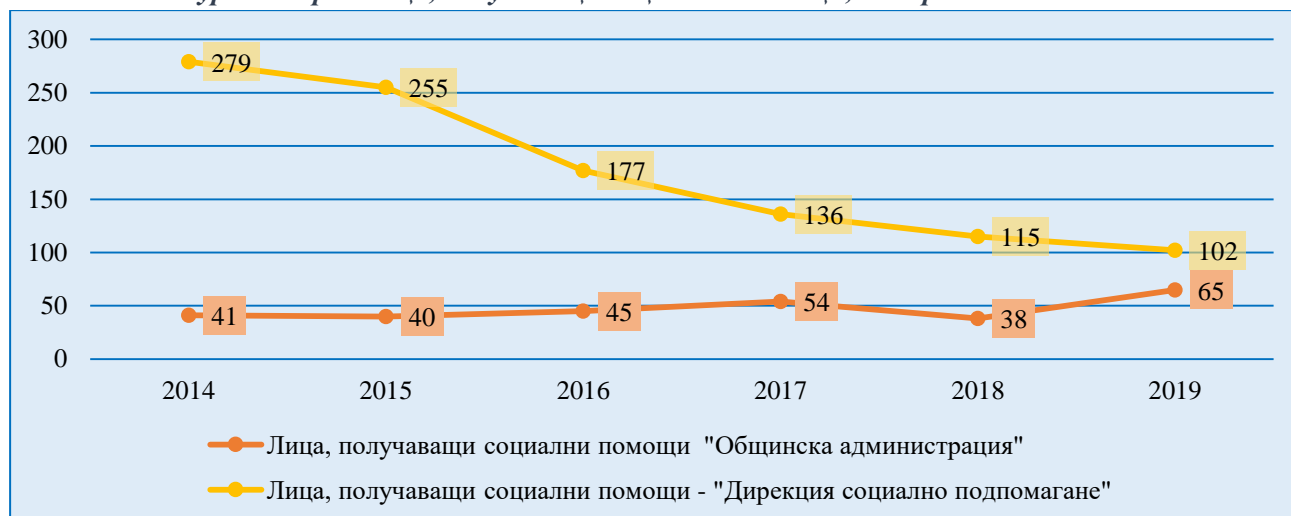
Общината е обезпечена от гледна точка на медикаменти посредством 4 аптеки – всичките разположени в общинския център по данни, предоставени от община Девин.

2.3.4. СОЦИАЛНИ УСЛУГИ

Социални помощи в община Девин биват предоставяне чрез общинската администрация и чрез дирекция „Социално подпомагане“. За разглеждания период (2014-2019 г.) се наблюдава положителна тенденция относно дела на населението, възползващ се от

такива помощи – към 2014 г. този дял е 2,7% или 320 души, а към 2019 г. техният брой спада на 167 или 1,6%.

Фигура 31: Брой лица, получаващи социални помощи, за периода 2014-2019 г.

Източник: Община Девин

Социалната инфраструктура в общината се състои от два деинституционализирани обекта – Център за обществен подкрепа „Слънчо“, гр. Девин и Общностен център за деца и семейства в риск, гр. Девин. Центърът за обществена подкрепа започва дейността си през 2011 г. в рамките на проект „Регионален подход в реформата в обществената грижа за деца в област Смолян“, финансиран от „ОУК-Женева“ и „Международна социална служба – Швейцария“. ЦОП „Слънчо“ предоставя комплекс от социални услуги, предназначени за деца и семейства, с цел предотвратяване изоставянето на деца и настаняването им в специализирани институции, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца от специализирани институции, обучение за придобиване на умения за водене на самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, както и оценяване, обучение и подкрепа на приемни семейства и кандидат-осиновици. По данни на община Девин към 2020 г. капацитетът на центъра е надвишен – при утвърден капацитет от 30 места броят на ползвателите на услугата е 45. Това обосновава необходимостта от действия за разширяване капацитета на съществуващия център или изграждане на нов такъв, за да се избегне претовареност и съответно занижаване на качеството на предлаганата услуга.

Проектът за общностен център за деца и семейства в риск в гр. Девин се реализира посредством финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 г., съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз, като проектът следва да бъде изпълнен към 31.12.2021 г. Целта на центъра е да управлява и координира функционирането на мрежата от интегрирани услуги за ранно детско развитие, насочени към деца до седемгодишна възраст от уязвими групи, включително деца с увреждания и техните семейства, както и бъдещи родители. Предлагащите от центъра услуги са „Ранна интервенция на уврежданията“ (целяща предотвратяването на изоставянето и/или институционализирането на деца с увреждане, стимулиране развитието на детето с увреждане и оказване на помощ и подкрепа на семейството), „Индивидуална педагогическа подкрепа за деца с увреждания“ (целяща постигането на успешна интеграция на деца с увреждания в първи клас в масовото училище), „Предоставяне на психологическа подкрепа и консултации на

бъдещи и настоящи родители за формиране и развитие на родителски умения“, „Семейно консултиране и подкрепа“ и „Индивидуална и групов работа с деца и родители, включително и с деца и родители, които не са от уязвимите групи, с цел посещаване на детска градина“.

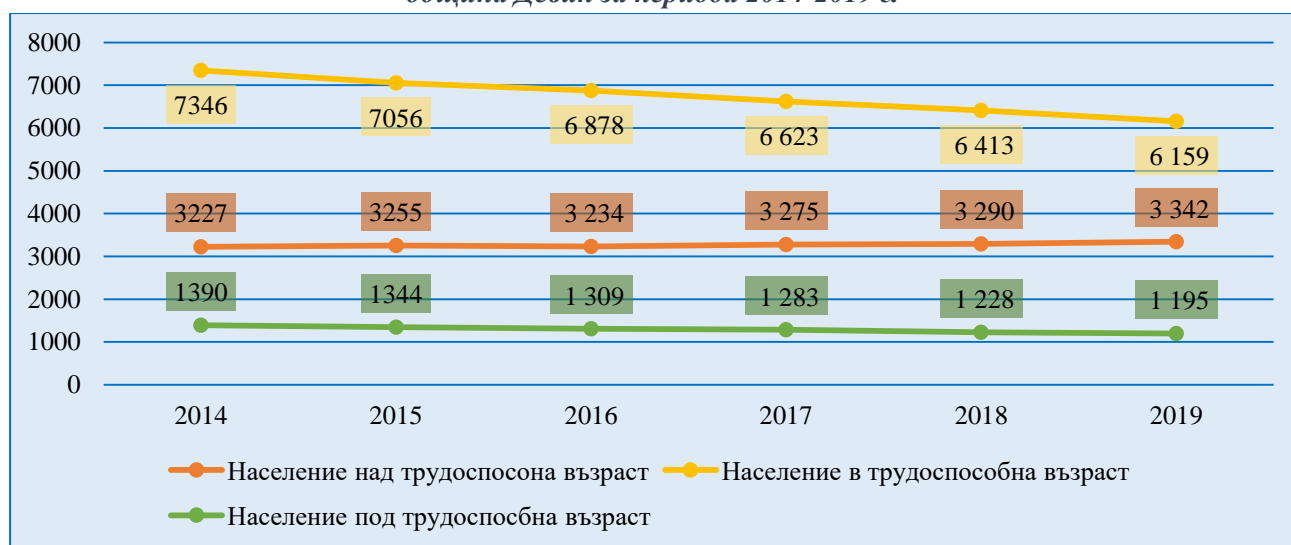
Други социални услуги, които биват предоставени на територията на община Девин към 30.09.2020 г., са:

- „Домашен помощник“ по Националната програма „Предоставяне на грижи в домашна среда“, от която се възползват 113 души;
- „Личен асистент“ с 77 ползвателя;
- „Патронажна грижа“ – „Домашен санитар“ с 37 ползвателя и „Разносвач“ с 83 ползвателя;
- „Топъл обяд“ с 170 ползвателя при капацитет 170 места;
- „Млечна кухня“ с 14 ползвателя при капацитет 300 места;
- „Приемна грижа“ с капацитет 6 места и без данни за ползватели към 30.09.2020 г.

На база наличната информация за предоставените услуги може да се заключи, че е необходимо да се популяризират слабо натоварените като „Млечна кухня“, с цел балансираното предлагане на социални услуги.

2.3.5. ТРУДОВ ПАЗАР И БЕЗРАБОТИЦА

Фигура 32: Население в под, над и в трудоспособна възраст в община Девин за периода 2014-2019 г.

Източник: НСИ

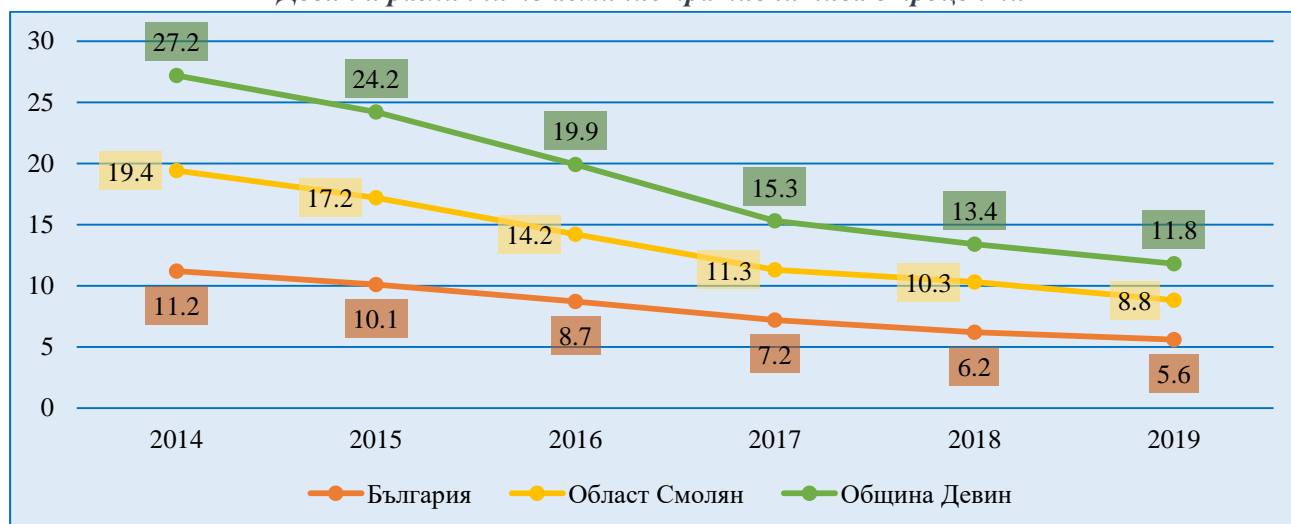
Негативните демографски процеси оказват пряко влияние върху трудовия пазар – все повече намалява броят на населението в и под трудоспособна възраст. По данни на НСИ населението на общината е намаляло с 10,6% в периода 2014-2019 г. Този спад обаче е по-силно изразен при хората в и под трудоспособна възраст, съответно 16,2% и 14%. Твърдението за негативно влияние на демографските процеси върху икономиката се затвърждава и при сравнение между дела на населението в трудоспособна възраст през 2014 и 2019 г. През 2014 г. 61,4% или 7 346 души от населението на община Девин е било в трудоспособна възраст, а през 2019 г. този дял е спаднал до 57,6% или 6 159 души. Данните затвърждават необходимостта от целенасочени политики за задържане на населението в общината.

Коефициентът на заместване (съотношението населението над 65 г. към това във възрастовия диапазон 0-14 г.) в общината е 0,39, което означава, че се очаква тенденцията за намаляване на дела на населението в трудоспособна възраст да се задълбочи.

Безработица

Данните на НСИ и ДБТ – Смолян сочат, че безработицата в община Девин продължава да бъде по-висока от средната за областта и страната. Към 2019 г. нивата на безработица в общината продължават да бъдат 2 пъти по-високи от тези на национално ниво. Въпреки това, следва да се отчете, че е постигнат значителен прогрес по отношение на показателя в рамките на само шест години. Безработните лица към 2014 г. в община Девин са били 1 673, а към 2019 г. техният брой е спаднал до 729. Броят на свободните работни места пък остава малко под 500 за разглеждания период, което означава, че не липсва и търсене на работна ръка в общината и съответно стойността на показателя може да продължи да спада и през идните години. Броят на безработните лица, наети по програми за заетост за периода също е висок – 911 души, както и броят на безработните лица, включени в квалификационни и преквалификационни курсове – 491 души по данни да ДБТ – Девин.

Фигура 33: Средногодишна безработица в община Девин и различните административни нива в проценти

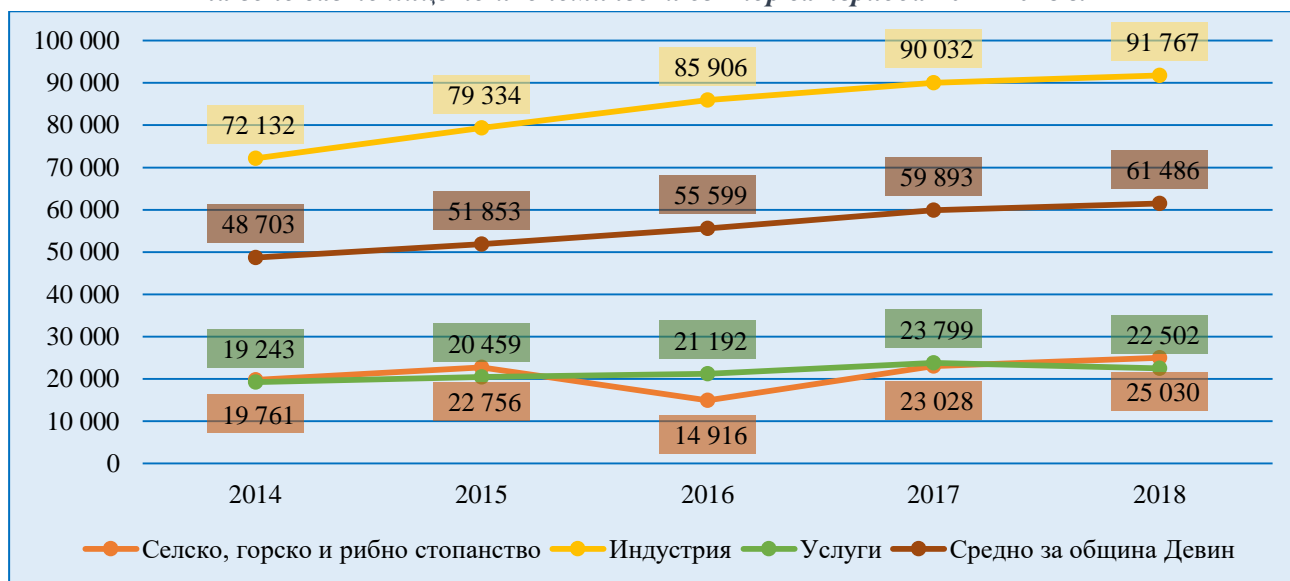
Източник: НСИ, ДБТ – Девин

2.3.6. ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТ НА ТРУДА

Производителността на труда е един от компонентите на конкурентоспособността, който може да се определи чрез съотношението между произведената продукция и броя на заетите в съответния сектор – в конкретния случай, чрез остойностяване на произведената продукция на едно заето лице в общината.

В периода 2014-2018 г. се наблюдава ръст по отношение на произведената продукция на заето лице в общината – от 48 703 лв. в началото на периода до 61 486 лв. в края му или ръст от над 26%. При сравнение стойностите на показателя при различните икономически сектори е видимо, че най-висока стойност на произведената продукция на заето лице се отбелязва във вторичния икономически сектор, а най-ниска – в първичния сектор. Положителното движение по отношение на показателя се наблюдава във всеки един от икономическите сектори – най-голям ръст е отбелязан в сектор индустрия, а най-малък в сектора на услугите. Най-колебливо пък е движението на показателя в сектор селско, горско и рибно стопанство.

Фигура 34: Произведена продукция (в лв.)
на едно заето лице по икономически сектор за периода 2014-2018 г.*

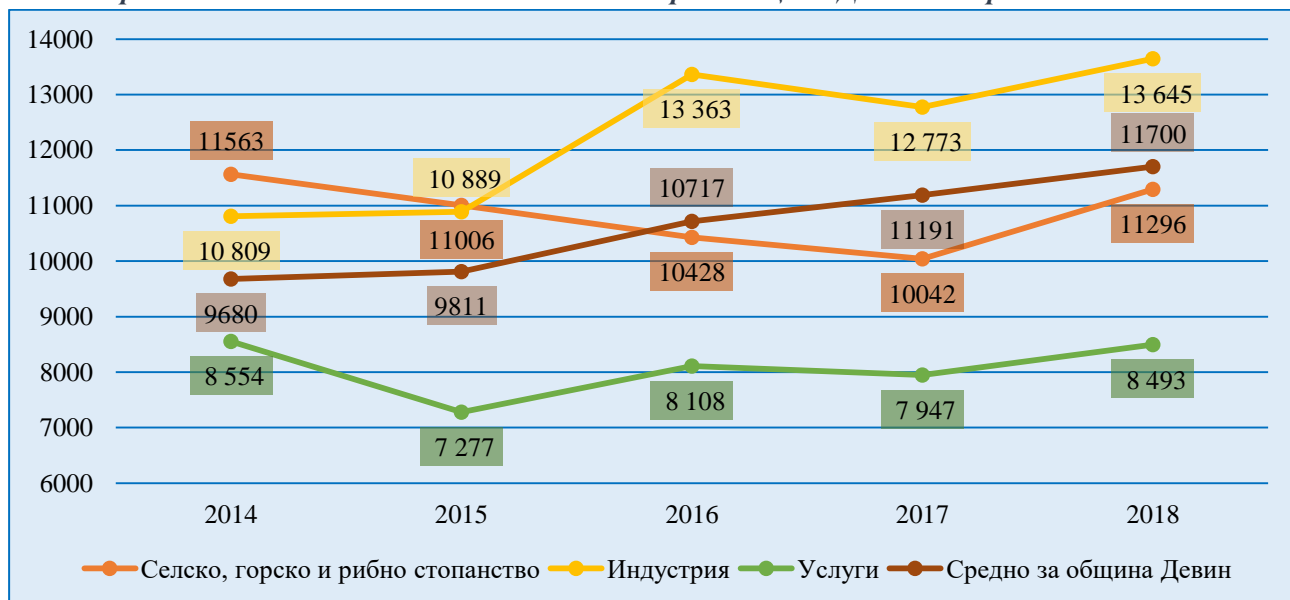

Източник: по данни на НСИ, собствени изчисления

2.3.7. ДОХОДИ НА НАСЕЛЕНИЕТО

Повишаването на заетостта, добрата икономическа обстановка в страната, административното повишение на възнагражденията, както и повишената производителност на труда, дава възможност доходите на населението също да растат.

Фигура 35: Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение и по икономически сектори в община Девин за периода 2014-2018

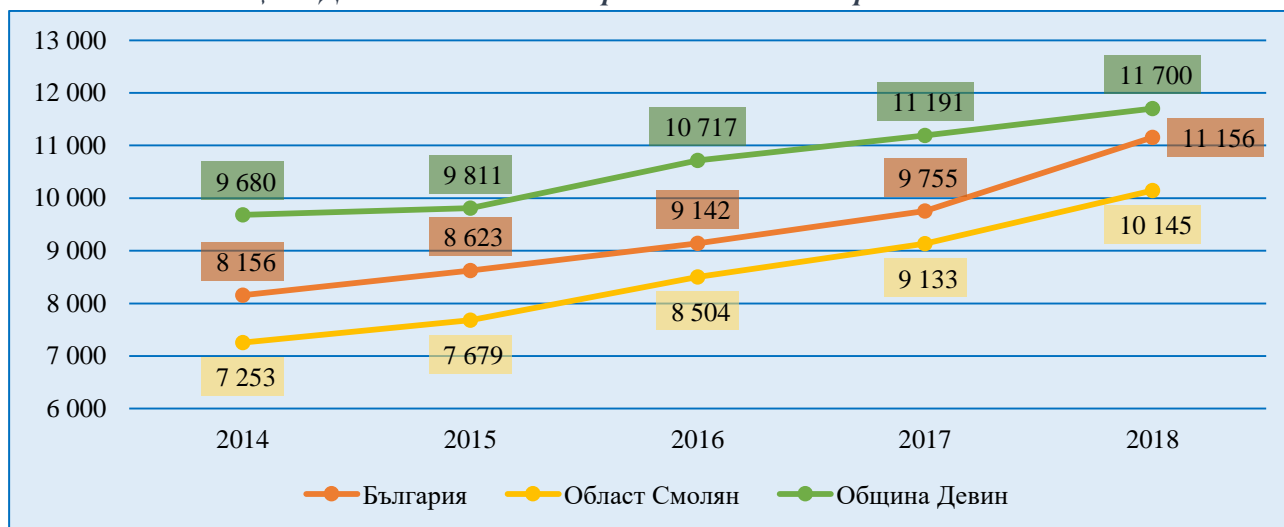

Източник: НСИ

Средната годишна заплата в община Девин се изменя с различни темпове спрямо различните икономически сектори. Възнаграждението в първичния и третичния сектор не се изменя значително при сравнение между началото и края на разглеждания период (2014-2018 г.). Различна е ситуацията по отношение на вторичния сектор и средната работна заплата в общината – за сектор индустрия възнаграждението е нараснало с 26% за периода, а средното възнаграждение в общината – с 21%. Заплащането в сектор индустрия, освен че отбелязва най-

голям ръст, е и най-високото за община Девин, което е нормално, предвид че това е и сектора с най-висока стойност на произведената продукция на заето лице в общината.

Фигура 36: Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в община Девин и по административни нива за периода 2014-2018 г.

Източник: НСИ, собствени изчисления

За целия разглеждан период средната работна заплата в община Девин е по-висока от средната работна заплата на областно и национално ниво. Възнаграждението в област Смолян се е покачило с 39,9%, в страната с 36,8%, което означава, че темповете са по-добри спрямо общинските (21%), но това е нормално, предвид че заплащането в община Девин е било по-високо с близо 1500 лева или близо 15% спрямо средното за страната през 2014 г. Към 2018 г. тази разлика възлиза на близо 500 лева или 5%. На база на изложеното се извежда и заключението, че заплащането в община Девин е конкурентно на това в страната и чувствително по-добро от това в област Смолян, което пък от своя страна е предпоставка за задържането на местното население и дори реализирането на положителен механичен прираст през идните години.

2.3.8. ИЗВОДИ

Проблеми

- Негативни демографски тенденции и обезлюдяване на населените места;
- Нисък дял на хората с висше образование;
- Спад в броя на учениците и децата, посещаващи детски градини;
- Недостиг на утвърдения капацитет на социалните услуги;
- Спад на населението в трудоспособна възраст.

Потенциали

- Балансирано разпределение на населението между селата и градовете;
- Добър капацитет на училищата и детските градини;
- Нисък дял на лицата отпаднали от образователната система;
- Наличие на медицински центрове;
- Възможност за увеличаване на капацитета на социалните услуги;
- Разкриване на нови социални услуги, съобразно потребностите на целевите групи в община Девин;

- Намаляване на средногодишната безработица в общината;
- По-добро заплащане от средното за страната;
- Общината е по-добре обезпечена по отношение на аптеки от средното за страната.

2.4. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА

2.4.1. ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА И ДОСТЪПНОСТ

Транспортни коридори с национално и наднационално значение

Основната TEN-T мрежа на ЕС свързва главните урбанизационни центрове на развитие и следва да бъде реализирана до 2030 г. Разширената TEN-T мрежа включва довеждащи до основната мрежа направления. Така се постига по-пълно покритие на територията и обслуженост на много повече градове – центрове на развитие. През територията на община Девин не преминават участъци от основната или разширената TEN-T мрежа. Най-близкият такъв е пътят „Пловдив-Рудозем“, който е част от разширената TEN-T мрежа.

През територията на общината преминава второстепенната урбанизационна ос „Петрич-Сандански-Смолян-Кърджали-Одрин“ (т. нар. „Южна хоризонтала“), която е с национално значение, но развитието ѝ е определено като проблематично в ИТСП на ЮЦР. На нея се разчита за активизирането на Родопския регион при продължението ѝ в посока източната част на страната.

Автомобилен транспорт и инфраструктура

Подобно на останалите общини в област Смолян вследствие на спецификите на релефа, автомобилният транспорт е единствения, осигуряващ достъп до община Девин, поради което поддържането и развитието на пътната инфраструктура играе важна роля по отношение развитието на общината. Пътищата, които обслужват посетителите и населението на общината са общински и третокласни републикански пътища. Те са с обща дължина от 165,65 км, а плътността на пътната мрежа на територията на общината е 0,304 км².

Трите републикански пътя, преминаващи през територията на общината, се явяват и първостепенни връзки на общината със съседните ѝ общини и са с обща дължина от 77,9 км. Това са **III-197** (Гоце Делчев-Сатовча-Девин-Борино-Грохотно-Девин), **III-862** (Пловдив-Първенец-Лилково-Михалково) и **III-866** (Смолян-Стойките-Широка лъка-Михалково-Кричим-Стамболийски-/Пазарджик-Пловдив/). По данни на ОПУ Смолян дължината на път **III-197** на територията на община Девин е 12,57 км, като в периода 2014-2019 г. е извършено изкърпване на асфалтовата настилка, но въпреки това към 2019 г. едва 4,7 км от пътя са в добро състояние. Път **III-862** е с дължина 14,8 км на територията на общината, но към 2019 г. едва 2 км от пътя са асфалтирани, а по-голямата част от пътя освен, че не е асфалтирана е и с малък габарит (3,5 м). **III-866** е с дължина от 50,5 км на територията на община Девин, като по информация на ОПУ Смолян 16,4 км от него са с лошо качество, защото е отразен участък от старото трасе на пътя, попадащ в заливаемите земи на яз. „Цанков камък“. Новоизграденото трасе е с дължина от 20 км и е в експлоатация от 2012 г., но Националната електроенергийна компания не е прехвърлила строежа на АПИ и пътя все още не е включен в Списъка на републиканските пътища. Във връзка с поддръжката и развитието на републиканската пътна мрежа е необходимо да се извърши поддръжка на **III-197**, да се разшири и асфалтира път **III-862**, а гореспоменатата отсечка от път **III-866** да се прехвърли на АПИ, за да се коригира

неточността при отчитане качеството на републиканския път, но поради липсата на капиталова програма на ОПУ Смолян за периода 2021-2027 г. към момента на изготвяне на ПИРО не може да се посочи дали такива дейности са предвидени.

Относно общинската пътна мрежа, преминаваща през територията на общината, наличните данни са представени в следващата таблица.

Таблица 17: Общинска пътна мрежа, преминаваща през община Девин

Номер на път	Наименование	От км	До км	Дължина (км)
SML1050	/ III - 197 / Тешел - Триград - Кестен	0,000	20,400	20,400
SML1052	/ SML1050, Тешел - Триград / - Гьоврен	0,000	1,300	1,300
SML1053	/ III - 866, Широка лъка - п. к. Беден / - Брезе	0,000	4,500	4,500
SML1055	/ III - 866, Девин - Михалково / - Лясково	0,000	0,853	0,853
SML1056	/ III - 866, Девин - Михалково / - Селча	0,000	13,600	13,600
PAZ2044	/III - 379/м. Вълча поляна - Фотиново - Граница общ.(Батак - Девин) - Девин /III - 197/	12,400	32,400	20,000
SML2054	/ III - 866, Широка лъка - Девин / - Беден	0,000	5,200	5,200
SML2070	/ SML1056, Михалково - Селча / - Стоманево	0,000	5,200	5,200
SML2071	/ III - 866, Михалково - Кричим – Осиково – Михалково – Кричим	0,000	20,700	20,700
SML3051	/ SML1050, Триград - Кестен / - Водни пад	0,000	4,000	4,000
Обща дължина				95,753 км

Източник: Община Девин

По данни от ОУПО Девин, голяма част от уличната мрежа на общината все още се нуждае от реконструиране и рехабилитация. Част от улиците в гр. Девин, село Триград и село Селча са обновени през 2012 г., а през 2019 г. е сключен договор за реконструкция на улична мрежа в град Девин по подмярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“ от Програмата за развитие на селските райони като проектът е в процес на изпълнение.

Фигура 37: Състояние на РПМ на територията на община Девин (км)*

Източник: ОПУ Смолян

2.4.2. ЕНЕРГИЙНА ИНФРАСТРУКТУРА (ЕЛЕКТРОСНАБДЯВАНЕ) И ВЕИ

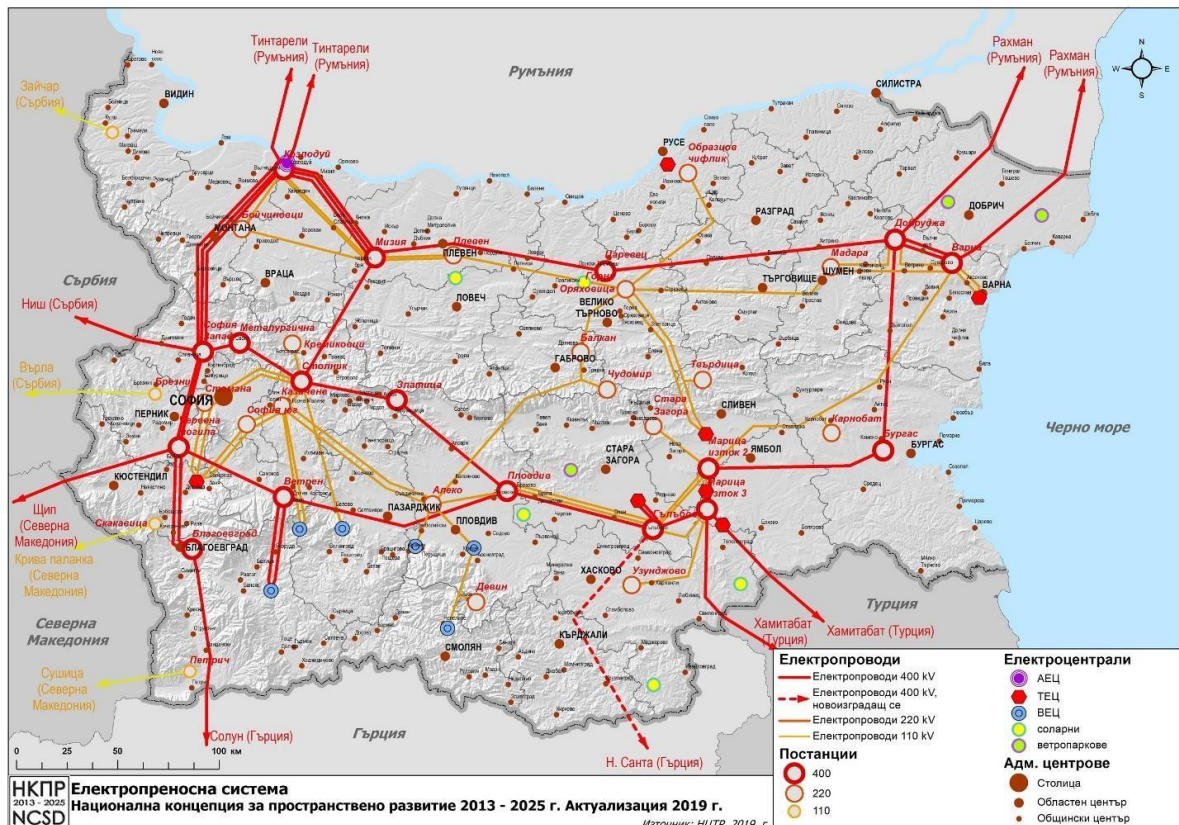
Електроенергийна инфраструктура

Енергийната система за захранване на община Девин е част от републиканската мрежа. Всички населени места в общината са електрифицирани. Основното захранване е на 220 kV и разпределителна мрежа от въздушни електропроводи 110 kV. В експлоатация са подстанции „ВЕЦ Девин“ 220/ 110/20 kV, към която е присъединен ВЕЦ „Девин“ и ВЕЦ „Цанков камък“ на 110 kV. С електропроводи 110 kV се осъществява и връзката между подстанциите и електро разпределителните мрежи на съседните общини. Основен източник на захранване в общината е републиканската енергийна мрежа, като това се осъществява посредством трансформаторна подстанция ВЕЦ „Девин“ – 220/110/20 kV. Електропроводите 220 kV и 110 kV са собственост на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД, а състоянието им е определено като много добро в ОУПО Девин. Няма необходимост от изграждане на нова ел. подстанция 110/20 kV.

Разпределителната мрежа 20 kV е съставена от въздушни и кабелни електропроводи. Около град Девин те са изградени така, че да се реализират пръстени с цел резервираност на битовите и промишлените потребители. Състоянието на електроразпределителната мрежа 20 kV е добро, а възникналите аварии се дължат на остарялата изолация.

Електрическата мрежа ниско напрежение (0,4 kV) е в по-голямата си част въздушна в населените места. Кабелни линии от този тип има и в общинския център. Нейното състояние е определено като „изключително морално и физически остаряла“, което води и до влошаване на качеството на доставената електрическа енергия. Като причина за текущото състояние на мрежата се определя огромния размер на необходимата инвестиция за осъществяването на реконструкция и подмяна.

Фигура 38: Електропреносна система на България

Източник: АНКПР

Друг значим проблем пред общината е уличното осветление на населените места. В ОУПО Девин техническото състояние на уличната осветителна мрежа е определено като „много лошо“. Използват се луминесцентни осветителни тела, живачни лампи, натриеви лампи високо напрежение и много малък брой LED осветителни тела. Общата инсталирана мощност на уличното осветление в общината е 177,7 kW към 2019 г., като 87 kW са мощностите в общинския център.

Възобновяеми източници на енергия

По данни на Агенцията за устойчиво енергийно развитие, в община Девин функционират 10 обекта за производство на електроенергия посредством възобновяеми енергийни източници, описани в следващата таблица.

Таблица 18: Централни и евентуални производствени мощности на територията на община Девин към 2020 г.

Населено място	Собственик	Обект	Инсталирана мощност MW
с. Михалково	КИД 2226 ЕООД	МВЕЦ „Чурековска“	1,350
с. Брезе	„Агенор“ ЕООД	ВЕЦ „Осика“	0,293
с. Гьоврен	„Екоенергия“ ООД	МВЕЦ „Гьоврен“	0,634
с. Селча	„РДС“ ООД	ВЕЦ „Гашня 2003“	0,460
с. Триград	„Хидроенерджи“ ООД	МВЕЦ „Чаир дере“	1,500
гр. Девин	СЪНИЕМ ООД	ФТЕЦ „Сънием – Девин“	0,713
гр. Девин	НЕК ЕАД	ВЕЦ „Тешел“	60,000
гр. Девин	НЕК ЕАД	ВЕЦ „Девин“	88,000
с. Михалково	НЕК ЕАД	ВЕЦ „Цанков камък“	86,300
гр. Девин	„Груп-7“ ЕООД	ФТЕЦ „Груп 7 – Девин“	0,005
Общо:			238,613

Източник: АУЕР

Общината е водеща по отношение усвояването на ВЕИ (отчитайки показателя MW/1 000 км², според който общината се класира в топ 5 на регионално ниво с плътност от 416,06). По-значимите за общината ВЕИ са ВЕЦ-овете „Девин“, „Тешел“ и „Цанков камък“, като и трите са част от водноелектрическата каскада „Доспат-Въча“. Потенциал за развитие на територията на общината имат оползотворяването на слънчевата енергия (посредством термопомпи, фотоволтаични системи, термо системи – колектори), оползотворяването на биомасата (палети) и водната енергия (посредством изграждане на ВЕЦ/МВЕЦ).

Следва да бъде насърчено производството и използването на ВЕИ в публичния и частния сектор, като това ще доведе до подобряване сигурността на енергийните доставки и намаляване на разходите за енергия, повишаване на конкурентоспособността, намаляване на емисиите на парниковите газове и подобряване на икономическите и социалните перспективи за регионално развитие.

2.4.3. ВОДОСНАБДИТЕЛНА И КАНАЛИЗАЦИОННА ИНФРАСТРУКТУРА

Водоснабдителна мрежа

Територията на община Девин се обслужва от „Водоснабдяване и канализация“ ЕООД – град Смолян. Във всички населени места в общината има изградена водоснабдителна мрежа,

с изключение на село Водни пад. Няма населени места с режим на водоснабдяване. Няма и необходимост от разкриването на нови водоизточници – съществуващите следва да задоволят потребностите на местното население. Водоизточниците са каптирани местни извори с добри качествени показатели. Както на повечето места в страната, така и на територията на община Девин, се явява основен проблем високите загуби на вода и чести аварии във връзка с водопреносната мрежа. Посоченото налага подмяната на остарялата водопреносна мрежа, но капиталовата програма за област Смолян все още не е изготвена и не може да се каже дали ВиК операторът предвижда такива дейности.

Канализационна мрежа и ПСОВ

Канализационната система на територията на община Девин е частично изградена - канализация има в гр. Девин, с. Осиково, с. Грохотно, с. Гьоврен и с. Триград, но дори в тези населени места тя следва да бъде разширена и да бъдат обхванати в събирателни клонове към пречистващи съоръжения. Пречиствателни станции за отпадни води има изградени в с. Селча (2 бр.), с. Грохотно и с. Триград, но тяхното състояние е крайно незадоволително. По информация на РИОСВ Смолян ПСОВ Селча 1 не работи, ПСОВ Селча 2 е в много лошо състояние, ПСОВ Грохотно не функционира коректно, поради което се наблюдава тенденция за влошаване качеството на отпадъчните води в общината, ПСОВ Триград не пречиства води – водите са отклонени с байпасна връзка и се заустват директно в р. Триградска без пречистване. Друг значим проблем е отсъствието на ПСОВ, която да поеме отпадните води от гр. Девин, защото там тяхното количество е най-голямо, а те се заустват в река Девинска, която при маловодие не успява да разсее миризмите и те се усещат в общинския център. Отсъствието на ПСОВ оказва негативно влияние върху околната и селищната среда, поради което следва да бъде приоритетно реализирано, а наличните неизправни ПСОВ в общината – да бъдат рехабилитирани и вкарани в експлоатация.

2.4.4. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА ИНФРАСТРУКТУРА

Терминът широколентов достъп означава високоскоростна връзка с интернет, което предполага предоставяне на онлайн съдържание, приложения и услуги. По отношение на широколентовия достъп са обособени три вида зони – бели, сиви и черни. В белите зони отсъства широколентова свързаност, в сивите – има само една изградена мрежова инфраструктура, а в черните зони са изградени две или повече. Информация за широколентовия достъп в страната за 2019 г. по общини сочи, че у нас има 112 черни зони, 82 сиви зони и 71 бели зони.

Превръщането на белите зони в сиви и черни е от особена важност, за да могат ползвайки държавния хибриден облак и споделените ресурси на администрациите, да се създават сайтове, да се предоставят е-услуги, които да отговарят на съвременните изисквания в областта на образованието и здравеопазването.

Въпреки че ЮЦР е с най-лоши показатели по отношение на достъпа до интернет на населението, община Девин е с положителна характеристика. Едва 0,64% от населението в общината попада в бяла зона, а 1,02% – в сива зона. Следва обаче да бъде осигурена свързаност към единната електронна съобщителна мрежа на държавната администрация на общината.

2.4.5. ИЗВОДИ

Проблеми

- Незадоволително състояние на републиканската пътна мрежа;

- Лошо състояние на уличната мрежа в общината;
- Лошо състояние на ВиК мрежата в общината;
- Амортизация на електропреносната инфраструктура;
- Ниска енергийна ефективност на осветителните тела.

Потенциали

- Реализацията на „Южната хоризонтала“;
- Наличие на значими ВЕЦ-ове;
- Възможност за рехабилитация на водопреносната мрежа и доизграждане на канализационната мрежа и ПСОВ;
- Модернизация на осветителните тела и намаляване на разходите за електричество;
- Внедряване на ВЕИ в частния и публичния сектор;
- Голяма част от общината попада в черна зона на широколентовия достъп до интернет;
- Свързване към ЕЕСМ.

2.5. ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ

2.5.1. АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ

Опазването на атмосферния въздух е от особена важност, поради прякото влияние, което оказва върху човешкото здраве. Качеството на атмосферния въздух на територията на общината не е зависимо от регионални промишлени източници на емисии, а само от местни такива, но тяхната степен на въздействие е определена като незначителна. Отдалечеността на района от международните транспортни коридори се явява предимство по отношение качеството на атмосферния въздух.

На територията на община Девин няма разположена станция за измерване качеството на въздуха, нито пък са извършвани измервания с мобилна такава. В общината има четири контролирани обекта с източници на емисии от горивни процеси, като нарушения са констатирани от РИОСВ Смолян при две от тях (превишения на показател „прах“), за които е наложило и санкции. Замърсяване на атмосферния въздух се наблюдава през зимния период (емисии от прах и въглероден окис), дължащи се на използвания за отопление дървен материал, но емисионния фон остава в допустимите норми.

2.5.2. ВОДИ

Водните тела, чието състояние бива следен от РИОСВ, на територията на община Девин са язовир Въча, язовир Цанков камък и реките Широколъшка, Девинска и Въча.

Таблица 19: Състояние на водните тела на територията на община Девин 2019 г.

Наименование	Биологични елементи	ФХ елементи	Екологично състояние/потенциал	Химично състояние
река Широколъшка	Отлично	Добро	Добро	Добро
река Въча	Добро	Неизвестно	Добро	Неизвестно
язовир Въча	Добро	Добро	Добро	Добро
река Девинска	Добро	Умерено	Умерено	Добро
язовир Цанков камък	Добро	Умерено	Умерено	Добро

Източник: РИОСВ Смолян

Като цяло състоянието на водните тела в община Девин е добро до умерено, но следва да се вземат мерки, за да се прекрати тяхното замърсяване. Лошо функциониращите пречиствателни станции следва да се рехабилитират и вкарат в експлоатация. Следва да се изготви работен проект и да се осигурят средства за изграждането на градска пречиствателна станция за отпадни води за общинския център. Необходимо е и изграждането на канализационни мрежи и ПСОВ за селата Михалково, Осиково, Лясково, Гъоврен, Стоманево, Беден и Брезе, защото отпадните води на тези селища се заустват индиректно в язовирите Цанков камък и Въча, което е в разрез с Наредба №2/21.06.2011 г.

2.5.3. ПОЧВИ

РИОСВ Смолян няма данни за замърсяване на почвите над допустимите норми с тежки метали, металоиди и устойчиви органични вещества (пестициди) на територията на община Девин. В пределите на общината са разположени три контролни пункта – в землищата на селата Михалково, Триград и град Девин (кв. Настан). Пробовземане и анализи на почвите по програмите за мониторинг, даващи данни за състоянието на почвите по показатели, включващи тежки метали, засоляване, вкисляване и др. се извършват от Регионална лаборатория – Смолян към ИАОС гр. София.

На територията на общината е разположена площадка, находяща се в местност „Забрал“, землище на град Девин, с поставени 8 бр. стоманобетонни контейнера (ББ кубове), в които са съхранени 10 000 кг твърди и 1 500 л течни негодни за употреба препарати за растителна защита. Извършват се ежегодни проверки за състоянието на същите от РИОСВ Смолян, като към момента на изготвяне на ПИРО не са констатирани нарушения.

2.5.4. РАДИОЕКОЛОГИЧЕН МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ. ШУМ

На база годишните доклади на РИОСВ Смолян не са констатирани превишавания в радиационния гама фон или вредни йонизиращи лачения. Измерените стойности не се отличават от предходните години, а стойностите на атмосферната радиоактивност са значително под допустимите средногодишни стойности. През последните години най-високата стойност, отчетена в община Девин е 123 Bq/kg, което, въпреки че е сред най-високите в областта, не носи опасност на местното население.

По отношение на шумовото замърсяване в общината, РЗИ Смолян извършва системен мониторинг на шума в съответствие с Наредбата за дейността на националната система за мониторинг на шума и околната среда и Програмата за мониторинг на шума в урбанизираната територия на град Смолян, утвърдена от главния държавен инспектор. За съжаление общинските центрове в пределите на областта не са включени в тази програма. По тази причина няма налични данни за шумовото натоварване в общинския център. Извършени са отделни измервания за шумово замърсяване в близост до индустриални предприятия на територията на община Девин, но не са констатирани нарушения.

Като основни видове възможен шум на територията на общината могат да бъдат определени като транспортен (автомобилен), промишлен (машини, съоръжения, строителство), вътрешноквартален (ресторанти, дискотеки, паркинги, гаражи, сметосъбиращи коли, детски и спортни площадки) и вътрежилищен (битови уреди, музикални уредби, разговори на висок тон, детски плач, ремонтни дейности и др.). Тяхното редуциране е възможно посредством реализирането на следните мерки:

- Недопускане на издаването на разрешителни за работа на увеселителни заведения, сервизни работилници автомивки и други локални източници на шум в непосредствена близост до защитени зони – жилищни сгради, места за отдых, болнични и учебни заведения, детски градини и ясли;
- Създаване на подходящи транспортни схеми – отдалечаване на транспортните потоци от защитените зони, ограничения на скоростта, еднопосочни улици. Ефективен контрол за спазване ограниченията на скоростта, форсирането на двигатели и безпричинното използване на клаксони;
- Поставяне на подходящи и ремонт на повредени пътни настилки и тротоари;
- Изграждане на „зелени“ звукови бариери от дървета и храсти в близост до пътните артерии, в и около защитените зони;
- Поддържане на битовите електроуреди, климатиците, асансьорите и автомобилите в изправно състояние.

2.5.5. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ

В границите на община Девин попадат напълно или частично десет защитени територии и три защитени зони. Общината се отличава с висока консервационна значимост – 2/3 от територията ѝ попада в обхвата на националната екологична мрежа.

Защитени територии

Защитена местност 480 „Борино“ (бивша буферна зона на резерват „Кастраклий“) е обявена със Заповед №1094/03.12.1986 г. на Комитет за опазване на природната среда и е прекатегоризирана със Заповед №РД-517 от 12.07.2007 г., бр. 72/2007 на Държавен вестник. Местността е с площ от 120,1 ха и попада частично в община Девин – обхваща землището на село Грохотно. В нейния обхват е въведен следният режим на дейностите:

- Забранява се строителството на сгради и пътища от републиканската пътна мрежа;
- Забранява се разкриване на кариери, промяна на водния режим и на естествения облик на местността;
- Забранява се използване на химически средства за растителна защита;
- Забранява се лагеруване и палене на огън извън определените места;
- Забранява се ловуване;
- Забранява се залесяването с неприсъщи за района дървесни видове;
- Разрешава се извеждане на сечи, предвидени в горите със специално предназначение;
- Разрешава се провеждане на ловностопански мероприятия;
- Разрешава се паша на домашни животни (без кози) в определените с лесоустройствения проект пасищни площи;
- Разрешава се косене на сено.

Резерват 26 „Казаните“ е обявен със Заповед №508/28.03.1968 г. на Министерството на горите и горската промишленост и е актуализирана по площ със Заповед №РД-1783 от 13.10.2014 г. на МОСВ, бр. 93/2014 на Държавен вестник. Резерватът е с площ от 154,8 ха и попада изцяло в землището на село Гьоврен. С неговото обявяване се цели опазването на самобитната дива природа, за което на територията на резервата са забранени всякаква дейности с изключение на охранителни дейности, посещения с научна цел, преминаването на хора по маркирани пътеки, включително с образователна цел, събиране на семеен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места в количества, начини и време, изключващи нарушения в екосистемите.

Природна забележителност 225 „Настанска могила“ е обявена със Заповед №1120/02.07.1968 г. на Министерство на горите и горската промишленост, бр. 83/1968 на

Държавен вестник. Природната забележителност е с площ от 3 ха и се намира в землището на град Девин. С нейното обявяване се цели опазването на скално образование, като е въведен следният режим на дейностите:

- Забранява се да се секат, кастрят и повреждат дърветата, както и да се късат или изкореняват всякакви растения;
- Забранява се пашата на какъвто и да е добитък и през всяко време;
- Забранява се преследването на дивите животни, птиците и техните малки и развалянето на гнездата и леговищата им;
- Забранява се да се разкриват кариери за камъни, пясък и пръст, с което се провежда и изменя естествения облик на местността и включително водните течения;
- Забранява се чупенето, драскането и повреждането по какъвто и да е начин, сталактити, сталагмити и други скални образувания в пещерите;
- Забранява се извеждането на интензивни и голи главни сечи;
- Разрешава се воденето на санитарна сеч и изваждане престарелите дървета с влошени декоративни качества.

Защитена местност 187 „Поречието на река Девинска“ е обявена със Заповед №РД-618/08.07.2002 г. на Министерството на околната среда и водите, бр. 86/2002 на Държавен вестник, и актуализирана по площ със Заповед №РД-104/06.02.2019 г., бр. 23/2019 на ДВ. Защитената местност е с площ от 140,78 ха и попада частично в пределите на община Девин и по-конкретно в землището на гр. Девин. С обявяването ѝ се цели опазването на защитени и ендемични растителни видове, защитени и ендемични животински видове и природни местообитания от типа заливни гори с участието на *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior*. За да бъде постигната посочената цел в обхвата на местността е въведен следния режим на дейностите:

- Забранява се къртене на камъни, копаене на пръст и всякакви дейности, загрозяващи естествения пейзаж;
- Забранява се ново строителство;
- Забранява се изменение на руслото на реката или замърсяването ѝ по какъвто и да е начин;
- Забранява се брането на защитени растения;
- Забранява се паленето на огън, освен на определените за това места;
- Забранява се гърменето с експлозиви;
- Забранява се зарибяването с неместни видове риби;
- Забранява се извеждане на голи сечи, както и отсичане на отделни стари и хралупести дървета;
- Забранява се залесяване с неместни за района растителни видове;
- Забранява се разселване на неместни за района животински видове;
- Забраняват се корекции на речното корито и дейности, водещи до нарушаване на естественото състояние на водното течение, бреговете и прилежащите територии на реката, с изключение на такива, необходими в случай на бедствени ситуации;
- Забранява се разработването на каменни кариери и варници;
- Забранява се добив на инертни материали.

Защитена местност 478 „Старата гора“ (бивша буферна зона на поддържан резерват „Шабаница“) е обявена със Заповед №1094/03.12.1986 г. на Комитет за опазване на природната среда и е прекатегоризирана със Заповед №РД-505 от 12.07.2007 г., бр. 72/2007 на Държавен вестник. Местността е с площ от 33 ха и попада изцяло в община Девин – обхваща

землищата на селата Кестен и Триград. В нейния обхват е въведен следният режим на дейностите:

- Забранява се строителството на сгради и пътища от републиканската пътна мрежа;
- Забранява се разкриване на кариери, промяна на водния режим и на естествения облик на местността;
- Забранява се използване на химически средства за растителна защита;
- Забранява се лагеруване и палене на огън извън определените места;
- Забранява се ловуване;
- Забранява се залесяването с неприсъщи за района дървесни видове;
- Разрешава се извеждане на сечи, предвидени в горите със специално предназначение;
- Разрешава се провеждане на ловностопански мероприятия;
- Разрешава се паша на домашни животни /без кози/ в определените с лесоустройствения проект пасищни площи;
- Разрешава се косене на сено.

Природна забележителност 83 „Строилски дол“ е обявена със Заповед №3796/11.10.1966 г. на Комитет по горите и горската промишленост и актуализирана по площ със Заповед №РД-386/06.07.2016 г., бр. 61/2016 на Държавен вестник. Природната забележителност е с площ от 0,31 ха и попада изцяло в землището на град Девин. С нейното обявяване се цели опазването на водопада, като е обявен следният режим на дейностите:

- Забранява се разкриването на кариери, къртене на камъни, копаене на пръст и пясък;
- Забранява се риболова, ловуването, както и гърменето с всякакви оръжия и експлозиви;
- Забранява се прокарването на пътища, строеж на сгради, изменението или замърсяването на водните течения;
- Забранява се косенето на тревата, късането на цветята и събирането на билки и горски плодове;
- Забранява се палене на огън, замърсяването на района с отпадъци от храна, както и всякакви действия, които замърсяват или рушат красивия пейзаж около водопада;
- Разрешава се да се провеждат залесителни мероприятия за подобряване на ландшафта около тях;
- Разрешава се в горите да се провеждат санитарна, изборна или групово-изборна сечи, с оглед подобряване украсните и защитни функции на гората;
- Разрешава се прокарването на пътища и алеи и строителството на сгради, необходими за правилното ползване и стопанисване на защитените природни обекти.

Защитена местност 3 „Триградското ждрело“ е обявена със Заповед №4021/06.12.1963 г. на Комитет по горите и горската промишленост и е увеличена по площ със Заповед №РД-677 от 08.10.2015 г., бр. 85/2015 на Държавен вестник. Местността попада в общините Девин (землищата на селата Гьоврен и Триград) и Борино и е с площ от 710,57 ха. С нейното обявяване се цели опазване на защитени и ендемични животински видове и опазване на природни местообитания (хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и планините до алпийския пояс, тревни съобщества по заливни тераси, смесени гори по долини и склонове, черноборови гори, крайречни ивици от върба, забележителни природни образувания – карбонатни сипеи, пещери, водопади, извори на твърди (варовити) води. За изпълнението на целта е въведен следният режим на дейностите:

- Забраняват се голи сечи, както и отсичане на отделни стари и хралупести дървета;
- Забранява се залесяване с неместни за района растителни видове;
- Забранява се разселване на неместни за района животински видове;

- Забраняват се промени в хидрологичния режим на р. Чаир дере;
- Забраняват се корекции на речното корито, с изключение на такива, необходими в случай на бедствени ситуации и с цел опазване и възстановяване местообитания на видове;
- Забранява се строителство на нови пътища с трайна настилка;
- Забранява се строителство на сгради и съоръжения, с изключение на посетителски и информационни центрове, екопътеки и съпътстващата ги инфраструктура и сгради и съоръжения, необходими за поддържането на съществуващата пътна мрежа;
- Забранява се строителство на водоелектрически централи, с изключение на тези, за които има издадено решение по ОВОС за одобряване на инвестиционно предложение или решение, с което е преценено да не се извършва ОВОС, както и съответните разрешителни по Закона за водите, издадени до момента на влизане на настоящата заповед в сила;
- Забранява се търсене, проучване и добив на подземни богатства;
- Забранява се влизането в пещерите: Кичика, Синьо-зелената пещера, Силивряк, Додалица 1, Додалица 2, Додалица 3, Додалица 4, Вълчата пещера, Весова дупка, Ахметъова дупка, Цънкова пещера и Джаханова дупка, с изключение на влизания с научни цели;
- Забранява се затварянето на входовете на пещерите;
- Забранява се паленето на огън, освен в определените за това места.

Защитена местност 535 „Храстево“ е обявена със Заповед №РД-173/23.02.2012 г. на МОСВ, бр. 26/2012 на Държавен вестник. Местността е с площ от 17,14 ха и попада в землището на град Девин. С нейното обявяване се цели опазването на уникална вековна гора от черен бор с участие на горун, цер, обикновен габър, планински бряст, бук и др. и с групова структура, както и с цел възстановяване на най-старата защитена територия, обявена в България, по инициатива на лесовъдите от региона на Смолян, а на територията ѝ е въведен следният режим на дейностите:

- Забранява се провеждане на голи сечи, както и отсичане на стари и хралупести дървета;
- Забранява се залесяване с неместни за района растителни видове;
- Забранява се разселване на неместни за района животински видове;
- Забранява се паша на домашни кози;
- Забранява се бивакуване на хора и домашни животни;
- Забранява се търсене, проучване и добив на подземни богатства;
- Забранява се строителство на: нови пътища с трайна настилка; сгради и съоръжения с изключение на посетителски центрове, екопътеки и съпътстваща инфраструктура;
- Забранява се палене на огън извън определените за това места;
- Забранява се използването на неселективни средства за борба с вредители в горите.

Защитена местност 29 „Чаирите“ е обявена със Заповед №3751/30.11.1973 г. на Министерство на горите и опазване на природната среда, бр. 101/1973 на Държавен вестник. Защитената местност е с площ от 300 ха и се намира в землището на село Триград. Целта на обявяване е опазване на вековна гора и характерния ландшафт. На нейната територия е въведен следният режим на дейностите:

- Забранява се сечене, чупене, изкореняване, обелване на цели дървета или части от тях, дълбаене подписи, засичане, боядисване, забиване на гвоздеи, както и всякакви действия, които водят до повреждане или унищожение на растителността;
- Забранява се пашата на добитък от всякакъв вид и през всякакво време;
- Забранява се палене на огън извън определените за тази цел места;

- Забранява се преследване, ловене и убиване на всякакви животни, а така също събиране и унищожаване яйцата на птиците и повреждане гнездата им;
- Забранява се ловуването и гърменето с огнестрелно оръжие и други средства;
- Забранява се замърсяване на водите в изворите, реките, езерата и изкуствените басейни;
- Забранява се повреждането или разрушаване чрез къртене, копаене, драскане по скалите или скалните образувания, намиращи се на границите на обекта;
- Забранява се повреждане на съществуващите пътища, или отваряне на нови такива, както и преминаването на каквито и да било превозни средства по алеите, определени за пешеходци;
- Забранява се копаене и вадене на пясък, глина и събиране на почвената покривка;
- Забранява се повреждането по какъвто и да е начин на съществуващите държавни и обществени постройки;
- Забранява се строеж на сгради и пътища, извън местата определени за тази цел с плана за благоустрояването на защитените местности;
- Забранява се повреждането и унищожаването по какъвто и да е начин служебните надписи, табели, пътеводни знаци и други съоръжения, както и поставянето на нови такива без разрешението на съответните горски стопанства;
- Разрешава се залесяване на голите площи;
- Разрешава се бране на някои растения с научна цел;
- Разрешава се провеждане на санитарна сеч в горите;
- Разрешава се във вечнозелените насаждения на горите да се извеждат изборна и групово-изборна сечи.

Поддържан резерват 11 „Шабаница“ е бивш резерват обявен със Заповед №2245/30.12.1956 г. на Управление горско стопанство към Министерски съвет, прекатегоризирана със Заповед №РД-198/29.02.2013 г. на МОСВ, бр. 33/2013 на ДВ. Поддържаният резерват е с площ от 22,08 ха и се намира в землището на село Триград. Целта на опазване е вековна буково-смърчова гора, като до утвърждаване на план за управление в поддържания резерват се разрешава извеждането на санитарни сечи при съхнене на повече от 5% от дървостоя, извеждане на паднала маса в резултата на природни бедствия и използване на биологични средства за растителна защита.

Защитени зони

Защитена зона BG0001030 „Родопи – Западни“ – обявена с Решение №611 от 16.10.2007 г. (ДВ, бр. 85/2007 г.) и изменена с Решение №811 от 16.11.2010 г., бр. 96/2010 на Държавен вестник. Защитената зона е обявена по Директивата за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна 92/43/ЕИО. Общата ѝ площ е 272 851,4 ха. Частта, попадаща в пределите на община Девин, обхваща землищата на всички населени места.

Защитена зона BG0002063 „Западни Родопи“ – обявена със Заповед №РД-835 от 17.11.2008 г. (ДВ, бр. 108/2008) и с увеличена площ с Решение №335 от 26.05.2011 г. (ДВ бр. 41/2011) и Заповед №РД-890 от 26.11.2013 г. (ДВ бр. 107/2013). Защитената зона е обявена по Директивата за опазване на дивите птици 2009/147/ЕИО. Общата ѝ площ е 133 384,78 ха, а частта, попадаща в пределите на община Девин, обхваща землището на общинския център. С обособяването на зоната се цели опазване и поддържане на местообитанията на видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние и възстановяване на местообитания на видове птици, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние. Обект на опазване са черен щъркел (*Ciconia nigra*), бял щъркел (*Ciconia ciconia*), осояд (*Pernis apivorus*), полски блатар (*Circus cyaneus*), малък креслив орел (*Aquila pomarina*),

скален орел (*Aquila chrysaetos*), малък орел (*Hieraetus pennatus*), сокол скитник (*Falco peregrinus*), планински кеклик (*Alectoris graeca*), лещарка (*Bonasa bonasia*), глухар (*Tetrao urogallus*), бухал (*Bubo bubo*), врабчова кукумявка (*Glaucidium passerinum*), уралска улулица (*Strix uralensis*), пернатонога кукумявка (*Aegolius funereus*), козодой (*Caprimulgus europaeus*), земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), сив кълвач (*Picus canus*), черен кълвач (*Dryocopus martius*), среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), белогръб кълвач (*Dendrocopos leucotos*), трипръст кълвач (*Picoides tridactylus*), горска чучулига (*Lullula arborea*), червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), малък ястреб (*Accipiter nisus*), обикновен мишелов (*Buteo buteo*), черношипа ветрушка (Керкenez) (*Falco tinnunculus*), сокол орко (*Falco subbuteo*) и пчелояд (*Merops apiaster*). За да бъде постигната посочената цел в обхвата на местността е въведен следния режим на дейностите:

- Забранява се залесяването на пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;
- Забранява се използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади.

Защитена зона BG0002113 „Триград-Мурсалица“ – обявена с решение №РД-531 от 26.05.2010 г., бр. 50/2010 на Държавен вестник. Защитената зона е обявена по Директивата за опазване на дивите птици 2009/147/ЕИО. Общата ѝ площ е 55 340,95 ха, а частта, попадаща в пределите на община Девин, обхваща землищата гр. Девин, с. Беден, с. Грохотно, с. Гьоврен, с. Кестен, с. Лясково, с. Стоманево и с. Триград. Целите на обявяване са опазване и поддържане на местообитанията на видовете птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние и възстановяване на местообитания на видове птици, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние. Обект на опазване са черен щъркел (*Ciconia nigra*), осояд (*Pernis apivorus*), черна каня (*Milvus migrans*), орел змияр (*Circus gallicus*), малък креслив орел (*Aquila pomarina*), скален орел (*Aquila chrysaetos*), белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), белошипа ветрушка (*Falco naumanni*), сокол скитник (*Falco peregrinus*), планински кеклик (*Alectoris graeca*), ловен сокол (*Falco cherrug*), лещарка (*Bonasa bonasia*), глухар (*Tetrao urogallus*), ливаден дърдавец (*Cygnus columbianus bewickii*), бухал (*Bubo bubo*), врабчова кукумявка (*Glaucidium passerinum*), пернатонога кукумявка (*Aegolius funereus*), козодой (*Caprimulgus europaeus*), земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), сив кълвач (*Picus canus*), черен кълвач (*Dryocopus martius*), среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), трипръст кълвач (*Picoides tridactylus*), сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), горска чучулига (*Lullula arborea*), червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), черночела сврачка (*Lanius minor*), ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), малък ястреб (*Accipiter nisus*), обикновен мишелов (*Buteo buteo*), черношипа ветрушка (Керкenez) (*Falco tinnunculus*), сокол орко (*Falco subbuteo*), речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), късокрил кюкавец (*Actitis hypoleucos*), пчелояд (*Merops apiaster*). За да бъде постигната посочената цел в обхвата на местността е въведен следния режим на дейностите:

- Забранява се разораването на пасищата и превръщането им в обработваеми земи;
- Забранява се използването на пестициди в пасища и ливади;
- Забранява се косенето на ливадите преди 1 юли, както и косене от периферията към центъра;
- Забранява се разкриването на нови баластриери в речните корита и речните тераси с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в Държавен

вестник има започната процедура или са съгласувани по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие;

- Забранява се изграждането на водноелектрически централи с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в Държавен вестник има започната процедура или са съгласувани по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие;
- Забранява се изграждането на вятърни генератори за производство на електроенергия с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в Държавен вестник има започната процедура или са съгласувани по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие, както и с изключение на тези за самостоятелно хранване на обекти.

Защитена зона BG0002105 „Персенк“ – обявена със Заповед №РД-772 от 28.10.2008 г., бр. 103/2010 на Държавен вестник. Защитената зона е обявена по Директивата за опазване на дивите птици 2009/147/ЕИО. Общата ѝ площ е 16 119,67 ха, а частта, попадаща в пределите на община Девин, обхваща землищата селата Брезе, Лясково, Михалково и Чуруково. Целите на обявяване са опазване и поддържане на местообитанията на видовете птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние и възстановяване на местообитания на видове птици, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние. Обект на опазване са осояд (*Pernis apivorus*), орел змияр (*Circus gallicus*), скален орел (*Aquila chrysaetos*), сокол скитник (*Falco peregrinus*), планински кеклик (*Alectoris graeca*), лещарка (*Bonasa bonasia*), глухар (*Tetrao urogallus*), врабчова кукумявка (*Glaucidium passerinum*), пернатонога кукумявка (*Aegolius funereus*), сив кълвач (*Picus canus*), черен кълвач (*Dryocopus martius*), среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), белогръб кълвач (*Dendrocopos leucotos*), трипръст кълвач (*Picoides tridactylus*), сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), горска чучулига (*Lullula arborea*), червеногръба сврачка (*Lanius collurio*), ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), голям ястреб (*Accipiter gentilis*), малък ястреб (*Accipiter nisus*), обикновен мишелов (*Buteo buteo*), черношипа ветрушка (керкenez) (*Falco tinnunculus*), сокол орко (*Falco subbuteo*). За да бъде постигната посочената цел в обхвата на местността е въведен следния режим на дейностите:

- Забранява се премахването на характеристики на ландшафта (синори, единични и групи дървета) при ползването на земеделските земи като такива;
- Забранява се залесяването на ливади, пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;
- Забранява се използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади;
- Забранява се намаляването площта на крайречните гори от местни дървесни видове.

2.5.6. УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Отпадъците са замърсител на атмосферния въздух, водните ресурси и почвата, в следствие на което човешкото здраве се поставя в непосредствен риск. Гореизложеното предопределя необходимостта от целенасочени действия във връзка с разрешаването на проблемите, свързани с управлението на отпадъците. Освен, че носят здравословни рискове, отпадъците притежават и ценни суровини, което позволява да бъдат рециклирани и повторно използвани в първичния и вторичния сектор на икономиката.

Всички населени места на територията на община Девин са обхванати от система за сметосъбиране и сметоизвозване. Събраните битови отпадъци от територията на общината се извозват до регионално депо за неопасни битови отпадъци – „Регионално депо за неопасни отпадъци на общините Доспат, Девин, Борино, Сатовча и Сърница“, разположено в близост

до с. Барутин, община Доспат. Към 2016 г. общият обем на поставените съдове за сметосъбиране в общината 545 710 литра (51 литра на жител към 2019 г.). Сметосъбирането и сметоизвозването се осъществява от общинското предприятие „Благоустройство и комунално стопанство“ – Девин. Поради планинския характер на територията и отдалечеността на общината от регионалното депо, събирането на битови отпадъци се извършват с малки, лесно проходимы сметосъбиращи автомобили и се извършва претоварване на отпадъците на определена за целта площадка. В общинския център е изградена система за разделно събиране на отпадъците от хартия, картон, пластмаса и стъкло, посредством 118 бр. цветни контейнери. В общината няма обособени места за събиране/организирана система за разделно събиране на ел. оборудване, отработени масла, излезли от употреба гуми и опасни отпадъци от домакинствата. Няма данни за нерегламентирани сметища на територията на общината.

Таблица 20: Генерирани количества отпадъци в община Девин през 2019 г.

Вид отпадък	Количество смесен отпадък на година, т/год.	Разделно събран отпадък на година, т/год.	Общ отпадък на година, т/год.	Общ отпадък на година, %
Хранителни	269,10	0,00	269,10	8,72
Хартия	130,82	13,90	144,72	4,69
Картон	122,80	17,90	140,70	4,56
Пластмаса	331,96	6,20	338,16	10,96
Текстил	124,83	0,00	124,83	4,04
Гума	106,56	0,00	106,56	3,45
Кожа	88,18	0,00	88,18	2,86
Градински	311,77	345,00	656,77	21,28
Дървесни	236,73	0,00	236,73	7,67
Стъкло	190,43	10,00	200,43	6,49
Метали	107,96	0,00	107,96	3,50
Инертни>4см	170,10	0,00	170,10	5,51
Опасни	58,19	4,55	62,74	2,03
Други	113,50	0,00	113,50	3,68
Ситна фракция<4см	2 688,99	0,00	2 688,99	10,56
Общо	2 688,99	397,55	3 086,53	100

Източник: Морфологичен анализ на отпадъците в Р България 2020 г.

За 2019 г. средното количество битов отпадък на един жител е 245,2 кг, която стойност е близка до тези, регистрирани в периода 2012-2016 г. Около 95% от опасните отпадъци са перилните и пречистващите препарати (близо 60%), празни опаковки от лакове и бои (близо 10%) и електрическите и електронните уреди (близо 25%). Следва системата за разделно събиране на отпадъците да бъде развита и да се подобри информираността на местното население по отношение важността от разделното събиране на отпадъци.

2.5.7. ИЗВОДИ

Проблеми

- Отсъствие на станция за измерване качеството на въздуха/нивата на шум;
- Заустяване на отпадни води в реките;
- Високо покритие на НЕМ – близо 2/3 от територията на общината.

Потенциали

- Условия за бързо разсейване на емитираните вредности;
- Добро качество на атмосферният въздух;
- Отсъствие на нерегламентирани сметища;
- Отсъствие на нарушени почви;
- Добър шумов фон;
- Използване на защитените зони и територии за алтернативен и щадящ туризъм.

2.6. АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ И УПРАВЛЕНИЕ

Общинската администрация осигурява изпълнението на законите, подзаконовите нормативни актове, решенията на общинския съвет, подпомага кмета на общината при осъществяване на правомощията му, осигурява технически дейността му, подпомага Общинския съвет и осигурява дейността му, извършва дейност по административното обслужване на гражданите, физическите и юридическите лица. Общинската администрация, при осъществяване на своята дейност, се ръководи от принципите на законност, равнопоставеност, прозрачност, достъпност, отговорност, целесъобразност и ефективност.

Общинската администрация е обща и специализирана.

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт. Той упражнява общо ръководство и контрол на общинската администрация и представлява общината.

Неговата дейност се подпомага от един секретар и двама заместник-кметове. Към специализираната администрация са включени отделите „Икономика, развитие и туризъм“, „Устройство на територията и общинска собственост“, „Хуманитарни дейности и програми по заетост“, службите „Местни данъци и такси“ и „ГРАО“. Към Общата администрация са отделите „Административно обслужване“, „Бюджет, финанси и управление на човешки ресурси“ и „Звено за организационно-техническо обслужване на общинския съвет“. Пряко подчинени на кмета на община Девин са кметовете на кметства, кметските наместници, главният архитект, звеното за вътрешен одит и главният експерт „Сигурност на информацията и ОМП“.

Кметовете на населените места изпълняват бюджета на общината в частта му за кметството, организират благоустройствени, комунални и др. мероприятия, упражняват контрол за законосъобразно използване, поддържане, охрана и опазване на общинската собственост.

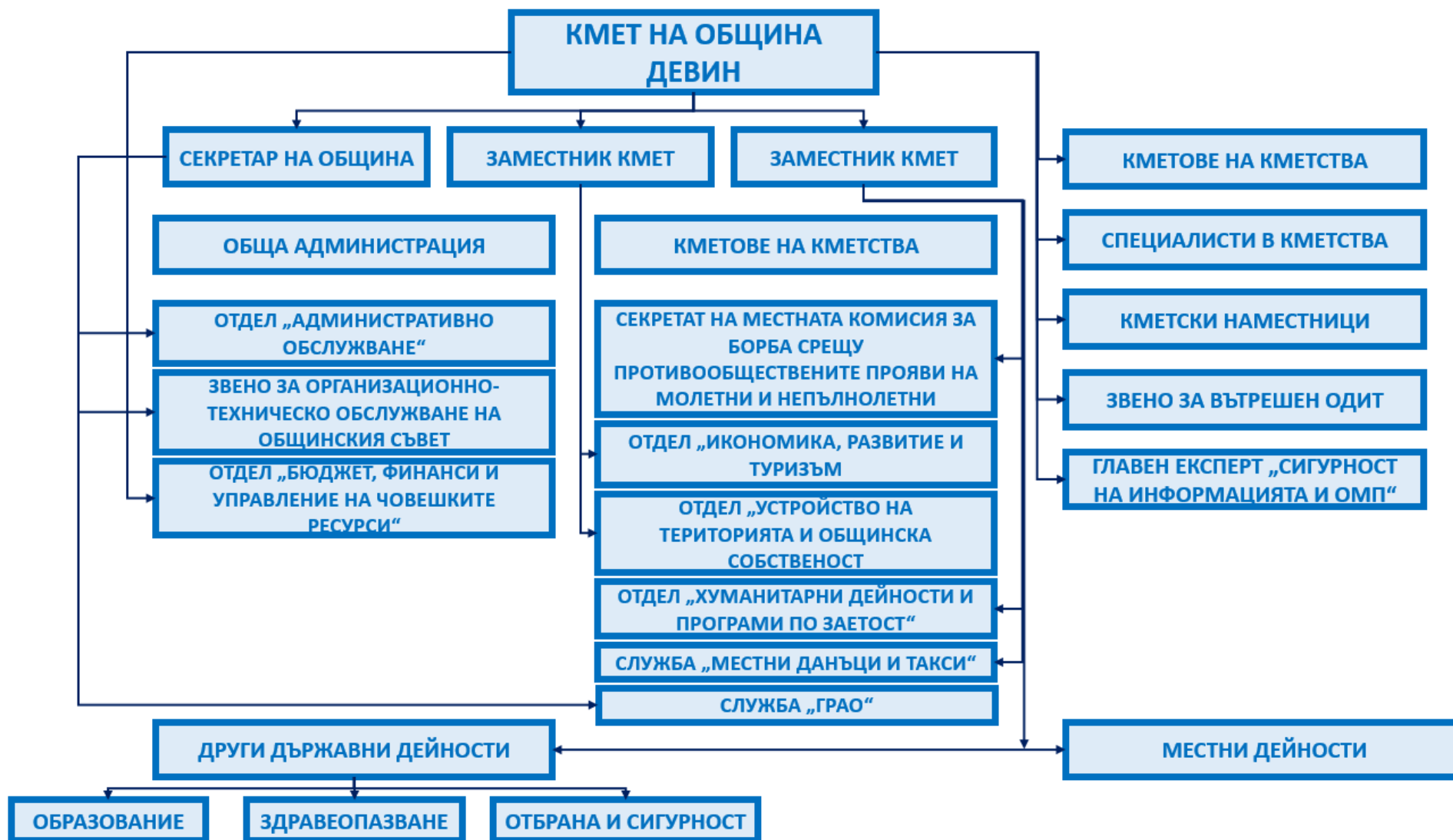
Структурата на община Девин е подробно описана в Устройствения правилник на администрацията на Община Девин. Тя отговаря на функциите, които са ѝ вменени и покрива всички основни отговорности на общинската администрация, които са сведени до:

- Управление на отпадъци;
- Изграждане и поддръжка на общинска инфраструктура;
- Ефективно функциониране на междуселищния транспорт;
- Стратегическо планиране на развитието. Териториално развитие и устройствено планиране, съобразени с нейните екологични, исторически, социални и други специфики;
- Поддържане и развитие на местни спортни, туристически и други обекти за отдих, обекти на културно-историческото наследство;

- Изграждане, поддържане и добро управление на сградите общинска собственост включително училища, болници и социални заведения, на центровете за социални грижи, на културни, исторически и архитектурни паметници от общинско значение;
- Изграждане и управление на общинските детски градини;
- Организация и развитие на културни дейности, вкл. развитие и управление на местни културни институти, изцяло или частично собственост или на подчинение на общината;
- Предоставяне на административни услуги, планиране и управление на местните данъци и такси;
- Защита на населението;
- Управление на общинските фирми и предприятия;
- Функции по управление на здравеопазването, образованието, социалните дейности културата, споделено с държавата..

2.6.1. АДМИНИСТРАТИВНА СТРУКТУРА И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКА АДМИНИСТРАЦИЯ

Фигура 39: Административна структура на Община Девин

Източник: Устройствен правилник на община Девин

Дейността на общинската администрация се контролира и утвърждава от Общинския съвет на община Девин, съставен от 17 общински съветници. Общинските съветници представляват различни социални и териториални общности и защитават техните интереси. Работата на Общинския съвет е регулирана посредством Правилник за организацията и дейността на Общински съвет – Девин, неговите комисии и взаимодействието му с общинската администрация. Към Общинския съвет на Община Девин за мандат 2019-2023 г. функционират пет постоянни комисии, всяка съставена от председател и петима членове:

- Бюджет и финанси. Европейски фондове и програми;
- Устройство на територията. Общинска собственост, селско и горско стопанство;
- Здравеопазване и социална политика. Екология;
- Образование, младежки дейности, спорт, туризъм, култура;
- Противодействие на корупцията и предотвратяване и установяване на конфликт на интереси.

2.6.2. ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ

Броят на служителите през последните не бележи значими изменения, което е добре за работната динамика на общината. Необходимо е да се предоставят и популяризират възможности са стажантска програма с цел по-лесно привличане и задържане на обучени кадри за работа в общинските структури.

Таблица 21: Административен капацитет на Община Девин

ПОКАЗАТЕЛИ	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ОБЩО СЛУЖИТЕЛИ	95	94	99	97	98	99
Служебно правоотношение	7	7	7	6	9	9
Трудово правоотношение	88	87	92	91	89	90
По служебно правоотношение на ръководни длъжности	6	6	6	5	8	8
По служебно правоотношение – експертен	1	1	1	1	1	1
По трудово правоотношение на ръководни длъжности	18	17	17	17	16	18
Експертен и технически състав по трудово правоотношение	70	70	75	74	73	72
Временно наети лица	65	73	48	83	137	160

Източник: Община Девин

Броят на служителите в общинската администрация, които са пряко свързани с подготовката и управлението на проекти е 11 към 2019 г., което следва да е достатъчно за нуждите на община Девин. Административният капацитет на служителите се поддържа посредством обучения, като в периода 2014-2019 г. са се обучавали по 55 души средногодишно, а средногодишният обем на разходите за обучение е 8 360 лв. Всички служители на общинската администрация имат достъп до интернет, а наличната техника следва да задоволи потребностите на администрацията През разглеждания период няма проведени стажове. Може да се положат усилия са привличане на студенти, които да изкарват стажа си в Общината, а в последствие да бъдат задържани като експертни кадри.

2.6.3. ПОЛИТИКИ, ПРОГРАМИ, ПРОЕКТИ И ИНИЦИАТИВИ

Общинският съвет на община Девин е утвърдил следните планове, програми и стратегии:

Общ устройствен план на община Девин (проект)

Общият устройствен план на община Девин се обосновава с настъпилите съществени изменения в социално-икономическата среда и условията, в които се развиват икономиката, социалната сфера, техническата инфраструктура, състоянието на природната среда и необходимостта от актуализация на кадастралните и регулационни планове на селищата в общината. Настъпилите промени дават отражение върху процесите, свързани с развитието на основните функционални системи на община Девин, които имат определени изисквания и към устройственото планиране на общинската територия. Общите устройствени планове са основа за цялостното устройство на териториите на общините, на части от тях или на отделни населени места с техните землища. Предвижданията на общите устройствени планове, с които се определят общата структура и преобладаващото предназначение на териториите, видът и предназначението на техническата инфраструктура и опазването на околната среда и обектите на културно-историческото наследство, са задължителни при изготвянето на подробните устройствени планове.

Общият устройствен план се изготвя в изпълнение на разпоредбите на Закона за устройство на територията (ЗУТ) и е дългосрочен документ с времеви хоризонт 30-40 години, уреждащ пространственото развитие на общината.

Общински план за развитие на община Девин

Общинският план за развитие на община Девин е основният инструмент за управление на общината. По същество планът се разработва и прилага в общия контекст на актуалната законодателна и стратегическа рамка на регионалното развитие в България и Европа, като има за цел да изяви местната специфика и да предложи аргументирани решения за социалните, икономическите, екологичните, културните и управленските предизвикателства по пътя към устойчивото развитие на общината.

Общинският план за развитие се изготвя в изпълнение на разпоредбите на Закона за регионалното развитие (ЗРР) и е средносрочен стратегически документ с времеви хоризонт на действие 7 години, задаващ социално-икономическото развитие на общината.

Дългосрочна (2019-2029 г.) и краткосрочна (2019-2023 г.) програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива на община Девин

Краткосрочната и дългосрочната програми за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници (ВИ) и биогорива на община Девин са разработени в съответствие с Национален план за действие за енергията от възобновяеми източници (НПДЕВИ), чл. 10, ал. 1 и ал. 2 от Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ), както и с Националния план за сгради с близко до нулево потребление на енергия 2015 г. – 2020 г. (НПСБНПЕ 2015–2020), разработен на основание чл. 9, ал.1 от Директива 2010/31/ЕС относно енергийните характеристики на сградите. Плановете отговарят на нарастващата необходимост за ефективно използване на енергийните ресурси, подобряване качеството на живот чрез енергийна ефективност и ограничаване на негативното въздействие върху околната среда в резултат на употребата на конвенционалните енергийни източници.

Програма за управление на община Девин за периода 2019-2023 г.

Програмата за управление на Община Девин за мандат 2019-2023 г. е разработена на основание чл. 44, ал. 5 от Закона за местното самоуправление и местната администрация. Програмата е съобразена с визията за развитие на общината, общинския план за развитие на Община Девин 2014-2020 г., интегрирания план за градско развитие, стратегията за туристическо развитие, както и с тенденциите, заложи в стратегически национални и европейски програми.

Стратегия за разпореждане и управление на общинската собственост за периода 2019-2023 г. на Община Девин.

Ефективното управление на общинската собственост е важен инструмент за осъществяване на политиката на общината за устойчиво местно развитие, която включва мерки за изграждане на инфраструктурите, повишаване на инвестиционния интерес, благоустрояване на населените места, опазване на околната среда и историческото наследство и подобряване качеството на живот на хората. Стратегията е разработена в съответствие с чл.8 ал.8 от Закона за общинската собственост и определя политиката на общината по отношение на управлението на общинска собственост за периода 2020-2023 г.

2.6.4. КАПАЦИТЕТ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПРОЕКТИ

Община Девин демонстрира все по-добър капацитет по отношение реализацията на проекти. Данните от ИСУН и ИСУН2020 показват, че общината е увеличила броя на сключените договори повече от двойно, а размера на привлечените средства на глава от населението – над 5 пъти. Ръст има и по отношение на стойността и броя бенефициенти по отношение на проектите, реализирани на територията на общината. По-големият брой бенефициенти е индикатор за подобрена информираност на бизнеса за възможностите на европейските програми. Към момента на изготвянето на ПИРО Девин 40 от сключените договори през програмния период 2014-2020 г. са в процес на изпълнение, а други 6 са сключени, но още не е започнато изпълнението по тях. Прави впечатление, че 33 от договорите са във връзка с пандемията Covid-19.

Таблица 22: Брой, стойност и БФП на проектите реализирани в община Девин за периода 2007-2020 г.

Показател	2007-2013	2014-2020
Общ брой договори*	17 (7)	62 (18)
Обща стойност БФП	3 468 190 лв.	16 249 724 лв.
Обща стойност на проектите	5 019 652 лв.	17 494 880 лв.
Общ брой бенефициенти	9	36
Население към 31.12.2013 и 31.12.2019	12 234	10 696
Привлечени средства на 1 човек (лв.)	283,48 лв.	1 519 лв.
Привлечени средства на 1 човек (лв.) – с бенефициент Община Девин	157,80 лв.	811,94 лв.

Източник: ИСУН 2020, ИСУН, НСИ, собствени изчисления

* Забележка: в скоби е броят на проектите, чиито бенефициент е Общината.

2.6.5. ИЗВОДИ

Проблеми

- Сравнително неактивен граждански сектор;
- Ниска активност по отношение подготвянето и подаването на проектни предложения от страна на общината;
- Отсъствие на НПО сектор в общината.

Потенциали

- Разширяване на експертния и техническия състав на общинската администрация;
- Провеждане на обучения за подобряване на административния капацитет;
- Привличане на стажантски кадри в общинската администрация;
- Натрупан опит по отношение на подготовката и подаването на проекти;
- Използване на експертния капацитет на общинските служители;
- Наличие на активна МИГ и МИРГ;
- Реализация на различни видове проекти, вкл. по сложност, позволяващи ускорена реализация на проекти в новия програмен период.

3. ОПИСАНИЕ НА ВЗАИМОВРЪЗКИТЕ НА АНАЛИЗА С РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРОВЕДЕНИЯ ХОРИЗОНТАЛЕН СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА РАЙОНИТЕ НА НАЦИОНАЛНО НИВО

Социално-икономическият анализ на районите на Р България (Анализа на районите) представя настъпилите промени за периода 2014-2020 г. в икономическото, социалното, демографското, инфраструктурното развитие и състоянието на околната среда и очертава основните тенденции в тях. Също така се дават прогнози за развитието им до 2027 г. Той е структуриран в 3 основни части.

Първата част обхваща териториалния анализ на развитието по тематични направления и ключови характеристики по три основни теми – темата за урбанистичното развитие, териториалните аспекти на секторните политики, административния капацитет за провеждането им и за изпълнение на проекти.

Втората част акцентира върху сравнителния анализ на социалното, икономическото, демографското и екологичното състояние и развитие и инфраструктурното осигуряване на районите, областите и общините. Във всяко тематично направление са проследени промените, настъпили в резултат на прилаганите европейски и национални политики и програми и са систематизирани изводи за въздействието на външни и вътрешни фактори, за установените трайни тенденции и възможностите за преодоляване на проблемите.

Третата част обобщава синтезираните изводи от първите две и ги надгражда с интегриран национален профил.

Съдържанието на втората и третата част, както и на резюмето на анализа припокриват темите, изследвани в ПИРО. Това е първата взаимовръзка между ПИРО и Анализа на районите – съдържанието.

Освен това темите в Анализа на районите, особено в частите за демография, социално развитие и икономика, са проследени чрез ключови показатели, които са използвани в ПИРО Девин за открояване на местните характеристики. **Това спомага за сравнението на част от изводите, направени в Анализа на районите и този за целите на ПИРО.** Допълнително по отношение на **демографските показатели**, при изготвяне на ПИРО Девин, **са съпоставяни с тези на областно и национално ниво**, за да могат да се проследят взаимовръзките между тях.

В следващата таблица са изведени основните изводи от Анализа на районите и заключенията в ПИРО. Този подход дава възможност да бързо очертаване на взаимовръзката между двата анализа – къде има припокриване (т.е. изводите за Девин са валидни и за национално/регионално ниво), къде се отчита разминаване (т.е. заключенията за община Девин са по-негативни или обратното – по-благоприятни).

Таблица 23: Взаимовръзки между заключенията от Анализа на районите и ПИРО

Заключения от Анализа на районите	Заключения от социално-икономическия анализ на ПИРО	Взаимовръзка
ТЕМА: ДЕМОГРАФИЯ И ПАЗАР НА ТРУДА		
<p>Демографската ситуация в страната се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението, намаляваща раждаемост и задържащо се високо равнище на общата смъртност, отрицателен естествен и механичен прираст.</p>	<p>Населението в общината устойчиво намалява; Естественият и механичният прираст са с по-неблагоприятни стойности спрямо средните за страната.</p>	<p>Заключенията, произлизащи от анализа на регионите се отнасят и за състоянието на общината.</p>
<p>Намаляване на дела на населението в трудоспособна възраст</p>	<p>Намалява делът на населението в трудоспособна възраст от 61,4% на 57,6% в рамките на шест години.</p>	<p>Община Девин е със същата характеристика като на национално ниво.</p>
<p>Териториалното разположение на населението е предимно в градовете – 73,5% (2017 г.)</p>	<p>Населението в общината е поравно разпределено между градовете и селата – 54,2% от населението на общината живее в град Девин.</p>	<p>Заключенията направени в анализа на районите не са относими към общината.</p>
<p>Изчерпан демографски потенциал на селата, които до неотдавна са били източник на миграция към градовете.</p>	<p>Селата в общината са с изчерпан демографски потенциал. Няма населено място, при което да се наблюдава ръст на населението.</p>	<p>Общината е с характеристика, сходна на тази на страната.</p>
<p>Коефициентът на безработица намалява</p>	<p>Делът на безработните лица в общината е намалял от 27,2% на 11,8% в периода 2014-2019 г.</p>	<p>Общината е със същата характеристика като на национално ниво.</p>
ТЕМА: ТЕРИТОРИАЛНО УРБАНИСТИЧЕН АНАЛИЗ		
<p>Общините в България са класифицирани като: силно урбанизирани (централни), средно урбанизирани (междинни) и слабо урбанизирани (периферни–152– при които над 50% от населението е в населени</p>	<p>В ИТСР на Южен централен регион община Девин е определена като „средно урбанизирана община“.</p>	<p>Общината е част от втората по големина група община.</p>

Заклучения от Анализа на районите	Заклучения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
места под 5 хил. жители или общините са с център град под 5 хил. жители.		
В Анализа на районите са определени агломерационни образувания по дадени критерии.	Община Девин не попада в агломерационен ареал.	Община Девин не е част/няма потенциал да стане част/да образува агломерационно образувание.
ТЕМА: ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ		
БВП и БВП на глава от населението нараства	На ниво „община“ не се поддържа информация за БВП, но за област Смолян показателят нараства.	Неприложимо.
Нараства производителността на труда	Производителността на труда в общината е нараснала с близо ¼ за периода 2014-2019 г.	Общината е със сходна характеристика.
Най-голям брой МСП са в групата на микропредприятията (от 0 до 9 заети), достигат 92,47% (2017 г.) от общия брой предприятия в нефинансовия сектор, следвани от втората група (от 10 до 49 заети)	Микро предприятията съставят 90% от всички нефинансови предприятия на територията на община Девин, а на второ място са малките предприятия.	По-равномерно разпределение спрямо средното за страната.
Атрактивността на българския туризъм се формира от културно-историческо наследство, природни ценности, разнообразни пейзажи, качествени услуги и добра свързаност/достъпност.	Възможностите за развитие на туризма на територията на общината могат да се реализират чрез еко, риболовен, балнеоложки, културно-познавателен, спа и планински туризъм.	Общината притежава характеристиките, определени в Анализа на районите за развитие на туризма.
ТЕМА: СОЦИАЛНА СФЕРА		
Обхватът на деца в предучилищно образование е намалял до степен, че всяко пето дете не посещава детска градина.	Местата в детските градини в община са достатъчни, за да обхванат всички деца. В същото време в анкетното проучване не е посочен като проблем възможността за	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво.

Заклучения от Анализа на районите	Заклучения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
	посещаване на детска градина.	
Броят на учениците в страната намалява ежегодно с близо 1,5%. Закриват се училища, предимно в малките населени места.	Броят на учениците е намалял с 10% за последните 6 учебни години. Закрити са две учебни заведения. При запазване на темповете съществува опасност от закриване на още учебни заведения.	Изводите от анализа на районите са приложими и за община Девин.
Въпреки че се наблюдава макар и символично намаляване на дела на преждевременно напускащите училище, все още този дял е твърде висок - 2,96%.	Делът на учениците, напуснали образователната система, варира от 0% до 1,1% през последните години.	Общината е със значително по-добра характеристика от средната за страната.
ТЕМА: ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА		
В национален план електроенергийната мрежа е добре развита и всички населени места са електроснабдени.	Всички населени места на територията на общината са електрифицирани.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Газопроводната мрежа в България има нужда от доразвитие. Необходимо е и увеличаване на дела на газифицираните домакинства до набелязаната цел до 30% през 2020 г.	Още не е изградена връзка към газопреносната мрежа за общината, не се очаква и скорошно изграждане на такава.	Изводите, направени в Анализа на районите, са валидни и за община Девин.
Нарастване на участието на ВЕИ в енергийния баланс на страната. Новият акцент в използването на ВЕИ е да се насочи към децентрализирано производство на енергия от ВЕИ, предимно за собствени нужди и присъединяване към мрежите с по-ниско	На територията на община са изградени едни от най-големите ВЕЦ, както и няколко ФТЕЦ.	Изводите, направени в Анализа на районите, са валидни и за община Девин.

Заклучения от Анализа на районите	Заклучения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
напрежение, което ще намали и разходите за пренос.		
Често срещан е проблемът с „режим на водоснабдяване“, който силно влошава качеството на живот на населението.	В община Девин не се наблюдава водоснабдителен режим.	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво.
ТЕМА: ОКОЛНА СРЕДА		
Национален проблем по отношение състоянието на атмосферния въздух е замърсяването с фини прахови частици (ФПЧ), което е сред най-високите в ЕС. То има ясно изразен сезонен характер.	На територията на община Девин няма значими местни източници на емисии от замърсители на атмосферния въздух.	Общината е с по-добра характеристика от тази на национално ниво.
Подобрява се качеството на повърхностните води в страната.	Състоянието на повърхностните води в общината варира от умерено до отлично. Следва да се изгради/доизгради канализационната мрежа и ПСОВ, за да се избегне замърсяването им.	Общината е със сходна характеристика със страната.
Нивата на шум в по-голямата част от изследваните пунктове надвишава граничните стойности за съответните населени територии.	На територията на община Девин няма значителни шумови източници.	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво.
ТЕМА: АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ		
Наличието на административен капацитет в местните власти за усвояване на средства по оперативни програми и натрупването на инвестиции с икономически и социален характер, подкрепени от оперативните програми, са	Общината привлича все повече средства от ЕСИФ, което показва подобряване на нейния административен капацитет.	Изводите, направени в Анализа на районите, са валидни и за община Девин.

Заклучения от Анализа на районите	Заклучения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
важно условие за растежа на териториалните единици.		
Силна зависимост от европейските фондове и помощи и несъобразените с местния потенциал и характеристики приоритети и проекти, без задълбочен анализ на потребностите, ефективността, управлението и поддържането на изградените обекти.	Проектите, които се реализират от Общината почиват на задълбочени анализи на местните потребности и целят повишаване качеството на живот на жителите на Девин. Налична е силна зависимост от фондовете на ЕС за реализирането на големи проекти.	Изводите, направени в Анализа на районите, са частично валидни за община Девин.
ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЮЖЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН В АНАЛИЗА НА РАЙОНИТЕ, ОТНАСЯЩИ СЕ ДО ОБЩИНА ДЕВИН		
<p>Разширение/рехабилитация/изграждане на канализационни мрежи;</p> <p>Реконструкция на водоснабдителната система и подобряване качеството на вода;</p> <p>Създаване на мобилни екипи в областните лечебни заведения за осигуряване на медицинска помощ в отдалечени и труднодостъпни места.</p>		

4. ВРЪЗКА НА ОБЩИНАТА СЪС СЪСЕДНИ ТЕРИТОРИИ, КОИТО ИМАТ ПОТЕНЦИАЛ ДА ВЛИЯТ ВЪРХУ РАЗВИТИЕТО ѝ

Съседните територии, с които общината граничи, са община Смолян (област Смолян), община Чепеларе (област Смолян), община Борино (област Смолян), община Брацигово (област Пазарджик), община Батак (област Пазарджик), община Родопи (област Пловдив) и община Кричим (област Пловдив).

В интегрираната териториална стратегия за ЮЦР е посочена възможността за сдружаване между община Девин и общините Борино, Сърница и Доспат. През изминалите години са реализирани два съвместни проекта с община Доспат в сферата на социалните услуги, както и голям проект с общините Борино, Сатовча, Сърница и Доспат в сферата на околната среда и управлението на отпадъците. Следва тези практики да се затвърдят и разширят обхвата си през предстоящия програмен период 2021-2027 г.

Общините Девин и Смолян работят съвместно и по прилагането на подхода ЛИДЕР. Целта на сдружаването е постигането на устойчиво развитие на територията на МИГ Девин – Смолян, включваща цялата територия на община Девин и част от територията на община Смолян включваща всички населени места и техните землища, без град Смолян в строителните му граници по смисъла на Наредба №22 от 14 декември 2015 г. на Министерство на земеделието и храните; насърчаване на социалното приобщаване и намаляване на бедността; интегриран подход към околната среда чрез съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ресурсна ефективност, включително дейности за превенция и управление на риска и за използване потенциала на културното наследство; фокусиране върху иновациите чрез насърчаване на въвеждането им в практиката; насърчаване на устойчивата и качествена заетост и подкрепа на мобилността на работната сила; повишаване на конкурентоспособността на местните икономики и възможности за създаване на местен бизнес, включително чрез диверсификация, алтернативни дейности и устойчиво производство; подобряване на качеството на образованието и повишаване квалификацията на населението; развитие на организационен капацитет и повишаване на обществената активност на територията на МИГ за изпълнение на дейности, допринасящи за постигане целите на сдружението; насърчаване и осигуряване на представеността, активното включването и участието на възможно по-широки кръгове членовете на общността и групи заинтересовани страни; участие в партньорски мрежи за сътрудничество по изпълнението на съвместни проекти с други МИГ или сродни организации на регионално, национално и международно ниво; развитието на териториалното сътрудничество в рамките на всеки един от представените в сдружението сектори; изграждането на гражданско общество, диалог и прозрачност чрез осъществяване на граждански инициативи и сътрудничество с държавни институции, местни и регионални власти. За програмния период 2021-2027 г. следва да се изгради нова визия, по която общините да продължат своето съвместно развитие. Основната идея на подхода „Водено от общността местно развитие“, като част от политиката за развитие на селските райони, се основава на разбирането, че поради разнообразието на селските райони в Европа, стратегиите за развитие са много по-ефективни и ефикасни, ако се решават и прилагат на местно ниво от местните участници, придружени от ясни и прозрачни процедури, подпомагани от местни обществени екипи и разпространяващи добрите практики.

Като връзка с потенциал за влияние следва да се разгледа и „МИРГ Високи Западни Родопи: Батак-Девин-Доспат“. Местната инициативна рибарска група е форма на публично-частно партньорство с участие на общините, физически лица, еднолични търговци или

юридически лица, осъществяващи дейността си в сектор „Рибарство“, както и в други социално-икономически сектори в рамките на територията на общините Батак, Девин и Девин. Дейностите на сдружението целят повишаване на качеството на живот, поддържане на икономически просперитет, поддържане на заетостта и създаване на нови работни места, подобряване качеството на околната среда и насърчаване на сътрудничеството между рибарските групи на територията, на която оперира МИРГ. През 2018 г. е сключен договор за безвъзмездна финансова помощ за изпълнение на стратегията за водено от общностите местно развитие. Предвидените мерки са „Диверсификация и нови форми на доход“, „Продуктивни инвестиции в аквакултурите“, „Преработване на продуктите от риболов и аквакултури“. „Подкрепа за инфраструктура и услуги, свързани с малките рибарски стопанства и туризма, в полза на малки рибарски общности“, „Защита на околната среда и рибарската територия, с цел запазване на тяхната привлекателност, обновяване и развитие на крайбрежните рибарски селища и съхранение и развитие на природното и културно наследство“ и „Текущи разходи и популяризиране на стратегия за водено от общностите местно развитие“. Проектът е на обща стойност от 3 911 660 лв. и следва да бъде приключен през 2023 г.

Община Девин има обща граница с Р Гърция, което дава възможност за провеждане на съвместни инициативи и привличане на средства по Програмата за трансгранично сътрудничество „INTERREG“. Към момента на изработване на ПИРО Девин, програмата INTERREG все още не е завършена. Очаква се тя да бъде одобрена през 2022 г., след което следва да се проучат евентуалните съвместни инициативи, които биха могли да се финансират посредством нея.

В ИТСП на ЮЦР е идентифицирана необходимостта от осигуряване на свързаност към единната електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ) на държавната администрация на четири общини от област Смолян, а именно Девин, Борино, Доспат и Чепеларе, което предполага съвместни усилия от страна на общините.

Община Девин попада в социалните зони в ИТСП. Зоните са определени на база икономически показатели и липса на близък център от второ ниво или принадлежност към планински/граничен район. Целта на зоните е да се намали социалната дистанция и изолация на определени общини от региона от останалите такива. Общината е част от групата община „Рила-Родопи“, в която попадат общините Велинград, Брацигово, Сърница, Батак, Борино, Доспат и Девин. Тези общини следва да бъдат целево подпомагани и са приоритетни при участие в проекти за финансиране от националните и оперативни програми през програмния период. Ще се търсят механизми за териториално фокусиране на интервенциите, които чрез интегриран подход ще позволят да бъде оползотворен местният потенциал по най-добрия начин, както и да бъдат адресирани местните проблеми и предизвикателства. Реализирането на интегрирани териториални инвестиции, както и прилагането на воденото от общността местно развитие ще позволи да се постигнат синергийни ефекти от реализираните интервенции.

Чрез анкетното проучване, проведено сред населението, живеещо и работещо на територията на община Девин, за проучване мнението на заинтересованите страни за разработването на ПИРО Девин 2021-2027 г., бяха идентифицирани възможности за съвместни инициативи със съседните общини. Сред тях се открояват предложения за развитие и реклама на туризма в общината съвместно с Р Гърция, общините Борино и Доспат, подобряване на междуселищните връзки и подобряване на здравните и социалните услуги, съвместно с общините Борино и Доспат.

5. СИНТЕЗЕН SWOT АНАЛИЗ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> • Разположение на общината в Западните Родопи – природни дадености; • Наличие на минерални извори и използването им за бутилиране на минерална вода и балнеолечение; • Наличие на големи водни ресурси – язовирите Цанков камък и Въча; • Добре развито горско стопанство – традиции в дърводобива и богат горски фонд; • Засилваща се роля на общината в областната икономика; • Наличие на функциониращ медицински център; • Липса на сериозни промишлени замърсители; • Наличие на МИГ и на МИРГ; • Използване на ВЕИ; • Нисък дял на отпаднали от образователната система; • Разпознаваема туристическа дестинация. 	<ul style="list-style-type: none"> • Отрицателен естествен прираст; • Отрицателен механичен прираст; • Спад в броя на населението в трудоспособна възраст; • Отдалечено от вътрешността на страната и планинско географско местоположение; • Неработещи/недоизградени канализационна мрежа и ПСОВ; • Амортизирана водопроводна мрежа; • Лошо качество на пътната инфраструктура; • Лошо състояние на уличната мрежа и осветление; • Лошо състояние на ВиК мрежата в общината; • Неактивен граждански сектор.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none"> • Възможности за внедряване на ВЕИ и подобряване на енергийната ефективност по отношение на сградния фонд; • Възможности за допълнително развитие на туристическия потенциал и диверсифициране на туристическия продукт на общината; • Активно провеждане на курсове за преквалификация с цел задоволяване на пазарните нужди; • Разкриване на нови социални услуги и увеличаване на капацитета на съществуващите такива; • Реализиране на съвместни проекти със съседни общини; • Реализация на съвместни инициативи с Р Гърция; • Изграждане на път и ГКПП към Р Гърция; • Доизграждане на канализационната мрежа и изграждане/рехабилитация на ПСОВ; • Подмяна на ВиК мрежата и намаляване загубите на вода; • Реализиране на активно партньорство между общината и заинтересованите страни. 	<ul style="list-style-type: none"> • Липса на финансов ресурс за реализацията на общински проекти; • Неефективно и нецелесъобразно използване на средствата от програмния период 2021-2027 г.; • Обезлюдяване на населените места в общината; • Влошаване на качеството на водите и почвите поради отсъствието на канализационна инфраструктура; • Недостиг в утвърдения капацитет на социалните услуги; • Труден достъп до свободни средства за стартиране и съфинансиране на проекти.

6. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г.

6.1. ОСНОВОПОЛАГАЩИ ПРИНЦИПИ ПРИ ФОРМУЛИРАНЕТО НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА ЧАСТ

Планът за интегрирано развитие на община Девин е изготвен в съответствие с изготвените от МРРБ „Методически указания за разработване и прилагане на плановете за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“, както и съобразно Закона за регионалното развитие, Закона за административното деление на Република България, Закона за местното самоуправление и администрация, както и останалите нормативни актове изброени в началото на документа (Таблица 1). Стратегическият документ е съобразен и с постановките на кохезионната политика на ЕС за периода 2021-2027 г.

Целите и приоритетите на настоящия план за развитие са съобразени с изискването за съгласуваност с основните стратегически документи на глобално, европейско, национално и регионално ниво. Те са плод на съзнателно прилагане на основния принцип в планирането „Мисли глобално – действай локално“. Практически това означава намиране на рационални решения на общинско ниво в подкрепа на 17-те глобални цели на устойчивото развитие, формулирани в документа „Дневен ред 2030“. В рамките на Европейския съюз, Документът за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“ очертава рамката за планиране на развитието от националните, регионалните и местните власти на страните членки. Този документ пренася в следващия планов период основните постановки на актуалните – Стратегия „Европа 2020“, Териториалния дневен ред на ЕС 2020 и Общата стратегическа рамка на ЕС до 2020, съобразявайки ги с променящата се обстановка. Целите на политиката на ЕС до 2050 г. за модерна, ресурсно-ефективна, конкурентоспособна и климатично неутрална икономика ще окажат силно влияние върху развитието на определени територии от страната поради специфичната насоченост и характеристики на развиващите се там индустриални отрасли. За да могат да бъдат изпълнени е необходимо да се планира, координира и осъществи подпомагане на най-засегнатите области от енергийния преход чрез изпълнението на интегрираните териториални инвестиции на регионално ниво.

Стратегическата част на ПИРО Девин е синхронизирана и с националните стратегии: „Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022“, „Актуализирана национална концепция за развитие 2013-2025“ и „Национална програма за развитие България 2030“. Рамка на ПИРО се явява „Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион 2021-2027“. С ключово значение при изработването на документа е смяната на фокуса – от инвестиции в населени места към териториална подкрепа, както и от секторно ориентирана помощ към интегрирани териториални инвестиции. Важно е да се отбележи, че ПИРО Девин 2021-2027 г. не отхвърля, а надгражда ОПР Девин 2014-2020 и продължава инициативите, имащи за цел да се справят с негативни тенденции в развитието на общината.

Стратегията на ПИРО Девин се базира на:

- Използване на резултатите от целевия и проблемен анализ;
- Резултатите от анкетното проучване сред местните заинтересовани страни;
- Определяне на размера и възможностите за комбинирано използване на финансово-капиталовия и друг материален ресурс за реализацията на проекти и програми, свързани с подобряване на градската среда, както в определените зони за въздействие, така и на цялата територия на общината.

Фигура 40: Основни принципи, съблюдавани при формулирането на плана

Източник: Авторски колектив ПИРО Девин 2021 г.®

Структурата на стратегическата част на ПИРО Девин обединява визията за развитие на общината до 2027 г., три стратегически цели, пет приоритетни области и необходимите конкретни мерки, дейности и инициативи, за осъществяването им. Заложената структура напълно съответства на „Методическите указания“, като същевременно се позовава на съвременния интегриран подход за планиране. Визията е изградена въз основа на представата на местната общност относно състоянието и желания ход на развитие на община Девин.

6.2. ПОДХОД ЗА ФОРМУЛИРАНЕ НА ВИЗИЯТА

Визията за развитието на община Девин до 2027 г. отразява кратко и ясно представата на жителите на общината за желаното състояние на средата около тях, както и желаната посока на развитие. Тя е формулирана в резултат от проведената обществена дискусия със заинтересованите страни и резултатите от допитването на населението. По този начин в нея се отразяват точно действителните потребности на хората за развитие на ключовите икономически и социални сектори, както и тяхното желание за пространствена и естетическа промяна в жизнената среда. Добре формулираната визия очертава стратегическите цели и приоритети на ПИРО и по този начин аргументира избора на зони за въздействие, където бъдещите интервенции ще донесат най-голяма възвръщаемост на вложените средства и устойчиви ползи за обществото.

6.3. ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ

Визията на общината представлява желаното и постижимо състояние на община Девин към 2027 г. Тя е водеща по отношение на стратегическата част на плана и го рамкира. Нейното формулиране преминава през следните етап:

- Извършване на експертен анализ, оценка и изводи от формулировките на визиите на стратегическите и планови документи на европейско, национално, регионално и местно ниво;

- Запознаване с досегашна визия на общината, преценка на нейната актуалност и изразяване на мнения от страна на заинтересованите страни посредством извършеното анкетно проучване;
- Представяне на работна формулировка на визията на ПИРО Девин и прецизиране от страна на сформирания работна група в общината;
- Отразяване на направените препоръки и предложения и представяне на окончателната визия на ПИРО.

ОБЩИНА ДЕВИН – АТРАКТИВЕН И ЕКОЛОГИЧНО ЧИСТ ТУРИСТИЧЕСКИ РЕГИОН И БЛАГОПРИЯТНА СРЕДА ЗА ИНВЕСТИЦИИ С ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ ПОТЕНЦИАЛА НА МЕСТНОТО НАСЕЛЕНИЕ

Визията посочва целите и предполага добро управление и широко гражданско участие в процеса на вземането на решенията и тяхното изпълнение за ефективно използване на наличните ресурси и постигане на благоприятни за жителите на община Девин резултати.

Визията се трансформира в три стратегически цели, които от своя страна биват продължени в единството на представените пет приоритетни направления и прилежащите към тях мерки, действия и инициативи, които следва да бъдат осъществени посредством изпълнението на конкретни проекти. Така очертаната структура на стратегическата част на плана пояснява, че реализацията на визията за развитие на община Девин и всяка стратегическа цел ще бъдат постигнати чрез допълване между отделните приоритети, като за изпълнението на дадена цел ще допринасят повече от една приоритетни области, чрез което се гарантира и устойчивото развитие. Визията, целите и приоритетите изграждат структурата на планираното развитие на общината.

6.4. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

Стратегическите цели имат ясен фокус към осъществяване на визията и отразяване конкретната специфика на община Девин. Те са съобразени с предназначението на ПИРО да бъде инструмент за управление и да отразява действителните нужди на местната общност в рамките на плановите документи от регионално, национално и европейско ниво. Избегнато е тяхното прекалено обхватоно формулиране и опасност от неефективно разпределение на ресурсите по време на предстоящото им реализиране. Планираната система от индикатори за наблюдение на плана осигурява механизъм за измерване на степента на тяхното осъществяване.

В настоящата разработка се отчита разбирането, че стратегията (цялостната философия) на ПИРО Девин следва да бъде в съответствие с документите, които имат отношение към този тип планове за териториално и урбанистично развитие. Такива са:

- Лайпцигската харта за устойчивите европейски градове;
- Декларацията от Толедо;
- Териториалния дневен ред на ЕС 2030;
- Действащи стратегически и планови документи на различно териториално ниво за планов период 2014-2020 г.;

- Нови (приети и в проект) стратегически документи за планов период - 2021-2027 г., а именно: Документът за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“; Актуализираната концепция за пространствено развитие до 2025 г., Обща стратегическа рамка на ЕС – Петте цели за Европа; Новата кохезионна политика до 2027 г.; Новите регламенти и бюджетът за този период. Непосредствено и пряко въздействие ще окаже рамката, зададена от Интегрираната стратегия за развитие на Южен централен регион за периода 2021-2027 г.

В контекста на тези стратегически изисквания, стратегията на ПИРО Девин е свързана с идеята да се координират всички действия и възможни ресурси – финансови (с капиталов и др. характер), материални, строителни, човешки, организационни и др. за постигане на целите и задачите на плана, а именно – адаптиране на жизнената среда към възможностите за благоприятни условия за живот и трудова дейност.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: МОДЕРНА ИКОНОМИКА, ОСНОВАВАЩА СЕ НА МЕСТНИТЕ ПОТЕНЦИАЛ И ТРАДИЦИИ

Първата стратегическа цел поставя фокус върху необходимостта от модернизация на местната икономика – преминаването към кръгова, дигитална и нисковъглеродна икономика, като в същото време се съхранят месните традиции и се оползотворят наличните природни богатства. Общината разполага с потенциал да се превърне в атрактивен туристически регион, който потенциал следва да бъде разгърнат. Това ще спомогне за допълнително диверсифициране на икономическия ѝ профил. Не следва да се пренебрегват и другите силни страни, а именно преработващата промишленост и местните занаяти. Реализирането на икономическата цел ще спомогне за засилване на ролята на местната икономика в рамките на областната. Ще се повиши конкурентоспособността на месните производители и туризъм, което пък от своя страна следва да окаже положително влияние както на демографски фактори като механичния прираст, така и върху качеството на живот на местното население посредством по-добро заплащане.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: МОДЕРНА И ЕКОЛОГОСЪОБРАЗНА ИНФРАСТРУКТУРА

Процесът на модернизация следва да бъде съобразен и с опазването на прекрасната природа, с която разполага общината. Необходимо е да се положат усилия за подобряване на ВиК мрежите на територията ѝ, за да може да бъдат съхранени водните ресурси – река Девинска, река Въча, язовир Цанков камък и язовир Въча. Чистата околна среда спомага не само за по-добрата жизнена среда, но и благоприятства развитието на туризма и съответно местната икономика. Общината следва също така да се стреми към изпълнение на националните и европейските цели за енергийна неутралност, което налага повишаването на енергийната ефективност на общинския и частния сграден фонд и допълнителното внедряване на възобновяеми енергийни източници, защото има потенциал за развитие в тези сфери.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ И БАЛАНСИРАНО РАЗВИТИЕ

Последната стратегическа цел е насочена към свързаността и балансираното развитие на отделните населени места в пределите на община Девин. Реализацията следва да се изпълни посредством подобряване състоянието на местната пътна инфраструктура – както междуселищната, така и вътрешно селищната. Подобряването на свързаността ще подобри достъпа до заетост, социални услуги, образование, култура и здравеопазване. Изброените

услуги пък следва да бъдат постоянно развивани с цел поддържане на високо качество. Реализацията на стратегическата цел ще окаже благоприятно влияние върху качеството на живот на местните, но и ще допринесе за туристическия подем на общината.

6.5. ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ

Петте приоритетни направления представляват областите за действие, където предстои да се концентрират финансовите ресурси и общинските инициативи през следващия програмен период. Съобразно структурата на стратегията, приоритетите не са директно обвързани и подчинени на определена стратегическа цел. Всеки един от тях допринася за постигането на повече от една цел. Приоритетните направления са организирани като съчетание от прецизно формулирани мерки, разкриващи какво точно трябва и може да се осъществи в общината. За всяка мярка е добавено кратко описание, представящо нейното съдържание и аргументи за включването ѝ в приоритетната област. Мерките са отворени и могат да се конкретизират с допълнителни проекти през целия програмен период (2021-2027 г.). В този смисъл въздействието на мерките не се изчерпва с дефинираните проекти в Програмата за реализация на ПИРО. В рамките на приоритетите за развитие и формулираните мерки се насочват и всички останали инициативи до 2027 г. за постигане на желаната Визия на Общината.

ПРИОРИТЕТ 1: РАЗВИТИЕ И МОДЕРНИЗИРАНЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

Първото приоритетно направление е пряко насочено към местната икономика и по-конкретно към необходимостта от това тя да се развива, да бъде иновативна. Община Девин следва да изгради привлекателен инвестиционен профил, който да засили нейната конкурентоспособност. Развитието на местната икономика е пряко зависимо от добрия диалог между администрация и бизнес и именно в тази насока следва да бъде поставен акцент.

Ключовите действия в този контекст са подкрепа за нови инвестиции с повишена ефективност, установяване на иновационния подход във всички сектори на икономиката, подобряване на инвестиционната среда и привличане на стратегически инвеститори, адаптиране на националната и регионалната политики към нуждите и специфичните местни условия за МСП и създаването на мрежи и инфраструктури, базирани на иновации и технологии, поддържане на ефективен регионален и местен пазар на труда.

Мярка 1.1. Развитие на местната икономика и насърчаване на иновациите

- Формулиране на ясна стратегия за съвместно развитие на перспективните сектори на селското и горското стопанства с възможност за обвързването им с проспериращият туризъм и с преработващата промишленост;
- Взаимодействието в социално-икономическите процеси са двустранни, и поради тази причина развитието на осигуряването на работни места и възможности е фактор, който може да повлияе положително върху демографските процеси;
- Икономическото развитие на общината се намира в пряка връзка със стратегическите и планови документи, които очертават целите и приоритетите на икономиката на регионално и национално ниво.

Мярка 1.2. Изграждане на инвеститорски облик на общината и оказване на административна помощ

- Балансирано развитие на традиционни отрасли и насърчаване на сътрудничеството между производителите;
- Подкрепа за подобряване на бизнес средата и повишаване на конкурентоспособността на малкия и среден бизнес;
- Развитие на местната икономика чрез осигуряване на трансгранично, транснационално и европейско сътрудничество;
- Балансирано развитие на туристическия продукт по цялата верига на туристическото обслужване;
- Насърчаване устойчивото развитие на разнообразни форми на туризъм и създаване на условия за привличане на стратегически инвеститори в сектора.

ПРИОРИТЕТ 2: ЦЕЛЕНАСОЧЕНО РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА

Развитието на устойчив, конкурентоспособен и екологосъобразен туристически сектор в община Девин и превръщането ѝ в познаваема и предпочитана дестинация за алтернативен туризъм е водеща стратегическа цел за постигане на желаната Визия в края на плановия период – „*Община Девин – атрактивен и екологично чист туристически регион и благоприятна среда за инвестиции с възможности за развитие потенциала на местното население*“. Това приоритетно направление от Стратегията на ПИРО Девин съдържа необходимите, реално осъществими мерки, дейности и конкретни проекти за: усъвършенстване на структурата на туристическия продукт; увеличаване на инвестициите в туризма и приходите от него; подобряване на инфраструктурите и опазване на околната среда; съхраняване и разумно използване на богатото културно-историческо наследство и уникалните природни дадености; изграждане на работещи взаимоотношения между заинтересованите страни; утвърждаване на туристическия бранд на Община Девин като привлекателна, безопасна и качествена дестинация за устойчиви видове туризъм през всичките четири сезона.

В рамките на така очертаните направления за целенасочено развитие на туризма, Община Девин в партньорство със заинтересованите страни планира осъществяването на следните мерки:

Мярка 2.1. Надграждане на туристическия профил на общината

Тази мярка отразява стремежът на местната общност за разнообразяване и повишаване качеството на предлагания туристически продукт и създаване на предпоставки за устойчивото му развитие, което се изразява в:

- Разнообразяване и повишаване качеството на предлагания туристически продукт и създаване на предпоставки за устойчивото му развитие - подкрепа за развитието на алтернативни, специфични местни форми на туризъм - балнеоложки, лечебен, СПА, селски, спортен, еко, спелео, конен, ловен, риболовен, културен, кулинарен и фестивален туризъм;
- Изграждане на силен бранд на дестинацията, основаващ се на конкурентни предимства на община Девин в отговор на засилващата се конкуренция;
- Съдействие за увеличаване на частните инвестиции в сектор туризъм;

- Провеждане на проучвания, анализи и прогнози за развитието на туризма в общината.

Мярка 2.2. Подобряване на туристическата инфраструктура в общината

Подобряването на базовата и туристическата инфраструктура е важна предпоставка за развитие на екологосъобразен туризъм. Това предполага осъществяване на целенасочени дейности и реализиране на конкретни проекти за:

- Изграждане и поддръжка на туристическа инфраструктура;
- Социализиране на природни и културни обекти с туристически потенциал;
- Изграждане и/или ремонт на базова инфраструктура и подобряване на околната среда в населените места в община Девин;
- Осъществяване на ефективни партньорски инициативи със заинтересованите страни за преодоляване на съществуващите недостатъци в компонентите на туристическата инфраструктура;
- Реализиране на съвместни проекти с бизнеса и гражданските сдружения за изграждане и поддръжка на базовата и туристическата инфраструктура.

Мярка 2.3. Популяризиране на местния туристически продукт

Дейностите по тази мярка са свързани с провеждане на ефективни маркетингови и рекламни кампании и подобряване на информационния обмен и инвестиционния климат като:

- Въвеждане на съвременни технологии за обслужване, информация и реклама;
- Изграждане на силен бранд на дестинацията, основаващ се на конкурентни предимства на община Девин в отговор на засилващата се конкуренция;
- Осъществяване на информационни и комуникационни кампании сред туроператори и партньори за подобряване на дистрибуцията на дестинацията;
- Провеждане на ефективни маркетингови и рекламни кампании и подобряване на информационния обмен и инвестиционния климат; Изграждане на атрактивен имидж и провеждане на ефективен маркетинг и реклама на дестинацията за нейното популяризиране; Участие на общината на регионални, национални и международни туристически изложения; Провеждане на фестивали и събития за популяризиране на община Девин като туристическа дестинация;
- Съдействие за увеличаване на частните инвестиции в сектор туризъм.

Мярка 2.4. Създаване на подходящи управленски и организационни структури за управление на туристическата дестинация

Професионалното отношение и доброто управление са задължителни предпоставки за постигането на добри и устойчиви резултати във всяка една сфера, вкл. и туризма. Тук се включват:

- Подобряване на информационната основа на туризма – статистика, проучвания, анализи, прогнози;
- Повишаване капацитета на общинска администрация за планиране и управление на туристическите дейности;
- Подобряване на партньорството и комуникацията между заинтересованите страни, както и взаимодействие и членство на общината в туристически сдружения и в съответната Организация за управление на туристически район „Родопи“.

ПРИОРИТЕТ 3: РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ И ДОСТЪП ДО КАЧЕСТВЕНИ ОБЩЕСТВЕНИ УСЛУГИ

Приоритетното направление е насочено към обществените услуги и необходимостта от това те да бъдат качествени и достъпни. Обърнато е специално внимание на здравната инфраструктура и нуждата от нейното модернизиране, на социалната инфраструктура и необходимостта от разширяване на предлаганите услуги, на заетостта и намаляването на нивото на безработицата, на образователната система и нуждата от дигитализация и насърчаване на талантливите кадри, както и подобряване достъпа до спорт и култура.

Община Девин се характеризира със застаряващо и намаляващо население, което означава, че перспективата за развитие на социалната инфраструктура в общината е свързана по-скоро с модернизиране и устойчиво управление на съществуващата МТБ, отколкото с изграждането на нова. Развитието на всички подсектори на социалната и културна дейност в общината са и в пряка връзка с държавната политика в тези сфери, което означава, че те са зависими до голяма степен от реформите на национално ниво.

Мерките следва да са ориентирани към разширяване на достъпа до качествено образование; постигане на по-голяма гъвкавост на образователната система спрямо промените в пазара на труда; създаване на условия за качествена заетост, гарантираща социално включване; подобрен достъп до здравеопазване; осигуряване на по-добър здравен статус на населението и подобряване на социалното включване, подкрепа за развитие на културни дейности, спорт и отдих.

Мярка 3.1. Подобряване на социалните инфраструктури и услуги

- Подобряване качеството на живот на уязвимите групи, които имат нужда от подкрепа да водят самостоятелен начин на живот за осъществяване на ежедневните им дейности;
- Осигуряването на дългосрочни грижи сред възрастното население в контекста на негативните процеси, свързани с демографското застаряване, извеждат на преден план необходимостта от междусекторно взаимодействие между социалните и здравните услуги.

Мярка 3.2. Насърчаване на заетостта

- Подкрепа за мобилността на работната сила в традиционните отрасли на общинската икономика;
- Стимулиране на трудовата мобилност, професионалното образование и ученето през целия живот;
- Осигуряване на устойчива заетост чрез проекти по международни и национални програми и местни инициативи;
- Равни възможности за обучение и квалификация на кадри за подобряване на качеството на пазара на труда за намаляване на безработицата.

Мярка 3.3. Повишаване качеството на здравното обслужване

- Необходимо е здравната инфраструктура да се модернизира и оборудва със съвременна апаратура, за да отговори на нуждите на гражданите от качествено и съвременно здравеопазване;
- Осигуряване на равен достъп до качествени, устойчиви и достъпни медицински услуги;

- Увеличаване на броя на общопрактикуващите лекари на територията на общината.

Мярка 3.4. Подобряване на образователната среда

- Укрепване на връзките между институциите за образование и обучение и бизнеса;
- Осигуряване на разнообразна, съобразена с нуждите на района образователна подготовка на кадри;
- Ремонт и цялостно обновяване на спортните площадки и дворните пространства на училища и детски градини със съвременни и модерни уреди и настилки;
- Организиране и провеждане на дарителски кампании.

Мярка 3.5. Развитие на културата и читалищната дейност

- На територията на община Девин има 11 читалища, които могат да се превърнат в центрове за духовно развитие и социални контакти. За тази цел тяхната инфраструктура трябва да се модернизира и използва по устойчив начин, съобразен със съвременните европейски тенденции;
- Реставриране и поддръжка на материалното културно-наследство, за да привлече туристи и да генерира приходи;
- Организиране на събития и мероприятия с местно и национално значение, които допринасят за развитието на туризма.

ПРИОРИТЕТ 4: ПОДОБРЯВАНЕ НА УСЛОВИЯТА ЗА ЖИВОТ И БИЗНЕС В ОБЩИНАТА

Общинската инфраструктура е ключов фактор, стимулиращ развитието на бизнеса и икономическото приобщаване на цялата територия. Обновяването и доизграждането на местната инфраструктура е и източник за създаване на нови работни места. Приоритетното направление изразява необходимостта от модернизиране, доизграждане и реновиране на инфраструктурата на територията на общината. Необходимо е да бъдат реализирани значими инвестиции по отношение както на пътната инфраструктура и подобряване на свързаността, така и по отношение на водопреносната и канализационната мрежи. Необходимо е да бъдат реновирани неработещите ПСОВ, а за град Девин да бъде изградена такава. В приоритета са предвидени още проекти и дейности, насочени към енергийната неутралност на общината и облагородяването на селищната среда. Качествената техническа инфраструктура и подобряването на облика на населените места следва да доведе до по-високи качество на живот на местното население и по-добри възможности за местния бизнес.

Мярка 4.1. Изграждане и реновиране на пътна и улична мрежи

Реконструкцията и модернизацията на транспортната инфраструктура включва пътища, осигуряващи достъп до европейските транспортни коридори; пътища, осигуряващи вътрешно-общинските връзки; създаване на ефективна организация на пътното движение; инвестиране в трайно подобряване на експлоатационното състояние на общинските пътища. Тази инфраструктура създава икономически стимули в периферните райони на общината и хомогенизира пространственото ѝ развитие.

Мярка 4.2. Изграждане и рехабилитация на ВиК инфраструктура

- Осигуряване на непрекъснатост на водоснабдяването, повишаване на ефективността на водопроводната мрежа и модернизация на системата;
- Намаляване на загубата на вода във водоснабдителната система и по-ефективно управление на активите;
- Реконструкция и подмяна на съществуващи довеждащи водопроводи;
- Пречистване на отпадъчни води;
- Рехабилитация и изграждане на канализационна мрежа.

Мярка 4.3. Облагородяване на населените места

Тази мярка отразява желаното състояние на гражданите за физическата среда и инфраструктура в населените места в общината, чието подобряване води до по-добри условия за живот в тях. Това е свързано с развитието на инфраструктурите за свързаност и достъпност на териториите; енергийната инфраструктура и ВЕИ. Важен акцент представлява опазването и управлението на водните ресурси, третирането на отпадъците, развитието на екологична инфраструктура - благоустрояване на публични пространства и терени за озеленяване, спорт и отдих.

Мярка 4.4. Обновяване на сградния фонд

Повишаването на енергийната ефективност е приоритет на национално ниво, в който се залага постигане на над 20% по-малко разход на електроенергия за отопление. Постигането на тази цел е възможно чрез оценка на съществуващия сграден фонд и последващото интегриране на мерки за енергийна ефективност, които включват ремонт или реконструкция на основни технически системи от сградите.

ПРИОРИТЕТ 5: ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ СЪВМЕСТНО СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ

Този приоритет обединява осъществяването на общинските политики с предприемането на мерки за усъвършенстване на управлението, основано на принципите на откритостта, участието, отчетността и ефективността. Това включва интегрирано планиране, ефективно и ефикасно разпределение на публичните ресурси, обмен на информация, сътрудничество и зачитане на взаимните интереси на всички заинтересовани страни. Прякото участие, ангажираността и овластяването на жителите на общината, ще повиши тяхната подкрепа при осъществяването на тези политики. Акцентът е в създаването на организационни предпоставки и механизми за комплексно и интегрирано планиране на конкретните дейности. Дигитализацията е необходима стъпка към осъвременяване дейността и повишаване на ефективността. Посредством диалог със заинтересованите страни и реализирането на партньорства ще може работата на местната администрация да отговаря пряко на потребностите на населението и да спомага за цялостното развитие на общината.

Мярка 5.1. Дигитална администрация

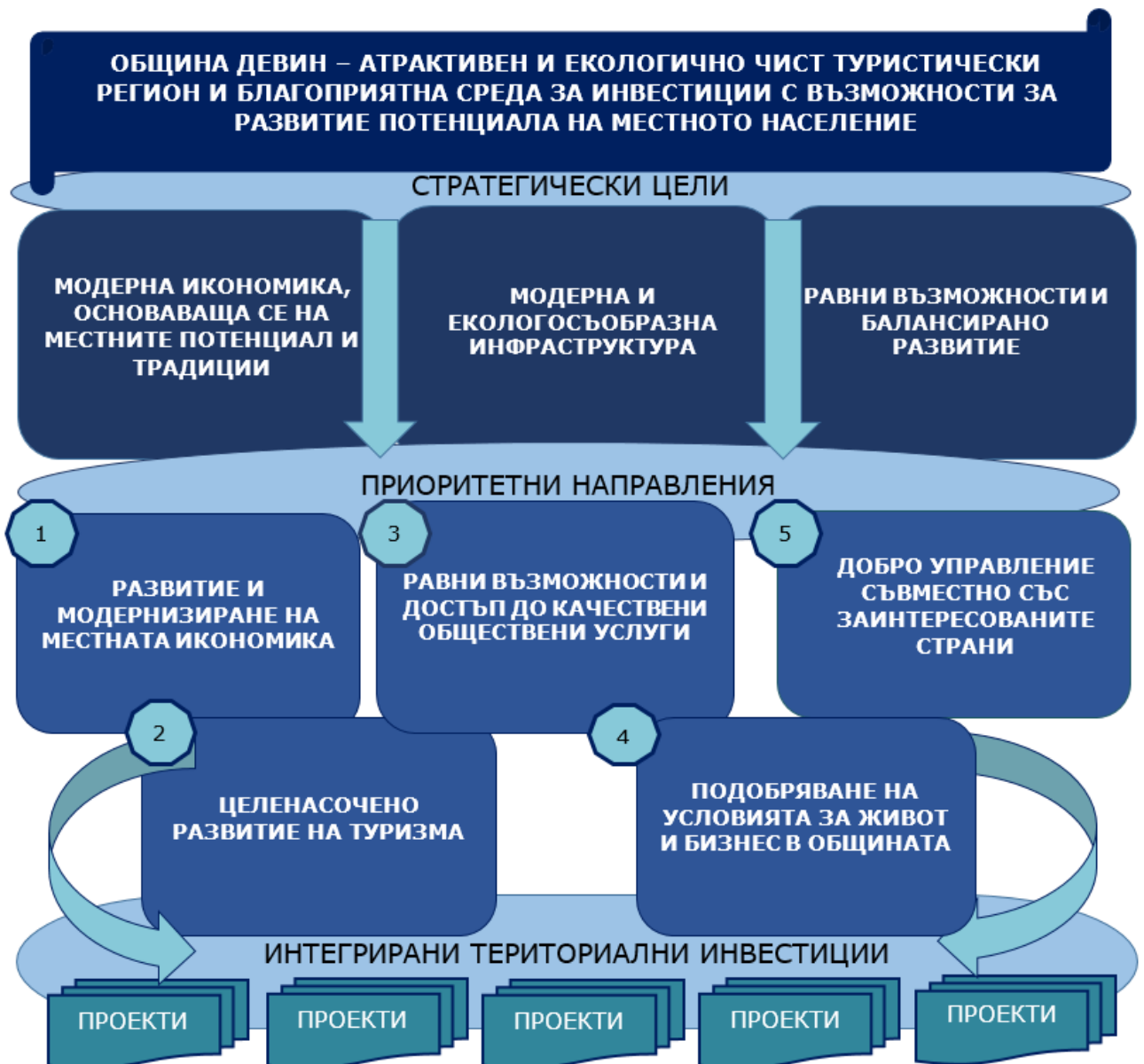
- формиране на умения за внедряване и поддържане на информационните и комуникационните технологии и системи в областта на електронното управление;
- разработване и използване дигитални средства при решаване на административно-организационни задачи; за дефиниране на проблеми, анализ на алтернативи и вземане на решения;

- създаване на подходи, методи, техники, за изграждане, внедряване и управление на информационни системи в администрацията.

Мярка 5.2. Повишавана на административния капацитет

- Повишаване капацитета на общинската администрация и подобряване на професионалната компетентност на служителите;
- Организиране на обучения, семинари, конференции, пътувания с учебна цел, съвместни срещи, включващи и социално-икономическите партньори;
- Повишаване на институционалния капацитет и ефективността от действията на общинската администрация за развитие на уменията за управление на проекти и усвояване на средства от структурните фондове.

Фигура 41: Структура на стратегическата част на ПИРО Девин

Източник: Авторски колектив, ПИРО Девин 2020 г.®

7. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ, И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

Основната цел на Комуникационната стратегия е да стимулира съпричастността и участието на населението на община Девин, структурите на гражданското общество и бизнеса, развиващи дейност на нейната територия, както и на партньорите и заинтересованите страни за участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност. Едновременно с това дейностите по изпълнение на Стратегията са насочени към утвърждаване на ролята на община Девин като активна страна в провеждането на политики и формирането на позитивни нагласи за нейното прозрачно управление.

Съгласно Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г., в подготвителния етап на изготвянето на ПИРО Девин се разработи Комуникационна стратегия. В нея са описани всички идентифицирани заинтересовани страни, формулирани са подходящи инструменти за комуникация с тях, както и подходящ инструментариум за осигуряване на публичност и прозрачност относно ПИРО, включително събиране на идеи за мерки, проекти и инициативи за реализация в общината.

В процеса на разработване на ПИРО и предвид извънредната ситуация, породена от глобалната пандемия на COVID-19, съгласуването на настоящия документ премина по нетрадиционен начин – във виртуална среда.

Още на най-ранен етап, съгласно приетата Комуникационна стратегия, заинтересованите лица имаха възможност да се включат в изготвянето на плана чрез попълването на въпросник, оценяващ сегашното състояние на общината и даващ възможност за отправяне на предложения за бъдещото ѝ развитие.

След изготвянето на проекта на ПИРО, документът беше публикуван на официалната страница на Общинска администрация за мнения и предложения от широката общественост. Едва след това се пристъпи към финализиране на плана и представянето му за приемане от страна на Общински съвет.

8. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Съгласно Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. на МРРБ, в Плана за интегрирано развитие на община Девин са определени приоритетни зони за въздействие. В тях се очаква да бъде съсредоточено изпълнението на мерките, предвидени в програмата за реализация на плана. Тези мерки произтичат от анализа на силните и слабите страни на общинската територия, резултатите от проучването на общественото мнение, стратегическите документи на Общината, както и от потенциалите за развитие. **Този подход съответства на водещия принцип за „единство на социално-икономическото и пространственото планиране“.**

По дефиниция „зона за прилагане на интегриран подход“ (зона за въздействие) е **„пространствено обособена територия с определена характеристика и състояние на физическата среда, социална или етническа структура на населението и специфичен характер и конфигурация на основните фондове“.** Зоните за въздействие са обособени части от територията на общината с подчертано изявено функционално предназначение или характерен собствен потенциал за развитие.

Изводите от социално-икономическия анализ на профила на общината към настоящият момент, както и резултатите от направените анкети и проучвания сред заинтересованите страни в духа на актуалните стратегически и планови документи на национално и регионално ниво показват:

- преобладаващ дял на **преработващата промишленост**, която е базирана основно на наличните местни ресурси и поради тази причина тяхното устойчиво използване е гаранция за по-продължителната им експлоатация;
- слабо развиващо се **селско стопанство**, но добре развито **горско стопанство** и ако двете направления се преориентират и управляват с ясна стратегия за развитие, секторът е много перспективен, като има възможност за обвързването му с развиващия се туризъм и с преработващата промишленост;
- **туризмът в общината** е най-прогресивно развиващият се отрасъл в момента, като пълният потенциал на района за развитие на интегриран туристически продукт, предлагащ широка гама от услуги все още не е разгърнат.

Създадената леглова база осигурява различни възможности за настаняване и предлага разнообразни допълнителни услуги. Важно е управлението на сектора да продължи с разработването на забележителностите в района, подобряване на инфраструктурата, както и добри маркетинг и популяризация на община Девин като екологично чист район с уникални природни дадености, предлагащ не само услуги, но и преживявания.

Всяка от тези икономически дейности има своите специфики и развитието ѝ зависи най-вече от наличните местни ресурси и от търсенето на предлаганите стоки/услуги. Това е неизменно свързано с демографския потенциал на общината, качеството на работната сила и не на последно място предприемаческите инициативи и активността на местното население. Общината притежава потенциал за развитие на културен туризъм по отношение на движимото и недвижимото културно наследство, но е необходимо да бъдат интегрирани, обвързани в по-голяма степен със селищната структура, функционалните системи и социално-икономическите дейности. Необходимо е изграждането на основни елементи на техническата

и туристическата инфраструктури за подобряване на достъпността до обектите и информираността на местното население и гостите на общината.

8.1. ПОДХОД ПРИ ОПРЕДЕЛЯНЕТО НА ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Съгласно АНКПР, гр. Девин е класифициран като център от 4-то йерархично ниво, което според Методическите указания не налага задължително дефиниране на „градски зони за въздействие“. В ПИРО Девин, при определянето на приоритетните зони за въздействие, са взети предвид следните фактори:

- демографските предпоставки - населението, което ще се възползва от направените инвестиции;
- резултатите от анализа на територията на общината и обобщения SWOT анализ;
- броят заявени проекти и идеи за развитието на конкретната територия;
- проектната готовност на предвидените интервенции за конкретна територия.

На база на изброените фактори и осигуряване на необходимата свързаност между ПИРО и проекта на ОУПО на Девин са определени три „зони за прилагане на интегриран подход“ (зони за въздействие).

8.2. ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

При съвременното взаимно обвързване на селищните структури на преден план излизат пространствено-комуникационните и функционални връзки между урбанистичните единици. Подобрената транспортна достъпност и интегриращите елементи в общината дават възможност да се формират вторични центрове, включващи съседно разположените населени места по основната транспортно-комуникационна ос в общината.

В концептуално отношение като основен център на растеж се запазва град Девин и разположените в неговия обхват населени места – Грохотно, Гьоврен, Беден, Брезе, Лясково и Тешел.

Вторични центрове се обособяват на север и на юг при селата Селча и Триград:

- Северният вторичен център Селча включва населените места Михалково, Осиково, Стоманево и Чуруково.
- Южният вторичен център Триград включва населените места Жребево, Кестен и Водни пад.

В основата на този модел за пространствено развитие стои най-атрактивният сценарий с акцент върху формирането на три групи силно изяви селищни структури – полюси Селча, Девин, Триград, към които гравитират останалите селища в общината.

Този урбанистичен модел носи в себе си потенциала на: пътната мрежа, носимоспособност и сигурност; бърз общински транспорт, минимизирани разходи за поддръжка на пътната мрежа, подобрена транспортна достъпност на бърза помощ и противопожарна охрана до всички населени места; подобрен достъп до предлаганите услуги и туристически обекти в общината и по-голяма сигурност на населението в малките селищни структури.

Разположението на населените места по основните транспортно комуникационни направления в пространствената структура на общината дава възможност за групиране на населените места. В основата на възможните сценарии за пространствено развитие на урбанистичната мрежа на община Девин стои развитието по основните направления запад-изток и север-юг, формиране на урбанистични полюси със съхранена природна среда, природни паузи и свързаните с това атрактивност и повишени инвестиционни инициативи.

Главната урбанизационна ос на община Девин се явява републиканският път III-866 от област Пловдив към областния център Смолян в комбинация с път III-197 – отклонение към общинските центрове Борино и Доспат. Разположението на населените места по направленията на основните комуникационни оси дава възможност за тяхното групиране, като във времето са се оформили три групи **ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ**:

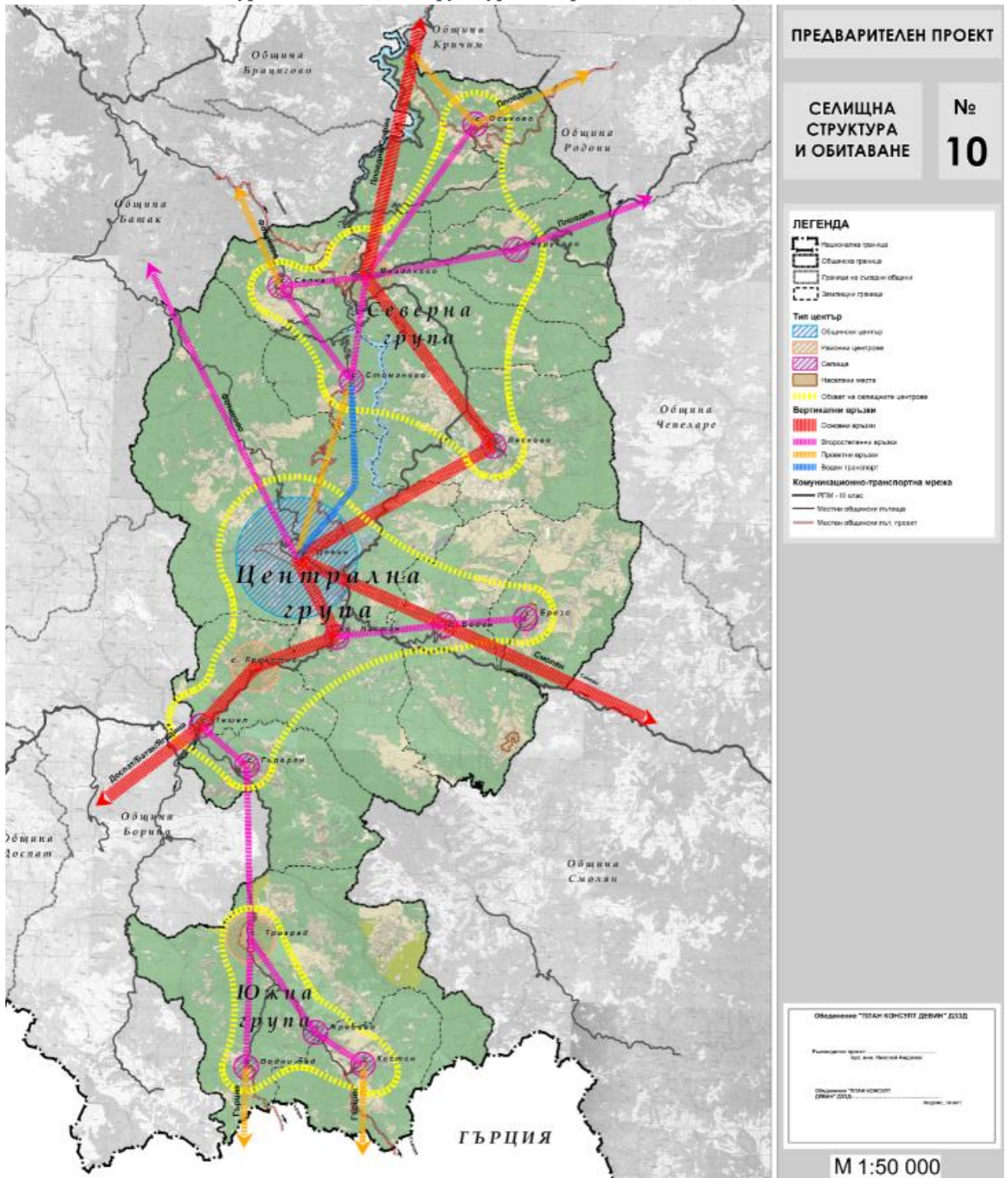
- **Централната група селища** включва общинския център град Девин и пространствено-комуникационно и функционално обвързаните с него близко разположени села – Грохотно, Гьоврен, Беден, Брезе, Лясково и Тешел.
- **Втората група – северната група** – е обособена в северната част на община и в нея влизат селата Селча, Осиково, Стоманево, Чуруково и Михалково.
- **Третата, южна група**, е съставена от селищата Триград, Жребево, Кестен и Водни пад.

Приоритетна зона „Централна група“

От обособените три зони за въздействие, като приоритетна зона се налага „Централната група“. Това е естествено обусловено от големия дял население, което следва да се възползва от реализиране на инвестиционните намерения (над 50%), концентрацията на места за настаняване именно в общинския център, огромния потенциал, с който разполага язовир „Цанков камък“, наличието на голям брой инвестиционни намерения, които да се реализират в обхвата на зоната, концентрацията на обществено-обслужващи услуги в гр. Девин и наличието на голям икономически потенциал. Комбинацията от тези фактори определя и необходимостта голяма част от планираните проекти и дейности да бъдат реализирани именно в териториалния обхват на тази група.

Ядро на „приоритетната зона за въздействие“ е град Девин и неговото землище. Може би няма друг град в България, а и на Балканския полуостров, с толкова много минерални извори. В читалището на града се намира музейната сбирка. В центъра на града е разположен историческия музей, както и църквата „Св. Йоан Рилски“. Девин е вторият в България център за международен ловен и риболовен туризъм.

Фигура 42: Селищна структура/зониране на община Девин

Източник: ОУПО Девин

9. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ

Програмата за реализация на ПИРО е с оперативен характер и по същество е средството, чрез което се реализират поставените цели по отделните приоритетни направления, заложи в стратегическия документ. Основните структурни елементи на програмата са мерките и проектните идеи по съответните цели и приоритети на плана. В тях са включени дейности, обединени по териториален, технологичен и времеви признак, с общо финансово управление и предвиден синергичен ефект. В случаите, когато за осъществяване на предвидените дейности е необходим финансов ресурс, източникът на финансиране е посочен конкретно. Дейностите могат да бъдат финансирани със собствени средства, чрез реализиране на публично-частни партньорства, заеми, средства, предоставени чрез програмите на ЕС и други.

Програмата за реализация е разработена на базата на прилагането на интегриран подход, спазвайки указанията, заложи в „Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027“. Под интегриран подход следва да се разбира подход, целящ предотвратяване появата на социални и териториални различия чрез по-добра съгласуваност между отделните участници в планирането и управлението на територията. За да бъде постигнат такъв подход е необходимо да бъдат взети под внимание множество компоненти от различен характер (природо-географски, социално-икономически, политически и др.), както и наличните потенциални пространствени взаимодействия в управлението на ресурсите. Интегрираният подход се основава на три основни характеристики – мултидисциплинарност, пространствено измерение, партньорство. Когато те са налични, можем да заключим, че интегрираният подход е приложен.

При изготвянето на програмата за реализация към ПИРО Девин този подход е налице:

- Спазен е принципът за партньорство при дефинирането на основните проектни предложения чрез участието на заинтересованите лица при тяхното определяне;
- ПИРО Девин е изготвен от мултидисциплинарен екип, притежаващ компетенции в съответните направления по компонентите, залегнали в аналитичната и стратегическата част;
- Предвидените мерки са с конкретно пространствено измерение (изключение са мерките с хоризонтален характер, които носят ползи за цялата територия на общината).

Мерките, заложи в програмата за реализация, са приложими, постижими и реалистични, с конкретни измерими резултати и с реални източници на финансиране. Те представляват ангажимент от страна на общината и са реалистично постижими. Мерките са оформени след идентифициране на отделните проектни идеи, което от своя страна е постигнато чрез комуникация между заинтересованите страни и община Девин.

Основни компоненти на програмата за реализация са описание на интегрирания подход и включени мерки, представени в частта цели и приоритети и в табличен вид по образца на Приложение №1 към плана. Съгласно Методическите указания на МРРБ неразделна част на Програмата за реализация е Индикативен списък на важни за общината проекти, които ще се разработват и изпълняват в рамките на програмата (Приложение № 1А), изготвен по образец от Методическите указания. Проектите, включени в Приложение № 1А, следва да се

реализират приоритетно, но за да бъдат включени в него е необходимо общината да има известна степен на проектна готовност и общината заедно с партньорите да е преценила, че съответният проект е от особена важност за развитието ѝ.

Съгласно Методическите указания в Програмата за реализация не се включват „потенциални“ мерки, а само такива, които представляват реално планирани дейности с определен източник на финансиране и поети ангажименти от страна на общината/партньорите.

В тази връзка е възможно след изготвяне на ПИРО, когато общината има готовност с друг проект, той да бъде добавен по-късно, при актуализация на програмата за реализация на плана. Включените в списъка проекти са тясно обвързани с ключовите приоритети за развитие, а в програмата за реализация е обоснован приносът им към тях. Съгласно ППЗРР при приемане или изменение на бюджета на общината и утвърждаване на индикативните разчети за средствата от ЕС се актуализира и програмата за реализация към ПИРО Девин. Програмата следва да се актуализира и при наличие на нови проекти, като това се извършва при спазване на принципите на партньорство чрез съответните мерки от комуникационната стратегия.

10. ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА

10.1. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ В КОНТЕКСТА НА ПИРО ДЕВИН

Туризмът е важна стопанска дейност със значително влияние върху икономическия растеж и трудовата заетост. Развитието на туризма има пряко отношение към качеството на живот на местното население и гостите на дестинацията като отразява отношението към културно-историческото и природно наследство, към традициите, обичаите и съвременната култура. На ниво дестинация, туризмът играе съществена роля за изграждането и утвърждаването на положителен имидж на общината.

Изменението на **Закона за туризма от 2020 г. (ДВ, бр. 17, 2020)** изисква в програмата за реализация на плановете за интегрирано развитие на общините да се включва настоящият раздел, който съдържа общинската програма за развитие на туризма (чл. 11 от ЗТ). Тя следва да е в съответствие с приоритетите на областната стратегия за развитие на туризма и Национална стратегия за устойчиво развитие на туризма и стратегиите за развитие на отделни видове туризъм, както и да предвижда проекти, включващи мероприятия за:

- изграждане и поддържане на инфраструктурата, обслужваща туризма на територията на общината, включително и местните пътища;
- мероприятия за изграждане и функциониране на общински туристически информационни центрове и организация на информационното обслужване на туристите;
- изграждане и поддържане на туристически обекти, които са общинска собственост или за които правото за ползване и управление е предоставено на общината;
- организиране на събития и мероприятия с местно и национално значение, които допринасят за развитието на туризма;
- провеждане на проучвания, анализи и прогнози за развитието на туризма в общината;
- реклама на туристическия продукт на общината, включително участие на туристически борси и изложения;
- взаимодействие и членство на общината в туристически сдружения и в съответната организация за управление на туристическия район;
- подобряване качеството на услугите, предлагани в общинските туристически обекти;
- благоустрояване, изграждане и поддържане на инфраструктурата – общинска собственост, в националните курорти, когато на територията на общината има такива.

Към момента на изготвяне на ПИРО Девин няма изготвена областна програма за развитие на туризма на област Смолян, поради което не е възможно настоящата програма да бъде съобразена с евентуалните предвиждания на областната такава. След изготвянето и приемането на областната стратегия следва тази част от плана да бъде актуализирана, за да има приемственост между плановете документи.

10.2. ОБОБЩЕНА ОЦЕНКА НА НАЛИЧНИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ ПОТЕНЦИАЛ

Природогеографски ресурси

Девинският район спада към преходно-континенталната климатична зона. Климатът се характеризира с по-ниски летни температури и по-обилни валежи през зимата. Есента е по-топла от пролетта. Важен фактор за развитието на балнео и СПА туризма е чистият въздух в района. Девин е прочут основно с минералните си извори, като температурата на водата варира от 16° до 76°С. Минералните извори в местността „Беденски бани“, на 12 км от Девин, извират

с температурата от 76°C. Чрез топлопровод около 4,5 л/сек. от дебита се отвеждат в Девин. В западната част на Девин е сярното изворче с температура от 16°C. Минералният извор в местността Посестра с температура 37°C се намира в долината на река Въча, на 6-7 км от Девин. Водата е сулфатна, хидрокарбонатно-натриева. В Девин и района има още няколко извора с различен дебит на водата и температура. Минералните води са подходящи за лечение и профилактика на различни видове заболявания. Чрез външно приложение водата лекува болести на опорно-двигателния апарат, нервната система, половата система и кожни заболявания. Чрез питейно приложение се лекуват стомашно-чревни, жлъчно-чернодробни, бъбречно-урологични и обменно-ендокринни заболявания. Добре се повлияват и при заболявания на дихателната система.

Привлечени от лековитите свойства на минералната вода, траките са се заселили в района в края на XIV в. пр.н.е. и са го обитавали до късната античност (IV в. сл.н.е.). Около селата Борино, Ягодина и Триград са намерени много тракийски могили. Османското нашествие в Родопите започнало през 1371 г., а Девин и регионът били освободени от османско владичество през 1912 г. Край левия бряг на река Въча са намерени останки от селището Диове, предшественика на днешния град. По-късно името му се променя на Дъовлен, а от 1934 г. градът носи името Девин. В центъра на Девин са разкрити останки от средновековен некропол от XIII-XIV в. Находките от некропола – накити и керамични съдове, са изложени в музейната сбирка на града. Там могат да бъдат разгледани и предмети, открити при археологически проучвания в Ягодинската и Харамийската пещера. Музейната сбирка се намира в сградата на читалище „Родопска просвета“. На площ от 260 кв. м са изложени находки от археологически разкопки в Девин и региона, оръдия на труда, експонати, пресъздаващи бита, труда и културата на родопчани и др. В читалището често се организират и тематични изложби.

Живописният планински район край Девин е изключително подходящ за пешеходни преходи. На 4 км от Девин се намира скалният феномен Слона. Село Триград е на около 26 км от града, а до него се стига по Триградското ждрело, което е обявено за защитена територия. От едната страна на пътя до Триград е река Триградска, а от другата страна има отвесни скали, високи до 300 м. Ждрелото е обявено за защитена местност със Заповед №4021 от 06.12.1963 г. Тук се намира и пещерата Дяволското гърло, за която се носят много легенди. Друга пещера в района е Харамийската – до нея може да се стигне по пътека, която започва от паркинга на Дяволското гърло. В Харамийската пещера са открити останки от първобитни хора. Влизането в пещерите става само с водач и подходяща екипировка. На 10 км от Дяволското гърло е красивата Ягодинска пещера.

Наличието на уникални по своето разнообразни природни ресурси представлява огромен потенциал за развитие на целогодишен и специализирани форми на балнео, културен, еко, ловен, селски и др. туризъм с високо качество на предоставяните услуги.

Културно-историческо наследство

Историко-географските характеристики и пространственото развитие на селищната структура в община Девин, разположена в югозападната част на планина Родопи и по поречието на река Въча, са предпоставката за заселване на различни цивилизации по територията ѝ още от Древността. В тази връзка, културното наследство в общината е резултат

от дългогодишното напластяване на отминали цивилизации и епохи, които носят специфична памет и идентичност на мястото.

В териториалната структура на община Девин се намират много културни ценности с категории от „национално значение“. В аналитичната част на ПИРО подробно са представени техните характеристики и местонахождение. Прогнозата по отношение на културното наследство отчита последните политики на ЕС, които са ориентирани към управление и интегриране на екологични, ландшафтни и културни ценности и реализиране на местния потенциал за развитие на общините и регионите. Основните насоки в опазването на културните ценности в цялото им времево и видово многообразие са свързани със съхраняване на техните уникални характеристики чрез консервация и активно опазване, публична загриженост и адаптация в най-широк смисъл, запазване и развиване на духа на мястото и на пространствената идентичност и развитие на потенциала им за стимулиране на икономическия растеж. Устройствената интерпретация на културното наследство в съчетание със социално-икономическия аспект на неговото използване е основополагащ елемент в устойчивото и балансирано развитие. Културното наследство е фактор, изграждащ позитивни партньорства между местните общности и бизнеса. Процесите на урбанизация дават възможност за съчетаване на традиционните дейности, носещи идентичността на региона (културното и природно наследство, историческата памет) и съвременната интерпретация на тяхното използване.

Общината притежава голям потенциал за развитие на културен туризъм по отношение на движимото и недвижимото културно наследство, но е необходимо да бъдат интегрирани, обвързани в по-голяма степен със селищната структура, функционалните системи и социално-икономическите дейности. Необходимо е изграждането на основни елементи на техническата и туристическата инфраструктури за подобряване на достъпността до обектите и информираността на местното население и гостите на общината.

Материална база и туристическа осигуреност

Като прочут СПА курорт, Девин приема гостите си в модерни хотели с луксозни СПА центрове. Настаняване е възможно и в къщи за гости и семейни хотели. Селата в Родопите са прочути с гостоприемството и традиционните гозби и също са вариант за настаняване. В този регион се намира и архитектурният резерват Широка лъка. На около 34 км от Девин е зимният курорт Пампорово, а на около 40 км е друг ски курорт – Чепеларе. В Смолян и Чепеларе могат да бъдат посетени няколко музея, разказващи за историята на Родопите.

Реализираните нощувки и съответно приходите от тях спомагат да бъде проследен туристическият интерес и съответно потенциала за развитие. За периода 2014-2019 г. броят на реализираните нощувки се е покачил с 68% и достига 111 670 бр., като ръстът е по-осезаем при чужденците – 78,7%, но въпреки това те остават сравнително малка част от общия брой туристи – 13 755 чужденци от общо 111 670 посетителя или 12,3%. Ръст се наблюдава и по отношение на регистрираните приходи от нощувки – от малко над 3 млн. лева през 2014 г. те са се покачили на 5 135 хил. лв. през 2019 г. Въпреки нарастващия туристически интерес, не се наблюдават сериозни изменения по отношение на местата за настаняване – от 34 през 2014 г. те са се покачили на 39 през 2019 г. а изменението по отношение на броя на леглата е дори по-слабо – от 1 350 бр. в началото на разглеждания период, те достигат 1 399 бр. в края му.

Наблюдаваната силно изразена положителна тенденция по отношение на туристическия интерес е индикация, че общината разполага със сериозен потенциал, който тепърва ще се развива.

Общината разполага с добре развита мрежа от хотели и ресторанти, което представлява солидна основа за бъдещо развитие на разнообразни форми на туризъм.

Инфраструктура и туристически маркетинг

Сред основните проблеми, свързани с развитието на туризма на територията на общината, са лошо поддържаната пътна инфраструктура, което затруднява достъпа до различните туристически обекти. Друга негативна черта е остарялата/липсващата туристическа инфраструктура, липсата на маркировки по екопътеките и лошото състояние на част от археологическите обекти.

Развитието на туристическия сектор е отлична възможност за устойчиво развитие на региона, създаването на заетост, ограничаване на миграцията, съхраняването на местната идентичност и подобряване на условията за живот като цяло. Туризмът е важен, приоритетен отрасъл за развитието на местната икономика в община Девин и предвид нарастващото търсене, следва да се работи целенасочено към обособяване на конкурентноспособен уникален туристически продукт.

Общата оценка на туристическия потенциал в община Девин показва много добро експониране, маркетинг и социализация на туристическите обекти и ресурси в общината с реални възможности за още по-добри резултати.

Туристически зони

Стратегията за устойчиво развитие на туризма в община Девин 2014-2020 г. формулира четири туристически зони в община Девин, които са подробно доразвити в проекта на ОУПО Девин. Тези вече традиционни туристически зони от пространствена и функционална гледна точка много успешно се свързват и с новото зонироване за постигане на интегриран подход – „зоните за въздействие“ на настоящия ПИРО. Тези популярни туристически зони са:

- Туристическа зона „Цанков камък“;
- Туристическа зона „Девин“;
- Туристическа зона „Триград“;
- Туристическа зона „Римски път“.

Туристическите зони „Цанков камък“ и „Девин“ попадат в обхвата на приоритетната централна зона за въздействие, която включва общинския център град Девин и пространствено-комуникационно и функционално обвързаните с него близко разположени села – Грохотно, Гьоврен, Беден, Брезе, Лясково и Тешел. Туристическата зона „Триград“ изцяло се покрива с южната зона за въздействие на ПИРО, а „Римски път“ попада в северната зона с вторичен център с. Селча.

Тук накратко са представени специфичните характеристики и потенциали на четирите туристически зони, подробно развити в ОУПО Девин:

Туристическа зона „Цанков камък“

Хидровъзел „Цанков камък“ е разположен в планински район с разнообразен и живописен релеф, с богата висока и ниска растителност и с характерни скални образувания. Издължената и тясна форма на долината на река Вьча, с многобройни завойи и стръмни брегове, обрасли с растителност и разнообразени със „скална скулптура“ са природната основа на вече изграденото живописно изкуствено езеро.

Опитът в експлоатацията на язовирите Беглика, Девин, Вьча, Кричим, Доспат и др. показва, че изкуствените язовирни езера с живописна форма и с богато залесени брегове ги прави особено привлекателни за туристически и рекреационни дейности.

От анализа на разглежданата територия се стига до общия извод за развитие на отдиха и туризма като подходяща алтернатива за преодоляване на високата безработица в района и заедно с това за опазване, възстановяване и експониране на уникалната природна среда. Това изисква:

- подобряване на достъпността на средата;
- развитие на подходяща пътна мрежа;
- изграждане на съвременна туристическа инфраструктура.

Основните предложения за усъвършенстване на пътната мрежа са:

- Проектиране на панорамни туристически маршрути с направление север-юг, трасирани главно по билата на хълмовете, разположени от ляво и от дясно на язовирно езеро, като се използват съществуващи горски и земеделски пътища и пътеки;

- Проектиране на тупикови туристически маршрути с направление главно изток-запад, с помощта на които се достига до характерни панорамни площадки, някои от тях и до самото езеро;

- Изграждане на горски път, прокаран успоредно на разстояние 25 – 75 м от десния бряг на язовира. Той осигурява възможност за изграждане на екологичните баражи и лагуни в устията на притоците на язовира, достъп до курортно-туристическите обекти, разположени по бреговете на язовирното езеро, обслужване на горските стопанства и нисък визуален обзор към язовира;

- Проектиране на рекреационен воден транспорт по дължината на язовирното езеро.

Предлаганата курортно-туристическа инфраструктура включва обекти и свързващи ги маршрути, както следва:

- Курортно-туристически комплекс „Девин“, разположен непосредствено до града;
- Вилно селище „Забрал“, разположено върху южния и западен скат на едноименната местност;
- Панорамен курортен комплекс „Бъчваница“, разположен върху високата тераса, южно от Забрал и под връх Бъчваница, с много добър обзор към язовирното езеро;
- Ваканционно селище при язовирната стена;
- Посетителски център, посветен на хидротехническото строителство в Родопите, разположен под язовирната стена;

- Крайпътни търговски комплекси, разположени при входа и изхода на тунела по пътя Лясково-Девин;
- Горски и рибарски хижи , заслони и изгледни площадки;
- Рибарски пристани;
- Разширение на село Стоманево с вилна зона, разположена в подходящ визуален контакт с язовирното езеро;

Туристическите маршрути, свързващи тези обекти са панорамни изгледни площадки и крайречни спирки на водния транспорт. Те са решени в две направления - основни, ориентирани север-юг и допълнителни, ориентирани изток-запад; Анализът на територията около ХВ „Цанков камък“ показва, че районът на Забрал притежава най-големи възможности:

- относително равнинния му терен;
- разположението му непосредствено до града и възможност да се ползва неговата техническа инфраструктура;
- много добро обезпечение с пътища;
- привлекателен околн ландшафт.

Детайлното проучване на района на Забрал дава възможност за проектиране на три основни комплекса. Първият, разположен върху равната територия южно, западно и източно от язовирното езеро, е наречен курортно-туристически комплекс „Девин“. Вторият комплекс, наречен вилно селище „Забрал“, е разположен северно от язовирното езеро върху южния скат на едноименния хълм. Третият комплекс е разположен на високата тераса, южно от язовирното езеро и под връх Бъчваница.

Туристическа зона „Девин“

Туристическа зона „Девин“ е разработена така, че да разкрие неповторимостта на региона. Маршрутите на туристическата зона са създадени така, че да се комбинират помежду си и да гарантират на туристите, че няма да пропуснат забележителностите в района. Основните маршрути са пет:

- **Еко-пътека „Струилица – Калето - Лъката“** - това е любимо място за разходка на жителите и туристите на град Девин и областта;
- **Пътека „Девин - Стоманево“** е разположена от западната страна на язовир „Цанков камък“. Маршрутът започва от града и преминава по стръмни пътеки през върховете Камен и Шоденски;
- **Маршрут Девин - Лесичево** тръгва по утъпкани туристически пътеки от града, преминава покрай местността „Бараклии“ и приключва в летовище Лесичево;
- **Маршрут Девин - хижа „Козият рог“** също започва от град Девин, преминава покрай конната база, южно от града, след което се разделя на две пътеки, които се срещат отново непосредствено преди хижата;
- **Маршрут Широка лъка – Девин – Борино**, преминаващ в посока изток-запад през общината, е много привлекателен за туристите. Широка лъка е обявена за фолклорен и архитектурен резерват и е част от „100-те национални туристически обекта“. На 7 км от Широка лъка, по посока град Девин, се намират известните от древни времена „Беденски минерални извори“, кръстени на едноименното село Беден. Водите на минералните извори са

лековити и имат температура 56-61°C. Село Беден е обградено от смесени букови и борови гори. Над селото се намира старинната крепост Беаднос, при която се водели битки с Османската империя по време на завладяването на Родопите. Крепостта Беаднос е имала форма на неправилен четириъгълник с размери на стените 50x20 метра, което навежда на мисълта, че е била основно феодален замък, а не отбранително съоръжение. Била е обградена с два реда крепостни стени, вътрешната е била каменна, а външната от боров гредоред.

Град Девин и регионът са известни от дълбока древност и с лековитите си води и голямо разнообразие на минерални извори. Градът разполага с модерни СПА комплекси, разположени в центъра. В центъра на града са разкрити останки от средновековен некропол от XII-XIV век. Находките от некропола – накити и керамични съдове, са изложени в музейната сбирка на града. Там могат да бъдат разгледани и предмети, открити при археологически проучвания в Ягодинската и Харамийската пещери. На 4 километра от града се намира скалният феномен „Слонът“. Той представлява каменно образувание във формата на слон, което се е формирало в продължение на хилядолетия от природните сили – вятър, дъжд, слънце и др. При вглеждане в скалата се забелязват извивки и форми, напомнящи слонско тяло, глава, крака и хобот. С интересното скално образувание има свързана легенда, която гласи, че преди време между устата и хобота на слона е имало отвор към пещера, от която е извирали извор с лековита вода и много хора са се събирали, за да излекуват болестите си. Последната точка от маршрута е село Борино, което се намира на 1140 м надморска височина. В района са Дяволският мост, намиращ се в местността „Хайдушки дол“, Кемеров мост, връх Виденица, който местните смятат за светилище на Бог Дионис, както и биосферния резерват „Кастраклии“. В местността „Дженевра“, отстояща на 12 км. от с. Борино се намира римският мост „Кемера“. Той е граден е от камъни, споени с бял хоросан. Настлан е с настилка от дребен речен камък. Дължината му е 32,40 м, ширината – 3,60 м и е висок е 6 метра.

Туристическа зона „Триград“

- ***Първият туристически маршрут, ориентиран в направление изток-запад от тази зона е Ягодина – Триград - Мугла.*** Ягодинската пещера е едно от важните места за опазването на популациите от прилепи в региона. Тя, както и пещерата Дяволското гърло, и Триградското ждрело, са в списъка на „100-те национални туристически обекта“. Музеят на мечката се намира покрай пътя между село Триград и пещера „Дяволско гърло“. В музея са представени интересни факти, свързани с живота на кафявата мечка. Създаден е с цел опознаване и опазване на застрашения от изчезване вид. В региона на Триград има един поддържан резерват и три защитени местности: поддържан резерват „Шабаница“, защитена местност „Старата гора“, защитена местност „Триградско ждрело“ и защитена местност „Чаирите“. Маршрутът приключва при село Мугла. Селото е богато на карстови извори. Нарича се така, заради честите мъгли, които падат наоколо.

- Следващият маршрут от тази туристическа зона е в направление север-юг, а именно ***Тешел – Триград - Водни пад/Кестен - Гърция.*** Пътят на маршрута минава покрай село Гьоврен. Следват пещерите Харамийска дупка, Дяволското гърло и природната забележителност „Триградско ждрело“, както и самото село Триград. Следващите дестинации от маршрута са в посока село Водни пад и село Кестен, като се предвиждат и пътни връзки с Гърция. Туристическият път, водещ към село Жребево и село Кестен минава покрай река Кестенска, приток на река Вьча. Реката предлага възможности за любителите на риболова. На около 0,5 км от село Кестен се намира резерват „Шабаница“.

Туристическа зона „Римски път“

Маршрутът е изграден върху съществуващ някога римски път свързващ Филипополис с Филипи на Егейско море, от който все още могат да се видят останки. Еко-пътеката тръгва от с. Чурен, община Родопи и преминава покрай красивите върхове Чурен, Комаров камък, Кадиева варница и Маркова чука. Преминава край хижа „Персенк“, където туристите могат да отседнат и продължава към върховете Малък и Голям Персенк. Отбивка от маршрута води към Чудните мостове – уникален скален феномен. Някогашната многоводна река е създавала дълбока карстова пещера, таванът на която се е срутил. Водата е отнасяла падналите отломки и така са се образували два невероятни естествени мраморни моста. Горният е с дебелина на свода около 20 м, ширина 15 м и дължина 96 м. Той се извисява над пропаст дълбока 43 м и широка 45 м. На 150 м по-надолу е вторият мост, който е като тунел, дълъг 60 м. Отворът му е сравнително широк в началото и постепенно се стеснява. След моста водата на реката изчезва в дълбините на земята и излиза 1,5 км по-надолу. По скалите на естествените скални мостове расте безсмъртниче - родопската роза (*Haberlea rodopenzis*). Мостовете са обявени за защитена територия през 1949 г. Непосредствено до тях се намира туристическата хижа „Чудните мостове“, а недалеч от там, по пътя нагоре се намира и хижа „Скалните мостове“. Следващата хижа по пътя е „Изгрев“, а трасето на екопътеката приключва в близост до село Широка лъка.

10.3 ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Настоящата програма за развитие на туризма е интегрална част от ПИРО Девин 2021-2027 г. Тя представлява платформа за координирани съвместни действия на всички заинтересовани от туризма страни за развитието на туристическия потенциал на общината. Програмата е фокусирана към развитието на общината като атрактивно място за алтернативен туризъм в неговите многообразни форми чрез ефективно използване на наличните ресурси, подобряване на партньорството и сътрудничеството между всички заинтересовани страни и увеличаване на инвестициите в сектора. Тя следва приетата обща **Визия „Община Девин – атрактивен и екологично чист туристически регион и благоприятна среда за инвестиции с възможности за развитие потенциала на местното население“**.

Основните цели на програмата са:

- Усъвършенстване на структурата на туристическия продукт и превръщане на общината в познаваема и предпочитана дестинация за алтернативен туризъм;
- Увеличаване на инвестициите в туризма и приходите от него чрез повишаване на привлекателността на дестинацията и качеството на услугите;
- Подобряване на туристическата и прилежаща инфраструктура в община Девин и опазване на околната среда;
- Развитие на човешките ресурси и изграждане на работещи взаимоотношения между заинтересованите страни в туристическия сектор.

Програмата за туризъм е съобразена със стратегическите цели на ПИРО Девин 2021-2027, в която **Стратегическа цел 1: Модерна икономика, основаваща се на местните потенциал и традиции** е посветена на устойчивото развитие на туристическия сектор:

В ПИРО Девин предвидените дейности и проекти във всяко едно от приоритетните направления пряко или косвено оказват положително въздействие по отношение на развитието на туризма в общината. Проектите, които имат пряко отношение към развитието

на туризма в общината, конкретизират осъществяването на мерките и дейностите, свързани с **Приоритет 2 „Целенасочено развитие на туризма“**:

10.4. ПРИОРИТЕТНИ ИНИЦИАТИВИ И ДЕЙНОСТИ, СВЪРЗАНИ С РАЗВИТИЕТО НА ТУРИСТИЧЕСКИЯ СЕКТОР, ЗАЛОЖЕНИ В МЕРКИТЕ ПО ПРИОРИТЕТИТЕ 1, 3, 4 И 5 НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА ЧАСТ НА ПИРО ДЕВИН

Освен Приоритет 2 от стратегията на ПИРО Девин 2021-2027 г., фокусиран върху „Целенасочено развитие на туризма“ в останалите четири приоритетни области също са предвидени мерки, които допринасят пряко или косвено за развитието на туризма:

Приоритет 1: „Развитие и модернизирание на местната икономика“

Мярка 1.1. Развитие на местната икономика и насърчаване на иновациите

- Формулиране на ясна стратегия за съвместно развитие на перспективните сектори на селското и горското стопанства с възможност за обвързването им с проспериращият туризъм и с преработващата промишленост.

Мярка 1.2. Изграждане на инвеститорски облик на общината и оказване на административна помощ

- Балансирано развитие на туристическия продукт по цялата верига на туристическото обслужване;
- Насърчаване устойчивото развитие на разнообразни форми на туризъм и създаване на условия за привличане на стратегически инвеститори в сектора.

Приоритет 3: Равни възможности и достъп до качествени обществени услуги

Мярка 3.2. Насърчаване на заетостта

- Подкрепа за мобилността на работната сила в традиционните отрасли на общинската икономика;
- Стимулиране на трудовата мобилност, професионалното образование и ученето през целия живот;
- Равни възможности за обучение и квалификация на кадри за подобряване на качеството на пазара на труда за намаляване на безработицата.

Мярка 3.5. Развитие на културата и читалищната дейност

- Реставриране и поддръжка на материалното културно-наследство, за да привлече туристи и да генерира приходи;
- Организиране на събития и мероприятия с местно и национално значение, които допринасят за развитието на туризма.

Приоритет 4: Подобряване на условията за живот и бизнес в общината

Мярка 4.1. Изграждане и реновиране на пътна и улични мрежи

Реконструкцията и модернизацията на транспортната инфраструктура включва пътища, осигуряващи достъп до европейските транспортни коридори; пътища, осигуряващи вътрешно-общинските връзки, включително достъп и връзки до туристически обекти – природни, културни и др.;

Мярка 4.3. Облагородяване на населените места

Тази мярка отразява желаното състояние на гражданите за физическата среда и инфраструктура в населените места в общината, чието подобряване води до по-добри условия за живот в тях. Важен акцент представлява опазването и управлението на водните ресурси, третирането на отпадъците, развитието на екологична инфраструктура - благоустрояване на публични пространства и терени за озеленяване, спорт и отдих.

Приоритет 5: Добро управление съвместно със заинтересованите страни

Мярка 5.2. Повишавана на административния капацитет

- Повишаване капацитета на общинската администрация и подобряване на професионалната компетентност на служителите;
- Организиране на обучения, семинари, конференции, пътувания с учебна цел, съвместни срещи, включващи и социално-икономическите партньори;
- Повишаване на институционалния капацитет и ефективността от действията на общинската администрация за развитие на уменията за управление на проекти и усвояване на средства от структурните фондове.

10.5. ФИНАНСОВО ОСИГУРЯВАНЕ НА ПРОГРАМАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА В ОБЩИНА ДЕВИН

Приходната част на Програмата за развитие на туризма е в съответствие с чл. 60, ал. 1 от Закона за туризма. Средствата за развитие на туризма в община Девин и реализирането на планираните мероприятия и дейности се набират от:

- средства, предоставени по изпълнение на целеви програми и проекти;
- средствата, събирани от туристическия данък;
- дарения и помощи;
- средства по международни програми и споразумения, когато не е предвидено те да постъпят в държавния бюджет.

11. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ

11.1. СПЕЦИФИКА И ПРОБЛЕМАТИКА НА ИЗМЕНЕНИЯТА НА КЛИМАТА

Климатът се дефинира като многогодишния режим на времето, характерен за дадена местност, в зависимост от географското ѝ положение. Изменението се отнася до „промяна в климата, дължаща се пряко или косвено на човешката дейност, която променя състава на глобалната атмосфера и която е в допълнение към естествената променливост на климата, наблюдавана в сравними периоди от време“¹.

Според голяма част от съвременните теории и изследвания, посветени на климатичните промени, следствие на т.нар. „парников“ ефект, се наблюдава постепенно покачване на средногодишните температури на Земята. Основен принос за това имат генерираните парникови газове (ПГ), чиито количества зависят от човешката дейност. Най-голям принос за общите емисии на ПГ в България имат сектор „Енергетика“, следван от сектор „Транспорт“. Други два сектора – „Бит и услуги“ и „Отпадъци“ – също имат значителна роля за формирането на ПГ. В последните години те се характеризират с тенденция на нарастване на емисиите от тях, дължащо се на повишения стандарт на живот, довеждащ до по-голяма енергийна консумация и отделяне на повече отпадъци от различни продукти и активности.

11.2. ФАКТИ ЗА ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА В БЪЛГАРИЯ

- От края на 70-те години на миналия век в България се наблюдава тенденция към затопляне, като през втората половина на ХХ век зимите са по-меки.
- 20 от последните 24 години след 1989 г. са с положителни аномалии на средната годишна температура на въздуха, спрямо климатичната норма (1961-1990 г.).
- Средната годишна температура през 2011 г. е с 0,4°C над климатичната норма. Това е поредната, 14-та година, с температури по-високи от обичайните за страната.
- Най-дълги периоди на засушаване са наблюдавани през 40-те години и последните две десетилетия на ХХ век, а най-значителните суши – през 1945 и 2000 г.
- Наблюдават се повече и по-дълги периоди на засушаване, следвани от сериозни бури и тежки наводнения с разрушения и жертви.
- Увеличава се честотата на екстремните метеорологични и климатични явления като: значително увеличение на средния брой дни с денонощни суми на валежите над 100 мм – с около 30% за периода 1991-2007 г. спрямо базисния период (1961-1990 г.); увеличение на регистрираните в метеорологичната мрежа случаи с проливни валежи; зачестяване на случаите на пролетно-летен тип облачност с валежи от дъжд, гръмотевични бури и градушки през зимни месеци като януари и февруари; увеличена честота на средния брой дни с гръмотевични бури и градушки през април и септември в периода 1991-2006 г., спрямо същите за базисния период.
- Годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха намалява – минималната температура се повишава по-бързо от максималната.
- Снежните месеци в планините намаляват, а дебелината на снежната покривка показва трайна тенденция към изтъняване.
- Горната граница на широколистните гори се измества към по-голяма височина.

¹Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие за Р България.

Данните от фонологичните наблюдения показват изпреварване в развитието със 7-15 дни в различните климатични райони, което недвусмислено свидетелства за затопляне на климата през последните 30 години, в сравнение с предишни периоди.

11.3. ОБЩИ ЕВРОПЕЙСКИ И НАЦИОНАЛНИ ДЕЙСТВИЯ ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА

Стремежът на Европейския съюз е да осигури устойчиво развитие на всички жители в Общността. Това е развитие, при което се „задоволяват нуждите на настоящето, без да се застрашават възможностите на бъдещите поколения да задоволяват своите нужди“. Затова и устойчивото развитие обхваща три аспекта – социален, икономически и екологичен. Тази концепция се дефинира не само като отделна и независима, а като хоризонтална политика, от която останалите общи и секторни политики и управленски процеси следва да бъдат йерархично зависими, т.е. устойчивото развитие трябва да бъде водещият принцип при вземането на решения на всички нива – наднационално, национално, регионално и местно.

Неразделна и много важна част от темата на устойчивото развитие е проблематиката, свързана с изменението на климата. Това се признава и от Европейския съюз, който утвърждава **Европейски зелен пакет** – пътна карта за постигане на устойчивост на икономиката на ЕС. Това е нова стратегия за растеж, която има за цел превръщането на ЕС в справедливо и благоденстващо общество с модерна, ресурсно ефективна и конкурентоспособна икономика, в която през 2050 г. няма да има нетни емисии на парникови газове и икономическият растеж не зависи от използването на ресурси. Зеленият пакт е неразделна част от стратегията на Европа за изпълнение на програмата ѝ до 2030 г. в отговор на дефинираните от Организацията на обединените нации цели за устойчиво развитие. Пакетът включва редица стратегии в различни области като промишленост, биоразнообразие и други.

На национално ниво, през 2012 година е приет **Трети национален план за действие по изменение на климата** с хоризонт до 2020 година. Той определя политиката на България в областта на климатичните промени и се основава на приетите от страната ни международни ангажименти с ратифицирането на Рамковата конвенция на ООН за изменението на климата (РКООНИК), Протокола от Киото, последващото Парижко споразумение, както и европейското законодателство в тази област.

Най-голямо влияние в периода 2021-2027 г. ще има приетата през 2019 г. от Министерски съвет **Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие с хоризонт 2030 година**. Тя отразява новия контекст на политиките, свързани с климатичните промени. В нея е зададена рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г., като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за АИК, както за цялата икономиката, така и на секторно ниво. Включените в нея сектори са: „Селско стопанство“, „Биологично разнообразие и екосистеми“, „Енергетика“, „Гори“, „Човешко здраве“, „Транспорт“, „Туризм“, „Градска среда“ и „Води“. Управлението на риска от бедствия се разглежда като междусекторна (интегрирана) тема.

Влияние върху климата в страната се очаква да окаже и изпълнението на **Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г. (НПЕК)**, изготвен в изпълнение на Регламент (ЕС) 2018/1999 относно управлението

на Енергийния съюз и на действията в областта на климата. Той е изготвен изцяло според Европейските изисквания и насоки.

В него енергийните цели, които са поставените за постигане от България до 2030 г. са:

- Намаляване на първичното енергийно потребление в сравнение с базовата прогноза PRIMES 2007 с 27.89%;
- Намаляване на крайното енергийно потребление в сравнение с базовата прогноза PRIMES 2007 с 31.67%;
- Постигане на 27.09% дял на енергията от възобновяеми в брутното крайно потребление на енергия;
- Най-малко 15% междусистемна електроенергийна свързаност.

Постигането на тези цели неминуемо ще окажат влияние върху подобряването на климата в страната.

11.4. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА

Република България е страна, ангажирана по Рамковата конвенция на ООН по изменението на климата (РКООНИК, 1999 г.), Протокола от Киото (2002 г.), новото рамково международно споразумение (2012 г.), както и по Парижкото споразумение (2015 г.) Това задължава България да се стреми към следното:

- Намаляване на вредните емисии от парникови газове в атмосферата;
- Оценка на въздействието на климатичните промени спрямо социално-икономическото развитие;
- Насърчаване на научните изследвания, свързани с въвеждането на нисковъглеродна икономика;
- Формиране на обществено осъзнаване относно екологичните проблеми и предизвикателства;
- На всеки пет години да представя подробен план с мерки, които ще спомогнат за справянето с изменението на климата.

Българските задължения се регламентират от националното законодателство чрез **Закона за ограничаване изменението на климата (ЗОИК). Чл. 2 от ЗОИК** определя неговата основна цел: „...да гарантира намаляване на емисиите на парникови газове като основен елемент в политиката по ограничаване изменението на климата и да осигури дългосрочното планиране на мерките за адаптация към климатичните промени“.

Законът посочва и най-важните хоризонтални мерки, които водят до намаляване емисиите на парникови газове:

- Повишаване на енергийната ефективност;
- Повишаване на дела от енергията от възобновяеми източници;
- Улавяне и оползотворяване на метан;
- Залесяване, повторно залесяване и промени в земеползването;
- Насърчаване преминаването към видове транспорт с ниски емисии;
- Насърчаване използването на обществен транспорт;

- Развитие на научноизследователска дейност с оглед развитието на ефективна „зелена“ икономика;
- Повишаване на административния капацитет за изпълнение на екологична политика;
- Повишаване на осведомеността на гражданите по въпросите за изменението на климата.

Законът за опазване на околната среда също има отношение към климатичните промени, тъй като в него се регулира стратегическия процес във всички области на защита, мониторинг и управление на околната среда. В него се посочват принципите за включване на политиките в областта на околната среда (включително политиките в областта на климата и биологичното разнообразие) в други сектори.

11.5. ОБЩИ ХОРИЗОНТАЛНИ МЕРКИ, СВЪРЗАНИ С ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА

Представената рамка поставя изискванията за целенасочено и последователно планиране и реализиране на мерки и дейности свързани с изменението на климата. Общите хоризонтални мерки са два основни вида:

- **Мерки за ограничаване** изменението на климата (предприемането на превантивни мерки, свързани с ограничаване на вредното въздействие на човешката дейност, допринасящо за парниковия ефект);
- **Мерки за адаптация** към изменението на климата (предприемането на мерки, свързани с предвиждането и определянето на негативните социални и икономически последици, свързани с измененията на климата; преодоляване на възникналите щети; идентифициране на възможностите, появили се вследствие климатичните изменения).

Първият тип мерки са свързани с анализ и оценка на антропогенните фактори, които довеждат до увеличение на вредните емисии на парникови газове. Следват необходимите превантивни действия, които да неутрализират източниците на вредни емисии. Необходимо е да се осигурят ефективни начини, които да гарантират осъществяването на функциите, зависими от заменените енергийни източници.

Вторият тип мерки е насочен към вече възникналите изменения на климата. Мерките за адаптация включват и точно предвиждане на предстоящите негативни явления и процеси, застрашаващи производството и потреблението на обществата. Необходимо е да се заложат мерки, които не само реагират спрямо настоящата ситуация, но и предхождат появата на бъдещи щети. Мерките за адаптация следва да се разглеждат и като начин за приемане на климатичните изменения като възможност. Наложените проблеми и ограничения позволяват преразглеждането и преоткриването на по-слабо популярните и използвани потенциали, стимулиращи устойчиво развитие.

Гореизложеното и действащата към настоящия момент стратегическа и законова рамка позволяват да бъдат открити някои основни хоризонтални мерки, които да ръководят политиките и да обосновават дейностите и проектите на община Девин в периода 2021-2027 година. Те се основават на приетия от Министерството на околната среда и водите **Трети национален план за действие по изменение на климата**.

Таблица 24: Мерки за ограничаване и адаптация към изменението на климата

Мерки за ограничаване изменението на климата	Мерки за адаптация към изменението на климата
Прилагане на общите принципи и изисквания, свързани с изменението на климата, в секторните документи на екологичната политика на община Девин	
Формиране на партньорски модели и мрежи за подобряване на екологичната обстановка и качеството на живот в община Девин	
Повишаване на публичната информираност и ангажираност относно екологичните въпроси, в т. ч. и изменението на климата	
Повишаване на административния капацитет на община Девин за изпълнение на екологична политика и реализиране на дейности и проекти в сферата	
Повишаване на енергийната ефективност на жилищни, административни и производствени сгради	Ефективно използване на водните ресурси. Подобряване на водоснабдителната, доизграждане на канализационната мрежа и изграждане на ПСОВ
Повишаване използването на възобновяеми енергийни източници	Разработване и прилагане на правила и нормативи за устройство и застрояване, съобразени с климатичните промени
Развитие на „зелена икономика“ чрез внедряване на иновативни технологични и организационни подходи; сътрудничество между образование и производство	Изграждане на съоръжения срещу наводнения. Поддържане и регулярно почистване на отводнителните канали и съоръжения
Съхраняване на горския фонд и залесяване на незалесени територии	Изграждане на съоръжения за защита и ранно известяване при горски пожари
Ограничаване употребата на нитрати и пестициди в селското стопанство	Селектиране на сухоустойчиви култури и използването им в земеделието
Осигуряване на условия и насърчаване на пешеходното и велосипедното движение	Опазване на съществуващите и обособяване на нови екологични култури, които улесняват миграциите на животинските видове
Подобряване на системата за управление на отпадъците	Въвеждане на водоспестяващи и енергоспестяващи технологии
Закриване и рекултивация на нерегламентираните замърсявания	
Ускорена газификация за битови, производствени и публични потребители	

11.6. ПРИНОС НА ПИРО ДЕВИН ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА

ПИРО Девин е разработен на основата на разумни и същевременно реалистични предложения, които следва да разрешат проблемите и едновременно с това да реализират потенциалите на общината в социалната, икономическата и екологичната сфера. В аналитичната част е поставен фокус върху компонентите на околната среда и управлението на отпадъците на територията на общината и са идентифицирани проблеми и потенциали, имащи пряко отношение към състоянието на околната среда. В стратегическата част към всички приоритетни направления са предвидени мерки, проекти и дейности, които следва да окажат положително влияние за ограничаването на климатичните изменения и адаптирането към климатичните промени.

12. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО

12.1. СЪЩНОСТ НА СИСТЕМАТА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО цели осигуряването на ефективно изпълнение на плана, с оглед постигане на целите за интегрирано устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти.

Предмет на наблюдението и оценката е изпълнението на целите и приоритетите на плана на основата на резултатите от подготовката и изпълнението на мерките и проектите, включени в Програмата за реализация на плана и на база на определените индикатори за наблюдение и оценка.

Основните задачи пред системата са да предложи адекватно дефинирани дейности, тяхното информационно обезпечаване, както и взаимодействието между всички участващи в наблюдението и оценката структури. Част от системата за наблюдение е и публичното представяне на резултатите от мониторинга и произтичащите от това бъдещи управленски решения.

12.2. УЧАСТВАЩИ СТРУКТУРИ И ФОРМИ НА КОМУНИКАЦИЯ

Основните участващи структури и форми на комуникация при наблюдението и оценката на ПИРО са регламентирани в ЗРР и правилника за неговото прилагане.

Общинският съвет е ръководният орган за наблюдение на ПИРО.

Кметът на общината организира наблюдението на ПИРО. Основният инструмент за наблюдение и оценка на реализацията на плана е годишният доклад, подготвян в началото на всяка година от програмния период, с изключение на първата. Кметът въвежда и контролира процедурата за подготовката на доклада, след което предлага завършения документ за одобрение от общинския съвет. Неразделна част от процедурата е изпращането на доклада до председателя на областния съвет за развитие.

Общинската администрация активно се включва във всички етапи на разработването и реализацията на ПИРО. Нейната роля е да осъществява необходимата комуникация и координация с всички останали участващи страни. Съществена роля е и предоставянето на експертна дейност при подготовката на годишните доклади.

Задължително е въвличането на институциите, предоставящи нужната информация за проследяване на плана, съобразно неговите индикатори. Основните източници на информация са Националният статистически институт, РИОСВ, Регионалната здравна инспекция, Регионалното управление на образованието, Агенцията по заетостта, различни представителни проучвания на местната администрация, неправителствени организации и експертни колективи.

Заинтересованите страни обхващат представители на областната администрация, неправителствения сектор, частния сектор, образователните и културни институции, професионалните общности, както и други групи лица, определени в комуникационната стратегия.

12.3. ДЕЙНОСТИ ПО НАБЛЮДЕНИЕТО И ОЦЕНКАТА НА ПЛАНА

Основна дейност по наблюдението на ПИРО е изготвянето на годишни доклади за неговото изпълнение, които се представят на широката общественост. Изводите от тях са основа за изготвянето на междинна и последваща оценки на ПИРО, както и аргумент за актуализирането му, при необходимост.

Компетентните органи следва да предоставят информация относно предприетите мерки за осигуряване на публичност на плана, идентифицираните проблеми и предложения за тяхното преодоляване, използваните начини за събиране на информация, функционирането на формираните партньорства. Докладът се обсъжда и приема от общински съвет.

Съществена функция на ОбС и кмета е планирането на вътрешна организационна структура, където са детайлно разпределени задълженията на специализираните общински дирекции и отдели, поддържащи процеса по наблюдение на ПИРО.

Изработването на междинна оценка на настоящия ПИРО е предвидено за 2024 година. Междинната оценка следва да проследи:

- прогреса на плана;
- актуалността на стратегията му спрямо настъпилите социално-икономически условия в страната;
- ефективността на комуникацията и координацията между звената, участващи в прилагането на плана.

Тя следва да се изработи от експертен екип при взаимодействие между всички заинтересовани страни, предоставящи становище за досегашните резултати от плана. Неразделна част от изготвянето на оценката са определянето на начините за събиране и обработка на информация, приложението на системата от индикатори. В заключителната си част междинната оценка следва да формулира насоки за корекции на плана, ако такива са необходими.

Извършването на дейностите изисква екип, предоставящ нужната експертна дейност, и активно взаимодействащ със специализираните администрации в общината и областта. Ключова роля изпълняват заинтересованите страни, предлагащи необходимата информация и своите гледни точки, заедно със специализираните институции, съхраняващи нужната статистическа информация. Кметът внася документа за обсъждане пред общински съвет, който го одобрява и по този начин формално завършва междинната оценка.

12.4. ПОДХОД ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА СИСТЕМАТА ОТ ИНДИКАТОРИ

Системата от индикаторите е неизменна част от цялостната система за наблюдение, оценка и актуализация на ПИРО. Тя е основен обективен инструмент за проследяване изпълнението му. Изборът на подходящи индикатори се базира на специфичните характеристики на стратегическата част на ПИРО и съвременните методи за наблюдение и оценка на стратегическото планиране, както и на Методическите указания за разработване и прилагане на ПИРО за периода 2021-2027 г.

Процесът на разработването на системата от индикатори за настоящия ПИРО премина през три етапа:

- Преглед на научна литература и системи от индикатори, използвани в сферата на регионалното и местно развитие;
- Систематизиране на приложими индикатори и дефиниране на нови;
- Анализ, организиране и избор на подходящи индикатори за целите на настоящия ПИРО.

Методиката, използвана при разработването на индикаторите за наблюдение и оценка на ПИРО, е така наречената SMART (умен). Наименованието ѝ произлиза от първите букви на критериите, на които трябва да отговарят индикаторите, на английски език, а именно:

- Specific (специфични) – съответстващи на целите и приоритетите;
- Measurable (измерими) – избраните индикатори са насочени към желаното бъдещо състояние (в сравнение с базовата стойност), съобразно визията и заложените цели на плана. Също така те са количествено определени, така че да се позволява тяхното сравнение;
- Available/Achievable (постижими) – индикаторите позволяват да бъдат измервани в определени интервали от време, чрез данни от официални източници на информация;
- Relevant/Realistic (реалистични) – индикаторите ще са пряко свързани с целите на плана и в същото време са реалистични;
- Timely (съобразени с времето) – заложената стойност на индикатора трябва да бъде постигната в ограничен период от време, което е взето предвид при неговото дефиниране.

Целевите стойности на индикаторите са съобразени с прогнозното демографско, икономическо, социално и екологично развитие на общината.

Адекватното измерване на прогреса на ПИРО зависи от точността на началните стойности на отделните индикатори, които са определени от официални източници на информация.

Целесъобразно е за нуждите както на настоящия план, така и за бъдещето обективно измерване на различни области в развитието на общината, да се разработи и поддържа информационна база за всички предвидени индикатори. Базата данни следва да се поддържа от общинската администрация и нейните специализирани звена и отдели. За успешното събиране на нужната информация е необходимо активно, периодично и регламентирано взаимодействие между общинските звена и представителите на експлоатационните ведомства, териториалните подразделения на националните дирекции, неправителствения и частния сектор. Това ще позволи на общинските власти да поддържат справочник, който следва да бъде неразделна част от дейностите по организирането и представянето на годишните доклади за изпълнение на ПИРО, заложен в системата за наблюдение и оценка на плана.

12.5. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

За набиране на изходните стойности на избраните индикатори са използвани различни източници на надеждна информация: НСИ – данни от текущата статистика; Дирекция „Бюро по труда“; Информационната система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България 2014-2020 (ИСУН 2020); годишни доклади по изпълнението на ОПР 2014-2020 г. и експлоатационните дружества.

12.6. ВИДОВЕ ИНДИКАТОРИ

Системата от индикатори е структурирана в две основни направления, напълно удовлетворяващи Методическите указания на МРРБ – индикатори за продукт и индикатори за резултат. Съвместно, двата типа индикатори позволяват да се определи степента на постигане на целите и приоритетите, заложи в ПИРО на община Девин.

Стратегическите цели представят желаното и възможно бъдещо състояние, докато приоритетните направления представляват областите на действие и въздействие. Двата елемента изискват към тях да се приобщят различни индикатори.

Съобразно с „Методическите указания...“, индикаторите за резултат са насочени към реализацията на целите, докато индикаторите за продукт са свързани с действията в рамките на отделните приоритетни направления. Първият вид следва да оцени цялостната ефективност на стратегията и какво е достигнатото състояние на общината, спрямо визията и стратегическите цели до 2027 г. Вторият вид индикатори могат да бъдат съотнесени към постигнати резултати в определените области на развитие и съдържащите се в тях мерки и ключови проекти, включени в програмата за реализация на ПИРО.

12.6.1. ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ

Индикаторите за резултат отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за съответния период. Степента на въздействие се отчита с количествено и/или качествено измерими индикатори.

№	Индикатор за резултат	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
Стратегическа цел 1. Модерна икономика, основаваща се на местните потенциал и традиции					
1	Произведена продукция на 1000 души от населението	хил. лв.	НСИ	14 917 (2018 г.)	21 000
2	Средна годишна работна заплата	лв.	НСИ	11 700 (2018 г.)	14 000
3	Приходи от реализирани нощувки в общината	хил. лв.	НСИ	5 135 (2018 г.)	8 000
Стратегическа цел 2: Модерна и екологосъобразна инфраструктура					
1	Населени места с канализационна мрежа	%	ВиК дружество, Община Девин	5 (2019 г.)	10
2	Ниво на безработица	%	ДБТ	11,8 (2019 г.)	8
Стратегическа цел 3. Равни възможности и балансирано развитие					
1	Дял от РПМ в добро/отлично състояние	%	Община Девин	42 (2019 г.)	70
2	Новоразкрити социални услуги/институции	бр.	Община Девин	0 (2020 г.)	3

12.6.2. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРОДУКТ

Индикаторите за продукт се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и/или мерки за развитие на общината. По някои от приоритетите те могат да се отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

№	Индикатор за продукт	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
Приоритет 1. Развитие и модернизирание на местната икономика					
1	Брой подкрепени предприятия със средства от ЕС	бр.	ИСУН, МЗХ, Агенция по вписванията	0 (2020 г.)	30
2	Разработен маркетингов профил на община Девин	бр.	Община Девин	0 (2020 г.)	1
3	Реализирани ПЧП	бр.	Община Девин	0 (2020г.)	5
4	Брой проекти за възобновяеми енергийни източници или такива, прилагачи принципите на кръговата икономика	бр.	Община Девин	0 (2020г.)	10
Приоритет 2. Целенасочено развитие на туризма					
1	Реконструирани/нови/подобвени екопътеки	бр.	Община Девин	0 (2020 г.)	10
2	Изграден туристически информационен център	бр.	Община Девин	0 (2020 г.)	1
3	Облагородени археологически забележителности	бр.	Община Девин	0 (2020 г.)	8
4	Туристическите фестивали и събития, включени в Единната система за туристическа информация (ЕСТИ)	бр	Община, ЕСТИ „Регистър на туристическите	2 (2020 г.)	9

План за интегрирано развитие на община Девин 2021-2027 г. – Проект!

№	Индикатор за продукт	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
			фестивали и събития“ - http://rta.tourism.government.bg/TFRegister.aspx		
5	Туристическите атракции, включени в Единната система за туристическа информация (ЕСТИ)	бр	Община, ЕСТИ „Регистър на туристическите атракции“ - http://rta.tourism.government.bg/TARegister.aspx	23 (2020 г.)	33
Приоритет 3. Равни възможности и достъп до качествени обществени услуги					
1	Разкриване на детска кухня/обществена трапезария	бр.	Община Девин	0 (2020 г.)	1
2	Разкриване на Дом за възрастни хора	бр.	Община Девин	0 (2020 г.)	1
3	Изградени/реконструирани детски площадки	бр.	Община Девин	0 (2020 г.)	7
4	Изградени/реконструирани спортни площадки	бр.	Община Девин	0 (2020 г.)	7
5	Реконструирани сгради на здравната инфраструктура	бр.	Община Девин	0 (2020 г.)	6
Приоритет 4. Подобряване на условията за живот и бизнес в общината					
1	Дължина на реконструирана ВиК мрежа	км	ИСУН; Община Девин	0 (2020 г.)	30
2	Изградена ПСОВ Девин	бр.	ИСУН; Община Девин	0 (2020 г.)	1
3	Дължина на реконструирана пътна мрежа	км	Община Девин	0 (2020 г.)	40

План за интегрирано развитие на община Девин 2021-2027 г. – Проект!

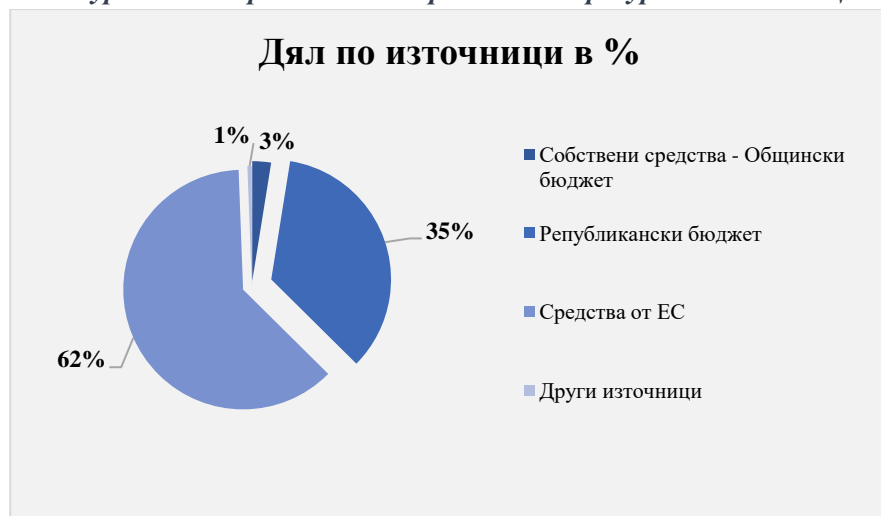
№	Индикатор за продукт	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
4	Дължина на реконструирана улична мрежа	км	Община Девин	0 (2020 г.)	20
5	Въведени енергоефективни мерки, вкл. ВЕИ в частни сгради	бр.	Община Девин	0 (2020 г.)	40
6	Въведени енергоефективни мерки, вкл. ВЕИ в публични сгради	бр.	Община Девин	0 (2020 г.)	10
Приоритет 5. Добро управление съвместно със заинтересованите страни					
1	Брой проведени обучения за администрацията	бр.	Община Девин	0 (2020 г.)	20
2	Изпълнени съвместни проекти с международни партньори или съседни общини	бр.	Община Девин	0 (2020 г.)	5
3	Свързване към ЕЕСМ	бр.	Община Девин	0 (2020 г.)	1

13. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

Индикативна финансова таблица е неразделна част от ПИРО Девин и дава ориентировъчна информация относно необходимите финансови ресурси за реализацията на плана. Финансовата таблица илюстрира в проценти двете най-важни деления на финансовия ресурс – по приоритетни направления и по източник на финансиране.

Период 2021 - 2027	Собствени средства - Общински бюджет (ХИЛ. ЛВ.)	Отн. дял (%)	Републикански бюджет (ХИЛ. ЛВ.)	Отн. дял (%)	Средства от ЕС (ХИЛ. ЛВ.)	Отн. дял (%)	Други източници (ХИЛ. ЛВ.)	Отн. дял (%)	ОБЩО (ХИЛ. ЛВ.)	ОБЩО в отн. дял (%)
Приоритет 1	15	0.2%	83	1.1%	6 971	89.9%	685	8.8%	7 754	4.7%
Приоритет 2	510	6.2%	818	10.0%	6 545	80.1%	300	3.7%	8 173	4.9%
Приоритет 3	815	10.1%	1 734	21.4%	5 546	68.5%	0	0.0%	8 095	4.9%
Приоритет 4	2 595	1.9%	54 770	39.2%	82 490	59.0%	0	0.0%	139 855	84.6%
Приоритет 5	249	16.6%	295	19.7%	952	63.6%	0	0.0%	1 496	0.9%
ОБЩО	4 184	2.5%	57 700	34.9%	102 504	62.0%	985	0.6%	165 373	100%

Фигура 43: Разпределение на финансовия ресурс по източници

Фигура 44: Разпределение на финансовия ресурс по приоритети

14. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

- Закон за регионалното развитие, Обн. ДВ. бр.50 от 30 Май 2008 г, изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 Март 2020 г.
- Правилник за прилагане на ЗРР, Обн. ДВ. бр.70 от 7.08.2020 г.
- Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г., Министерство на регионалното развитие и благоустройството, м. март 2020 г.
- Закон за туризма, Обн. ДВ. бр. 30 от 26.03.2013 г., изм. и доп. ДВ. бр.60 от 07.07.2020 г.
- Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г. (актуализация 2019 г.)
- Социално-икономически анализ на районите в Република България, МРРБ, 2019 г.
- Интегрирана териториална стратегия за развитие на Южен централен регион 2021-2027 г.
- https://smolyan.riosv.com/main.php?module=info&object=info&action=view&inf_id=22
Регионален доклад за състоянието на околната среда, РИОСВ – Смолян
- <http://eea.government.bg/zpo/bg/>, Регистър на защитените територии и защитените зони в България, ИАОС
- <http://natura2000.moew.government.bg>, Информационна система за защитени зони от екологична мрежа НАТУРА 2000
- НСИ, Текуща статистика
- <https://infostat.nsi.bg/>, Информационна система ИНФОСТАТ на НСИ
- <https://www.devin.bg/>, Официален сайт на Община Девин
- Общински план за развитие на община Девин 2014-2020 г., Община Девин
- Програма за развитие: България 2030, Министерски съвет
- Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022, Министерски съвет
- Общ устройствен план на община Девин
- Дългосрочна (2019-2029 г.) и краткосрочна (2019-2023 г.) програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива на община Девин;
- Програма за управление на отпадъците на територията на община Девин
- Информация относно бюджета на община Девин за 2020 г.
- Устройство правилник на администрацията на община Девин
- Европейски зелен пакет
- Национална стратегия и План за действие за адаптация към изменението на климата, МОСВ

15. ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1 – Програма за реализация на ПИРО Девин;

Приложение 2 – Комуникационна стратегия;

Приложение 3 – Доклад с резултати от анкетно проучване.

Програма за реализация на ПИРО на община Девин за периода 2021-2027 г. - ПРОЕКТ
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/ зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административ на структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор		
						Програма	21	22	23	24	25	26		27	
Общо ПИРО				165 373											
Общо П1				7 754											
Развитие и модернизиран е на местната икономика	1. Развитие на местната икономика и насърчаване на иновациите	Внедряване на системи за прецизно земеделие, дигитализация на земеделието		2 500	ПВУБ	X	X	X	X	X				Общинска администрация	
		Изграждане на възобновяеми източници на ел.енергия		2 300	ПВУБ	X	X	X	X	X				Общинска администрация, Частен бизнес	
		Стартова помощ за развитие на стопанства		445	СЕС	X	X							Частен бизнес	
		Изпълнение на стратегията на МИРГ		494	СЕС	X	X	X	X					Общински администрации Батак, Девин, Доспат	
		Подкрепа за средните и големите предприятия на територията на община в прехода към кръгова икономика		2 000	ПВУБ	X	X	X	X	X				Частен бизнес	
	2. Изграждане на инвеститорски облик на общината и оказване на административна помощ	Разработване на стратегия за икономическо развитие на община Девин		5	ОБ	X	X	X						Общинска администрация	
		Разработване на маркетингов профил на община Девин		5	ОБ	X	X	X						Общинска администрация	
		Провеждане на информационни кампании относно възможностите за финансиране по европейски и други програми		5	ОБ	X	X	X	X	X	X	X		Общинска администрация	
		Реализиране на ПЧП - отдаване на общинска собственост при преференциални условия при ангажимент за откриване на работни места					X	X	X	X	X	X	X		Общинска администрация
		Оказване на административна помощ при изготвяне и реализиране на проектни предложения					X	X	X	X	X	X	X		Общинска администрация
Общо П2				8 173											
Целенасочено развитие на	1. Надграждане на туристическия	Изработване на стратегия за развитието на туризма в общината		15	ОБ	X	X						Общинска администрация		

Програма за реализация на ПИРО на община Девин за периода 2021-2027 г. - ПРОЕКТ
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/ зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административ на структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	
Общо ПИРО				165 373									
туризма	профил на общината	Изработване на маркетингова стратегия за туризма		25	ОБ	X	X						Общинска администрация
		Разработване на съвместни туристически продукти със съседни общини				X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
	2. Подобряване на туристическата инфраструктура в общината	Изграждане на туристически атракциони		1 700	ОБ, РБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изграждане на увеселителен комплекс, къмпинг и др.		300	Частен бизнес			X	X	X	X	X	Частен бизнес
		Изграждане на туристически информационен център	ПЗ „Централна група“	865	РБ, СЕС			X	X	X	X		Общинска администрация
		Реконструкция на резервоари на топлопровод "Беденски бани" – гр. Девин	ПЗ „Централна група“	850	РБ, СЕС		X	X	X				Общинска администрация
		Поддръжка и изграждане на екопътеки		690	ОБ, РБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изграждане на пешеходни и вело алеи	ПЗ „Централна група“	533	РБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Реставрация, консервация и облагородяване на археологически паметници		1 750	ОБ, РБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изграждане на туристически и етнографски комплекс	ПЗ „Централна група“	1 050	РБ, СЕС		X	X	X	X			Общинска администрация
		Поддръжка на културни паметници		30	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		3. Популяризиране на местния туристически продукт	Участия на фестивали, фолклорни и културни събития и туристически борси в страната и чужбина		50	ОБ	X	X	X	X	X	X	X
	Провеждане на рекламни кампании с цел популяризиране на туристическия продукт на общината			70	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
	Трансгранично сътрудничество в областта на туризма					X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
	Организиране на фестивали			245	ОБ, РБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация

Програма за реализация на ПИРО на община Девин за периода 2021-2027 г. - ПРОЕКТ
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/ зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административ на структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						21	22	23	24	25	26	27	
					Програма								
Общо ПИРО				165 373									
	4. Създаване на подходящи управленски и организационни структури за управление на туристическата дестинация	Подобряване на информационната основа на туризма				X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Повишаване капацитета на общинска администрация за планиране и управление на туристическите дейности				X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Подобряване на партньорството и комуникацията между заинтересованите страни					X	X	X	X	X	X	Общинска администрация, Частен бизнес
Общо ПЗ				8 095									
Равни възможности и достъп до качествени обществени услуги	1. Подобряване на социалната инфраструктура и услуги	Разкриване на център за възрастни хора		750	РБ, СЕС	X	X	X	X				Общинска администрация
		Разкриване на социален патронаж		60	СЕС	X	X	X	X				Общинска администрация
		Разкриване на дневен център за деца и младежи с увреждания	ПЗ „Централна група“	750	РБ, СЕС	X	X	X	X				Общинска администрация
		Участие в програми, свързани с подобряване живота на хора от специфични социални групи		900	РБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
	2. Насърчаване на заетостта	Квалификация и преквалификация на безработни лица				РБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	ДБТ
		Квалификация и преквалификация на заети лица				РБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	ДБТ, Частен бизнес
		Програми за временна заетост				РБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация, ДБТ, Частен бизнес
		Програми за дуално обучение и стажове за гимназисти и студенти				РБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	ДБТ, Частен бизнес
3. Повишаване качеството на	Ремонт и реконструкция на първи етаж на МБАЛ Девин ЕАД	ПЗ „Централна група“	1 150	ОБ, РБ, СЕС	X	X	X	X	X			Общинска администрация	

Програма за реализация на ПИРО на община Девин за периода 2021-2027 г. - ПРОЕКТ
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/ зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административ на структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	
Общо ПИРО				165 373									
	здравното обслужване	Въвеждане на енергоефективни мерки в сградата на МБАЛ Девин ЕАД	ПЗ „Централна група“	960	СЕС	X	X	X	X	X			Общинска администрация
		Отпускане на стипендии за специализанти по медицина		20	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Ремонт и реконструкция на здравните кабинети по населени места		130	ПВУБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
	4. Подобряване на образователната среда	Подпомагане на училищната дейност		120	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Приемане на общинска Програма за работа с талантиливи и даровити деца		10	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Осигуряване на компютърни конфигурации за детските градини		125	ОБ, СЕС		X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
	5. Развитие на културата и читалищната дейност	Изработване на рекламна брошура/каталог на археологическото, етнографско, историческо и природно богатство на общината, възможностите за спорт и забавления на гостите в едно с възможностите за отсядане на територията на общината		30	ОБ		X	X					Общинска администрация
		Ремонт на сградата на Дом на културата и читалищни сгради в населените места		2 600	ОБ, РБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Подпомагане дейността на читалищата в общината		150	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Рехабилитация и реконструкция на летен театър	ПЗ „Централна група“	340	ОБ, РБ	X	X	X					Общинска администрация

Програма за реализация на ПИРО на община Девин за периода 2021-2027 г. - ПРОЕКТ
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/ зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административ на структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						21	22	23	24	25	26	27	
					Програма								
Общо ПИРО				165 373									
Общо П4				139 855									
Подобряване на условията за живот и бизнес в общината	1. Изграждане и реновиране на пътна и улична мрежи	Извършване на текущи ремонтни дейности и поддръжка на пътища от общинската пътна мрежа		30 250	ОБ, СЕС, РБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Реконструкция и рехабилитация на улици и тротоари в населените места		6 000	СЕС, РБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Поддръжка и изграждане на републиканската пътна мрежа		10 000	РБ	X	X	X	X	X	X	X	АПИ, общинска администрация
		Ремонт и реконструкция на входната артерия на града	ПЗ „Централна група“	2 500	РБ	X	X	X					Общинска администрация
		Реконструкция на улична мрежа в град Девин	ПЗ „Централна група“	9 500	РБ, СЕС	X	X						Общинска администрация
	2. Изграждане и рехабилитация на ВиК инфраструктура	Текущи ремонтни дейности и развитие на водопреносната мрежа		15 000	РБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	ВиК дружество, общинска администрация
		Изграждане на ПСОВ Девин	ПЗ „Централна група“	20 000	СЕС		X	X	X	X	X	X	ВиК дружество, общинска администрация
		Рехабилитация и поддръжка на съществуващите ПСОВ		5 000	РБ		X	X	X	X	X	X	ВиК дружество, общинска администрация
		Изграждане на канализационна мрежа		24 500	ОБ, РБ, СЕС		X	X	X	X	X	X	ВиК дружество, общинска администрация
	3. Облагородяване на населените места	Въвеждане на енергоефективни мерки чрез подмяна на уличното осветление		2 850	ОБ, СЕС	X	X	X	X				Общинска администрация
		Изработване на унифицирани указателни табели на улиците по населените места		70	ОБ	X	X	X	X				Общинска администрация
		Изграждане на нови паркоместа и подобряване на организацията на движение		500	ОБ, РБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Благоустрояване на зелени площи		570	ОБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация

Програма за реализация на ПИРО на община Девин за периода 2021-2027 г. - ПРОЕКТ
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/ зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административ на структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	
Общо ПИРО				165 373									
		Изграждане на многофункционални спортни площадки по населени места		600	РБ, СЕС	X	X	X	X				Общинска администрация
		Изграждане на спортна зала в Девин	ПЗ „Централна група“	2 900	РБ, СЕС			X	X	X	X		Общинска администрация
		Рехабилитация и реконструкция на градския стадион	ПЗ „Централна група“	335	ОБ, РБ	X	X	X					Общинска администрация
		Изграждане/реконструкция на детски площадки		850	ОБ, РБ, СЕС	X	X	X	X				Общинска администрация
		Изграждане на площадка за строителни отпадъци	ПЗ „Централна група“	430	ОБ, РБ, СЕС	X	X	X	X				Общинска администрация
	4. Обновяване на сградния фонд	Внедряване на мерки за енергийна ефективност и използването на възобновяеми енергийни източници в промишлени сгради на територията на община Девин		1 000	ПВУБ, СЕС	X	X	X	X				Общинска администрация, частен бизнес
		Внедряване на мерки за енергийна ефективност и използването на възобновяеми енергийни източници в жилищни сгради на територията на община Девин		4 000	ПВУБ, СЕС	X	X	X					Общинска администрация, сдружения на собственици
		Внедряване на мерки за енергийна ефективност и използването на възобновяеми енергийни източници в публични (държавни и общински) сгради на територията на община Девин		3 000	ПВУБ, СЕС	X	X	X	X				Общинска администрация
	Общо П5				1 496								
	Добро управление съвместно със заинтересованите страни	1. Дигитална администрация	Свързване към ЕЕСМ		900	РБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X
Обновяване на софтуер и хардуер на администрацията				400	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
Изграждане на нов сайт на общината				15	ОБ		X	X	X				Общинска администрация
Предоставяне на услуга за електронно плащане на данъци и такси				5	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
Дигитализиране на старите актови книги и обвързването им като база данни				60	ОБ	X	X	X	X				Общинска администрация

Програма за реализация на ПИРО на община Девин за периода 2021-2027 г. - ПРОЕКТ
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/ зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административ на структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	
Общо ПИРО				165 373									
	2. Повишавана на административния капацитет	Провеждане на периодични обучения на служителите на общинската администрация		90	ОБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Провеждане на срещи със заинтересованите страни		2	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изграждане на междуобщински сътрудничества и партньорства		4	ОБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Подкрепа за развитието на МИГ "Девин -Смолян" и МИРГ "Високи Западни Родопи Батак-Девин-Доспат"		20	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация, МИГ, МИРГ

* Възможно е една мярка да включва само една дейност и тогава мярката и дейността съвпадат. Различни дейности и проектни идеи се посочват само в случай на комплексни мерки, които се осъществяват чрез повече от една дейност.

**Посочва се дали съответната мярка ще се осъществява само на територията на определена зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие), в друга територия извън зоните или на цялата територия на общината. В случай че мярката ще се реализира в приоритетна зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие) се посочва само наименование/номер на зоната